

Van JOOST mag je weten

21-6-1919 – 15-3-1942

Inleiding

Het besef dat Joost Booij niet meer zou terugkeren uit Indië heeft bij zijn gehele familie diepe sporen nagelaten. Het verdriet was letterlijk én figuurlijk te groot voor woorden. Zijn naam kon eigenlijk niet worden genoemd, omdat dit tot aan de dood van zijn ouders, mijn moeder en al mijn ooms en tantes (broers en zussen van Joost) leidde tot een enorme golf aan emoties.

Deze oom, de enige van de broers en zusters van mijn moeder die ik niet gekend heb, is nooit uit mijn gedachten geweest. Heel graag wilde ik weten hoe zijn korte leven is verlopen en hoe dit in het tijdsbeeld paste in persoonlijke, militaire en geografische zin.

Door op naam te zoeken op de website van de Oorlogsgravenstichting kwam ik erachter dat zijn naam is bijgeschreven op de Buiten Erevelden in Surabaya op Java, Indonesië. Van de mogelijkheid een foto en dit document toe te voegen heb ik dankbaar gebruikgemaakt.

Joost Booij 1919-1942

Oorlogsslachtoffer

Is 22 jaar geworden
Geboren op 21 juni 1919 te **Rotterdam**
Overleden op 15 maart 1942 te **Nabij Koepang**

Rang	Seinersmaat
Militair onderdeel	KM.

Buiten Erevelden

Vak/rij/nummer KM

Gedenkboek 40

Categorieën

- Militair
- Buiten erevelden Indonesië
- Koninklijke Marine
- Man

In augustus 2018 tijdens een gesprek met mijn oom Piet, de jongste van de elf kinderen in het gezin, bleek deze in het bezit te zijn van meest originele documenten en handgeschreven correspondentie. Deze zijn mij ter beschikking gesteld. De documenten zaten in een envelop en zagen er (redelijk) ongeschonden uit. Waarschijnlijk is de inhoud van de envelop nooit of nauwelijks bekeken. Het is erg jammer dat deze informatie bij de andere familieleden onbekend is gebleven.

Ook ben ik op zoek gegaan bij verschillende instanties en zo heb ik divers materiaal verzameld, dat eveneens in dit document is verwerkt.

Via een uitzending van het radioprogramma “Adres onbekend” op 10 februari 2019 ben ik op het spoor gekomen van de enige nog levende broer (Piet) van Rachel Schot, de verloofde van Joost. Piet en zijn vrouw Lenie waren blij verrast met mijn zoektocht en op 6 april 2019 heb ik hen bezocht in Hendrik Ido Ambacht. Zij hebben familieleden gevraagd om foto's, correspondentie of informatie, maar helaas is daar niets uitgekomen. Rachel zelf heeft nooit meer over haar periode met Joost gepraat. Zij is altijd bij haar ouders blijven wonen en is nooit meer verloofd of getrouwd geweest. Schoonzus Lenie heeft zelfs nog 9 jaar met Rachel gewerkt bij Biscuitbakkerij Maasstad, waar wafels voor ijsjes werden geproduceerd maar een gesprek over Joost heeft wat Lenie zich kan herinneren nooit plaatsgevonden. Ook bij het leeghalen van het huis na het overlijden van Rachel zijn geen foto's of correspondentie uit haar tijd met Joost gevonden.

Wat wel boven water kwam was een foto van Joost en Rachel die op bezoek waren bij familie van Rachel op Tholen en haar poëziealbum, waar versjes van Joost en verschillende broers en zusters van Joost in staan. Een heel bijzondere ontdekking voor mij. In dit document zal ik de versjes op datum opnemen.

Alle originele documenten en correspondentie zijn ingescand en bewaard als .pdf of .jpg bestand. De meest handgeschreven correspondentie en door de tijd beschadigde of vervaagde documenten heb zo getrouw mogelijk uitgewerkt, waarbij ik heb getracht zo dicht mogelijk bij het origineel te blijven, dus spel- en grammaticafouten komen voor.

Voor mij ging dit verhaal steeds meer op een legpuzzel lijken. Het is een prestigekwestie geworden om het zo compleet mogelijk te maken.

Ik heb vooralsnog geen persoonlijke informatie kunnen vinden over de periode vanaf ongeveer september 1941 (Joost was inmiddels van Borneo teruggekeerd op Java), de (lucht)landing, de installatie, eventuele gevechten en het leven op Timor en meer specifiek Koepang.

In oktober 2020 zijn alle documenten en ook dit verhaal na telefonisch contact met de heer Pauljac Verhoeven, ondergebracht bij het Archief van Museum Bronbeek in Arnhem. Zijn collega, Marc Lohnstein, heeft een analyse gemaakt van de tot nu toe bekende informatie.

Ondanks het voorgaande is het document dus nog niet af. Steeds weer kom ik informatie op het spoor. Ik zal deze informatie dan ook steeds aan het document blijven toevoegen en, volgens afspraak, ook updaten bij Bronbeek.

Ik ben niet voornemens dit document in gedrukte vorm te publiceren.

Francis den Heijer-van der Sluis

2021

HOOFDSTUK 1 - Familie en jeugd van Joost tot zijn vertrek

Om een beeld te vormen uit welk nest Joost kwam, volgt hieronder een stukje familiegeschiedenis.

Joost is op 21 juni 1919 te Rotterdam geboren en rond 15 maart 1942 op 22-jarige leeftijd overleden te Koepang (soms: Kupang), West-Timor, Indonesië.

Hij was het zesde kind (de tweede zoon) uit het huwelijk van Joost Booij en Jannetje van Wageningen.

Gezinssamenstelling:

Ouders:

Joost Booij	08-12-1881 – 11-02-1960
⊙ 12-12-1906	
Jannetje van Wageningen	10-12-1886 – 07-01-1981

Broers en Zusters en aanhang:

Leendert Cornelis	09-06-1907 – 05-07-1978
⊗ 06-05-1936	
Annigje Roest	10-11-1914 – 13-11-1985
Jobje Jozina	19-01-1909 – 16-05-2003
⊗ 24-05-1933	
Jan Roodzand HMzn.	00-00-1908 – 22-04-1987
Jozina	21-05-1910 – 08-01-1996
⊗ 08-06-1938	
Hendrik Carst	29-02-1911 – 20-04-1994
Cornelia	25-02-1912 – 15-01-1987
⊗ 2 juli 1941	Gescheiden: 07-02-1969
Arie Jan Cornelis Kleingeld	27-03-1917 – 26-08-1987
Helena Adriana	25-09-1913 – 07-03-1977
⊗ 29-5-1940	
Gerard Alex van Weenen	16-11-1914 – 11-6-1977
JOOST	21-06-1919 – 15-03-1942
Verloofd 10-06-1939	
Rachel Schot	29-08-1919 – 22-08-1971
Adriana Maria	31-12-1920 – 14-04-2014
⊗ 13-04-1949	
Petrus Johannes Roosekrans	23-11-1906 – 13-06-1962
Alida	26-09-1922 – 22-09-2009
⊗ 14-06-1950	
Jan van der Sluis	26-07-1922 – 01-03-2009
Cornelis	29-01-1925 – 15-09-2018
⊗ 23-04-1947	
Wilhelmina Johanna Witvliet	14-05-1922 – 13-12-2014

Gerrit (10 min. jonger dan Kees)	29-01-1925 –
∞ 25-07-1951	
Johanna Cornelia Sijtsma	26-09-1927 – 23-07-2021

Piet Booij	06-03-1931 – 02-05-2019
∞	
Bep Koedood	21-02-1931 – 06-08-2016

Volgens neef Piet van Weenen is de persoon links Joost Booij en degene rechts zijn vader Gerard Alex (Gé) van Weenen

Hieronder een foto uit 1919. Joost is de baby op moeders schoot.

Volgens de familiekaart van het Stadsarchief Rotterdam werd vader Joost op 3-8-1901 ingeschreven aan het adres Goudsewagenstraat 6 te Rotterdam. Verder worden nog vermeld op de kaart: Voordestraat 3, Bloemstraat 67, Slaghekstraat 5a. Het gezin vestigde zich op 29 januari 1925 aan de Jasmijnstraat 22a in de wijk Bloemhof (Rotterdam Zuid (Feijenoord)). In 1942 zijn zij verhuisd naar de Bonaventurastraat 99a (eveneens in Rotterdam Zuid). Moeder is later verhuisd naar Borgsate, een bejaardenhuis aan de Meidoornsingel 181 te Rotterdam Schiebroek.

Nadat vader Joost Booy in het begin van zijn werkzaam leven als burger werkte als koffiehuisbediende is hij op 10 april 1900 beëdigd als werknemer bij de Nederlandsche Spoorwegen op Rotterdam Delftse Poort. Hij begon als hulparbeider en werd rangeerder en wisselwachter. Op 5 maart 1911 werd hij seinhuiswachter op Rotterdam Feijenoord, waar hij op 27 juli 1919 is benoemd tot eerste seinhuiswachter.

Door zijn werk bij de Spoorwegen is helaas het contact met zijn familie beëindigd. Het werd hem namelijk kwalijk genomen dat hij ook zondagsdiensten had en daaraan gehoor gaf. Hij moest een keuze maken tussen het onderhouden van zijn gezin of contact met zijn eigen familie. Hij koos voor het eerste.

Hieronder de eerste Mutatiekaart uit het Algemeen Stamboek van het Personeel der Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, waarop de gegevens van de werknemers werden bijgehouden.

VOLG-NUMMER	NAAM en VOORNAMEN.	M U T A			T I E N.			BORGSTELLING.		Opmerkingen.
		DATE.	RANG.	BIJ DEN DIENST.	STADPLAATSEN.	BEZOLDIGING.	TOELAGE.	BEDRAG.	Soort der geldwaarde, dagloosheid waarop de borgplicht is gesteld en voornamen, naam en woonplaats van den borgsteller.	
19620	<i>Booy, J. Joost.</i>	20 April 1881	Hulparbeider	6	Rotterdam 28	1.50				
	Prentvoetsfonds-Nummer 23946	20 April 1881	Schrijver	10	"	1.50				
	Geboren den 0 December 1881 te C. v. N. Barendrecht	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	Gehuwd den 12 November 1906. Hiertoe den 12 November 1906. Aantal kinderen 2285587	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	Kennis in het leen, schrijven en rekenen ja	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	Kennis van teken	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	Betrokkingen revalid voor de Indiensttelling bij de Maatschappij:	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	1. als burger: <i>hij heeft geen andere</i>	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	2. als militair:	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	Afgelegd Surameralsexamens.	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	ONDSCHRIJVING.	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	Keuring en Herkeuring van het Getuigenvermogen.	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	Dagloosheid.	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	1 Januari 1908 overgegaan naar de Nederlandsche Spoorwegen.	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	25 April 1908 Rotterdam 2	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	Verloven van kinderen aard.	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	DACTEERENDE VAN	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				
	Verzek.	29 April 1881	Wachpost	10	"	1.50				

Volgens bovenstaande kaart heeft hij nu wel de juiste leeftijd bereikt om in dienst te komen (en te blijven) bij "het Spoor". Op 22 april 1901 is hij als hulparbeider op Rotterdam Delftse Poort aan de slag gegaan en op 1 januari 1942 is hij uiteindelijk als eerste seinhuiswachter op Feyenoord "eervol niet op verzoek ontslagen wegens leeftijd".

Moeder Jannetje was uiteraard huisvrouw.

Dit is een mooi plekje voor een versje uit het poëziealbum van Rachel, de toekomstige verloofde van Joost, door haar zelf voorin geschreven.

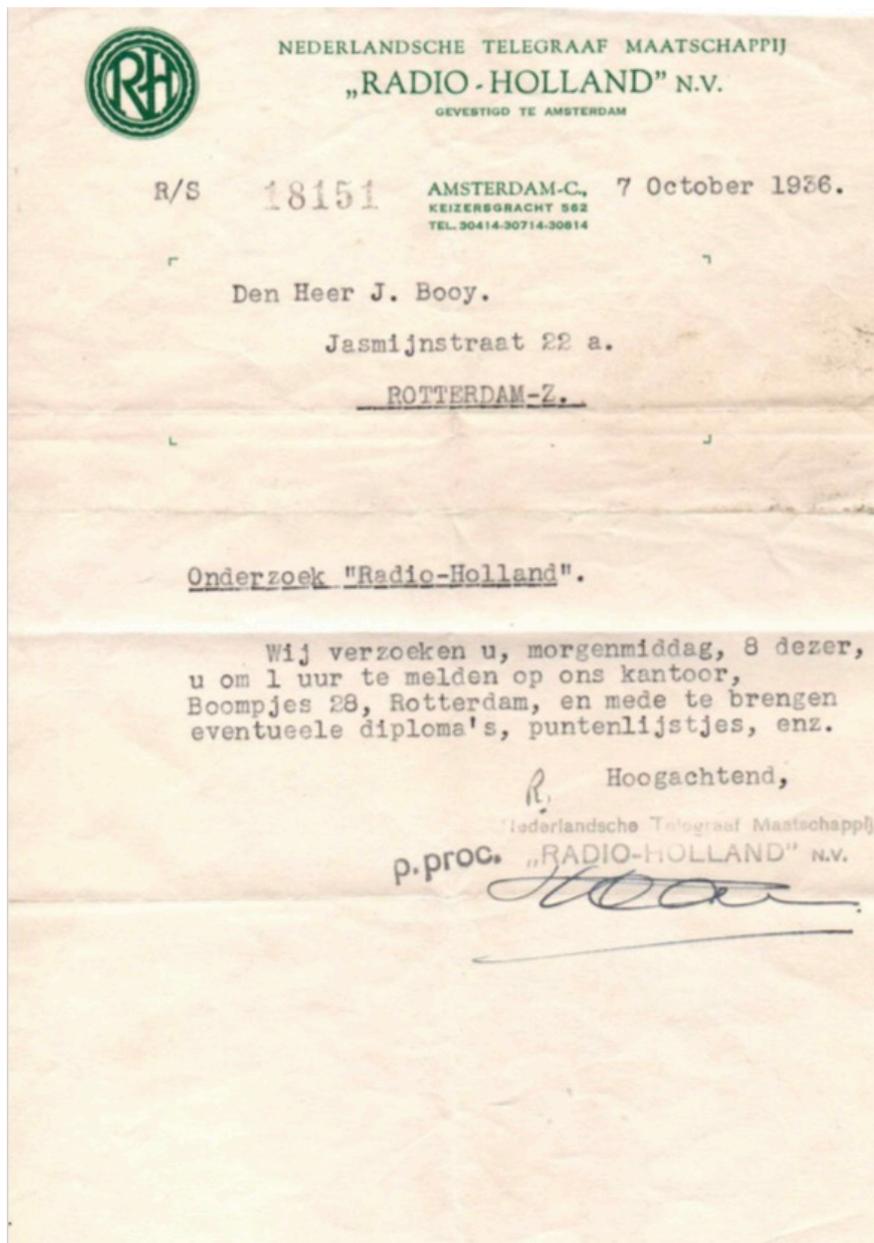
R'dam, 29 Aug. 1931

Deze album behoort aan mij
 Zolang ik hoop te leven
 Rachel is mijn naam
 Al door den doop gegeven
 Schot is mijn naam
 Van vaderlijken stam
 Tholen is de plaats
 Waar ik ter wereld kwam

Rachel Schot
Tholen, 29 augustus 1919

Joost moet bijna zeker mulo en mogelijk mulo-b hebben gedaan. De opleiding was destijds driejarig. Vanaf augustus 1925 tot juni 1931 moet hij op de, ongetwijfeld christelijke, Lagere School hebben gezeten. Daarna waarschijnlijk naar de mulo vanaf aug 1931 tot mei 1935. Toen - hij moest bijdragen aan de kost natuurlijk? - naar kantoor. Lange dagen en saai. Tot hij koos! Voor zichzelf! Radio Holland. Radiotelegrafist.

Op 7 oktober 1936 ontving Joost onderstaande brief van de Nederlandsche Telegraaf Maatschappij "Radio-Holland" N.V.

De eerste tot mijn beschikking staande correspondentie is gericht aan Joost (17 jaar), geschreven door vriend Cor (22 jaar) uit Soerabaja (later blijkt het te gaan om Cornelis Sprado*). De brief is interessant omdat hieruit de beroepskeuze van Joost kan worden opgemaakt.

Stempel Soerabaja 8-12-'36

Ontvangen 30-12-'36

Beste vriend Joost,

Daar ik van de week een brief ontving met het onbekende schrift erop, was ik zeer verbaasd te ontdekken, dat deze brief van mijn beste en groote kamaraad Joost Booij was. Met alle haast maakte ik hem open (brief is toch manlijk hè) en begon met kloppend hart te lezen. Ik had wel eerder een brief of kaart van jou verwacht en jij natuurlijk van mij; maar je begrijpt ook wel, dat als je een uitgebreide familie bezit, zooals ik, je er licht toekomt om vrienden of kennissen eerst te schrijven en dan later je zusters en broers. Maar nu heb ik ze allen geschreven, dus kan het geen kwaad, als ik jou nu eens een paar woordjes schrijf. (Geen paar blaadjes hoor, ik heb nog een paar brieven te schrijven, die ook hoognoodig verstuurd moeten worden.) Het is een tijd geleden, dat wij nog gezellig liepen te babbelen door de straten van ons dierbare Bloemhof. Ik weet het nog goed. Joost was altijd de aanvoerder van de jongens. Hij was sterk en niet bang gelukkig. Zulke jongens heb je niet veel meer, dat zie ik hier dagelijks. Er zal best iets goeds uit je groeien hoor, daar ben ik niet bang voor. Je moet maar steeds goed je best doen en je wil op één ding zetten en zeggen: "Ik moet er komen en zal er komen ook." Als je dan wat geluk hebt, dan kom je overal waar je wezen wil. Ik las in je brief, dat je naar de marconistenschool ging, dus dat wil je dan worden. Nu, ik vind het wel iets voor jou, hoor, maar er moet wat bij te prutsen zijn, want dat heb ik altijd van je gezien. Dus je kantoor heb je verlaten. Eindelijk dan toch, hè Joost. Nu moet je erg je best gaan doen, want je vader en moeder hebben altijd voor jou gewerkt, dan moet jij laten zien, dat je ouders ook niet voor niets voor je gewerkt hebben. Houd je taai, hoor Joost. Een paar jaartjes studeeren en je bent door het kwaadste heen. Moge het geluk je deel zijn. Ik gun het jou van harte. Als je soms nog eens in Indië mocht komen, vergeet dan vooral niet je beste vriend "Nelis" op te zoeken, die nu nog recruut is, maar met Gods hulp heel wat kan bereiken. Ik zou je wel iets kunnen vertellen, over de vele gevaren, die hier zijn, maar waarom zal ik je ongerust maken. Nu ben ik werkelijk nog nieuwsgierig naar je meisje. We zullen hopen, dat je nog boetjan bent. Een meisje is niets gedaan als je studeert, behalve voor mij hoor. Ik zou niet graag willen, dat mijn meisje de beenen nam. Enfin, zij weet

ook wel, dat het vleesch beter is als de beenen, dus help ze mij zoo goed als ze maar kan. Nu Joost, ik weet niet of dat ik nog aan een nieuw blad zal beginnen. Enfin, ik zal het toch maar doen, maar op één voorwaarde, en die is, dat je deze brief ook aan moeder laat zien, want misschien begrijp je dat, maar mijn moeder is dol gelukkig, als zij een brief van mij kan lezen. En dito omgekeerd. Nu besef ik eens goed, wat een moeder voor haar kind is. Ik hoop niet, dat ik te diepzinnig voor je word, maar jij kent mijn moeder ook van nabij en dus kun je mij gemakkelijk begrijpen. Ja, wat zal ik nu verder nog schrijven. Je weet zelf ook wel, dat het hier één van de warmste plaatsen van Indië is en een erg ongezond klimaat, volgens vele menschen. Nu, ik kan dat nog niet zeggen, want hier in 't leger zijn oude knapen, die al 7 jaar in Soerabaja verblijven en nog steeds zoo gezond zijn als een visch. We zitten op 't oogenblik in de natte mousson. Het is nog aan 't begin, dus flinke regenvallen, hebben wij nog niet meegemaakt. Ik hoop er werkelijk van verschoond te blijven, hoewel het land zelf, heel wat water noodig heeft, voor de sawah's. Er zijn heel wat bosschen in de omtrek te zien, maar de bergen zeggen, liggen nog een paar uur sporens verder, dus frissche lucht hebben wij vlakbij, maar daar het hier speciaal laag land is, hebben wij aan die bergen ook niet veel. De mata hari, geeft een behoorlijke warmte, maar toch sporten wij daar nog onder, tot ongeveer elf uur. Om elf uur is tegenwoordig de dienst bij de Luchtdoel Art. afgelopen. Ongeveer 4 weken terug, is die regeling pas ingegaan, daar eenige jongens veel last van hoofdpijn kregen, en daar je aan een leger, dat aan hoofdpijn lijdt, niets hebt, is men de nieuwe dienstregeling begonnen. Ik geef 't je te doen, om van 12 tot 1 uur met een gasmasker op je snuit, door kampongs en sawah's te marcheeren, afgewisseld door de noodige loopspasjes, die het lopen heelemaal ondragelijk maken. Zoo'n gasmasker heb je altijd bij je. Op marsch en bij de theorie enz. Het mooiste is, als je bijvoorbeeld op oefening bent. (Bij de luchtdoel gebeurt dat zelden, daar wij het van theorie moeten hebben en daarbij komt nog, dat het een spiksplinternieuw wapen is) dan heb je altijd je gasmasker, zelfs als je gaat baden, je behoefte doen en als je je te slapen legt. Ja, ja Joost, soldaat zijn in de Oost valt nog niet altijd mee hoor, maar als je erin bent, dan moet je vanzelf wel mee, dus als je mee moet, dan is 't toch 't beste voor jezelf, dat het dan ook goed doet. Vind je ook niet, Joost? Nu zal ik eindigen met de hoop, dat je mij eens iets moet vertellen over jouw vak, want daar stel ik ook belangstelling in, daar wij toch 't zelfde deel van de natuur beheerschen. Verder de hartelijke groeten van je vriend Cor en tot kijk.

P.S. Doe de groeten ook aan je ouders, zusters en broers

* Cornelis Sprado; adres in Indië: Dep. Cie II Bat L.D. art. Soerabaja

Over Cornelis Sprado later meer.

Het meisje waar Cornelis Sprado zo nieuwsgierig naar is, is Rachel Schot, het buurmeisje van de overkant in de Jasmijnstraat.

Hoofstuk 2 – De diensttijd

De DIENST Departement van Binnenlandsche Zaken verzond aan Joost op 2 september 1937 een schrijven dat hij te Rotterdam voor de dienstplicht was ingeschreven. Op 3 oktober 1937 om 11 uur v.m. moest hij zich melden in de Militiezaal in het Raadhuis te Rotterdam. Daarin wordt vermeld dat voor lichting 1939 slechts voorlopige vrijstelling door

broederdienst kan worden verkregen ingevolge de geldende bepalingen van de Dienstplichtwet.

ZONDER AANGIFTE WORDEN INGESCHREVEN:

- zij, die zijn opgenomen in een krankzinnigen-, idioten-, doofstommen- of blindengesticht, een rijksopvoedingsgesticht, een tuchtschool, een gevangenis of een rijkswerkinrichting;
- zij die ingevolge rechterlijk bevel ter beschikking van de Regeering zijn gesteld en niet in een rijksopvoedingsgesticht zijn opgenomen;
- zij, die als vrijwilliger behooren tot de landmacht — uitgezonderd den vrijwilligen landstorm —, tot de zeemacht of tot de overzeesche weermacht.

De ouders of voogden van hen, die in deze gevallen verkeeren, worden verzocht daarvan schriftelijk opgave te doen aan de Secretarieafdeeling Bevolking, Verkiezingen en Militaire Zaken.

NALATIGHEID INSCHRIJVING.

Hij, die niet voldoet aan de verplichting tot inschrijving, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van ten hoogste f 150,—.

Met gevangenisstraf van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste f 600,— wordt gestraft hij, die opzettelijk bedoeld feit pleegt.

MEDE TE BRENGEN STUKKEN:

- het trouwboekje der ouders;
- het militair-zakboekje van den broeder, die heeft gediend of de kennisgeving betreffende het tijdvak, waarin hij zal worden ingelijfd;
- papieren omtrent voogdij;
- voor zooveel in het bezit, het diploma H. B. S. of Gymnasium;
- deze kennisgeving.

Namens den Burgemeester van Rotterdam,
De Administrateur ter Secretarie,
ROTTERDAM, September 1937. **GOHRES.**

N.B. Bij verblijf in een andere gemeente kan ter Gemeente-Secretarie aldaar het verzoek worden gedaan om een volmacht tot aangifte op te maken. Reiskosten worden niet vergoed.

DIENST
Departement van
Binnelandische Zaken
No. 486

GEBRUIKT BIJ VOORKEUR
NEDERLANDSCH
FABRIKAAT

Is te **ROTTERDAM**
voor den dienstplicht ingeschreven.
Aan den Heer

J. Booy

Gasmijsk 22^a

ROTTERDAM

No. 1161
Het Gemeentebestuur van
ROTTERDAM.

E. D. 78

De jongelieden, geboren in 1919 moeten zich in October 1937 ter inschrijving voor den dienstplicht aangeven. Voor U bestaat daartoe gelegenheid op

3 OCTOBER 1937, om 11 uur v.m.

De inschrijving heeft plaats in de Militiezaal (begane grond) in het Raadhuis, alhier, ingang Doelezijde.

Voor een regelmatig verloop van de inschrijving is het noodzakelijk, dat U — of iemand namens U, — die alle inlichtingen kan verstrekken — op het aangegeven tijdstip aanwezig is.

Hij, wiens wettelijke vertegenwoordiger (vader, moeder of voogd) in een andere gemeente in Nederland woont, behoort in die gemeente te worden ingeschreven.

Wie als vreemdeling tot een anderen Staat behoort, moet daarvan doen blijken door overlegging van een geldig paspoort; bij gebreke hiervan kunnen andere authentieke stukken, ter beoordeeling van den burgemeester, worden overgelegd.

REDEN TOT VRIJSTELLING.

Onder verwijzing naar hetgeen hierna met vette letter is gedrukt, moeten zij, die aanspraak willen maken op vrijstelling van den dienstplicht wegens broederdienst, kostwinerschap, persoonlijke onmisbaarheid of opleiding tot een geestelijk ambt, daarvan bij de aangifte mededeeling doen.

BROEDERDIENST.

Ingevolge artikel II, sub b, der Wet van 22 April 1937 S. 500 tot wijziging der Dienstplichtwet wordt, zoolang niet bij nadere wet een beslissing is genomen omtrent het getal voor elke lichting tot gewoon dienstplichtige te bestemmen personen, aan ingeschrevenen voor de lichting 1939 slechts **VOORLOOPIG** vrijstelling wegens broederdienst verleend.

Krachtens de op den datum dezer kennisgeving geldende bepalingen der Dienstplichtwet, heeft uit een gezin slechts één zoon te dienen. Daarom kan vrijstelling wegens broederdienst in het algemeen reeds worden verleend aan hem, wiens wettige broeder of wettige halfbroeder:

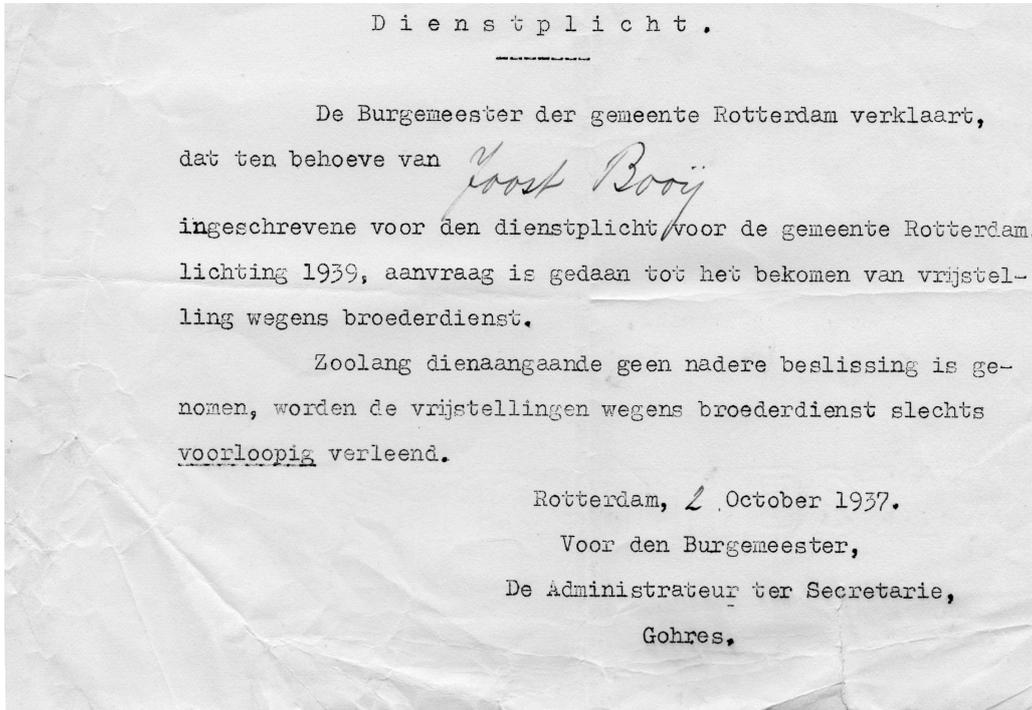
- bestemd is om als gewoon dienstplichtige der lichting 1938 te worden ingelijfd;
- dient bij de land- of de zeemacht, hetzij als dienstplichtige of als vrijwilliger (uitgezonderd als vrijwilliger bij den vrijwilligen landstorm);
- in het genot is van uitstel van eerste oefening;
- gedurende ten minste 30 dagen in werkelijken dienst is geweest, (verlof van langer dan 4 dagen niet medegerekend);
- militair pensioen geniet of heeft genoten;
- gedurende zijn werkelijken dienst is overleden;
- wegens gewetensbezwaren is te werk gesteld bij een burgerlijken tak van Staatsdienst.

Dienst als vrijwilliger bij den vrijwilligen landstorm komt slechts in aanmerking, indien de vrijwilliger heeft voldaan aan de eischen van voorgeoefendheid en een verbintenis heeft aangegaan, als door den Minister van Defensie aangewezen.

GEESTELIJK AMBT.

Binnen 10 dagen na de aangifte ter inschrijving moet de vereischte verklaring worden overgelegd, waaruit de opleiding tot of het bekleden van een geestelijk ambt blijkt.

Dat er een aanvraag tot vrijstelling wegens broederdienst (broer Leen is ouder) is gedaan blijkt uit een verklaring van de Burgemeester der gemeente Rotterdam op 2 oktober 1937.

Romantiek mag in dit verhaal niet ontbreken. Op 10 september 1938 schrijft Joost in het poëziealbum van Rachel.

Rotterdam, 10 Sept. 1938.

lieve Rachel,

Op deze bladrij schrijf ik meer
een verze, dat jij ook van mij begeert
Ik vang dan maar aan met te
zeggen tot jou
Onze liefde voor elkaar
Besta nog vele jaar
Wat er ook gebeuren nou
Immer zal ik jou blijven trouw
Dit rijmpje is kort
Maar zal zijn naar je zin
Vergeet mij toch nimmer
Omdat ik jou beminn.

Joost

Dat Joost niet onder de dienstplicht uit kon komen blijkt uit het feit dat hij op 1 november 1938 is ingeschreven voor den dienstplicht lichte 1939 in de gemeente Rotterdam onder No. 532 B.

De heer Joh. Van Es schrijft op 8 april 1938 uit Amsterdam een brief op gewoon gelinieerd papier aan de ouders van Joost met de volgende tekst:

Geachte Heer en Mevrouw,

Gaarne voldoe ik hiermede aan het verzoek van Uw zoon U mede te delen, dat hij hedenmorgen naar Hoek v. Holland afgereisd is, om dienst te doen op het Bureau der Rijks Waterstaat aldaar.

Absolute reden tot ongerustheid is er niet, de getroffen maatregelen zijn van voorloopige aard.

U gelieve dit ook aan zijn verloofde te laten weten.

Nadere berichten volgen spoedigst uit Den Hoek.

Inmiddels verblijf ik met beleefde groet,

Hoogachtend,
Joh. Van Es

En dan is het zover: Joost wordt op 1 november 1938 opgenomen in den Rijkszeedienst als Seinersmaat voor de rol van de Marinekazerne te Amsterdam.

In dienst bij de Marine heeft hij een opleiding gehad tot seiner, hij had er ook voor getekend om “voor de mast” te gaan dienen bij de Marine. Maar later, eenmaal in Indië, viel hij op door leergierigheid en intelligentie, hij had een voorsprong op veel ander marineverbindingspersoneel van zijn lichte en waarschijnlijk tot zijn eigen verbazing kreeg hij belangrijke walstations onder zijn hoede in plaats van dat hij op schepen geplaatst werd. Bij Radio Holland had hij al kennis gemaakt met Radiotechniek en Engels.

Hij is in eerste instantie bestemd om als gewoon dienstplichtige (telegrafist) te worden ingelijfd in het tijdvak van 1 – 10 juni 1939 bij het 3^e Regiment Luchtstrijdkrachten 2e ploeg te Soesterberg. Uit de aanwezige documentatie blijkt niet dat hij daar ooit naartoe is gegaan.

Door het tekenen als beroepsmilitair bij de Marine verviel zijn bestemming als dienstplichtige.

Stamboeknummer **15673.**

*) Voornamen van den schepe-
ling voluit te schrijven.

KONINKLIJKE MARINE.

UITTREKSEL-AANNEEMROL

338

van *) Joost B O O I J.
aangenomen in den Rijkszeedienst als Seinersmaat
voor de rol van de Marinekazerne te Amsterdam.

Geboren te	Rotterdam	den	21en Juni	1919.	
Laatste woonplaats	Rotterdam. Jasmijnstraät 22a.				
Voornamen en namen der ouders,	vader	Joost			
	moeder	Jannetje van <u>WAGENINGEN.</u>			
Waar en wanneer aangenomen	's Gravenhage, 1 November 1938.				
Voorwaarden van aanneming	Aangenomen als Seinersmaat voor den tijd van vijf jaren (afkomstig van de opleiding der Ned. Tel. My. "Radio Holland")				
Te voren gediend	<u>Ongeschreven voor den dienstplicht lichte 1939 in de gemeente Rotterdam onder No. 532 B. Is bestemd om als gewoon dienstplichtige te worden ingelijfd in het tijdvak van 1 - 10 Juni 1939 bij het</u>				
Beroep	<u>3e Regiment Luchtstrijdkrachten 2e ploeg te Soesterberg.</u> <u>Kantoorbediende, telegrafist</u>				
Kerkgenootschap	Ned. Herv.				
Geneeskundig onderzocht door den off. van gez.	le kl.	O. Uffen.			
Gehuwd, met wie, en waar de vrouw woont	Ongehuwd.				
SIGNALEMENT.					
Lengte	1,75	meter, aangezicht breed	, voorhoofd laag	, oogen d. bruin,	
neus en		, mond gewoon	, kin rond	, haar en	, wenkbrauwen donker,
merkbare teekenen:	geene.				

Waarschijnlijk is hem bij deze gelegenheid het Inlichtingenboekje voor vrijwillige dienstneming bij de Zeemacht (beneden den rang van officier.) uitgereikt dat geldig was vanaf 1 november 1938 (onderstaand het voorblad).

GELDIG VAN AF 1 NOVEMBER 1938.

KONINKLIJKE MARINE.

Goed lezen vóór invulling van het aanmeldingsformulier.

INLICHTINGENBOEKJE VOOR VRIJWILLIGE DIENST- NEMING BIJ DE ZEEMACHT (BENEDEN DEN RANG VAN OFFICIER.)

Doorlopende gelegenheid tot inschrijving als sollicitant.

Voor jongelieden, die Nederlander, van goed gedrag en ongehuwd zijn, een normale lichaamsbouw hebben, geen bril behoeven te dragen, alle klassen der gewone lagere school hebben doorlopen en voldoen aan de nader in dit boekje omschreven algemeene en bijzondere toelatingseischen, bestaat doorlopend gelegenheid zich te doen inschrijven als sollicitant voor dienstneming als vrijwilliger bij de Koninklijke marine en het korps mariniers in een der volgende kwaliteiten:

lichtmatroos;

stoker der 3de klasse;

leerling bij de technische dienstvakken; (torpedomaker; vliegtuigmaker, geschutmaker, electro-monteur);

marinier der 3de klasse;

tamboer of pijper bij het korps mariniers.

Wijze van aanmelding.

De eerste aanmelding voor vrijwillige dienstneming in een der bovengenoemde dienstvakken behoort (bij voorkeur schriftelijk) te geschieden bij het **centraal-bureau voor aanneming van personeel voor de weermacht, Jan Pietersz. Coenstraat 49 te 's Gravenhage.**

11160 - '38

Het is duidelijk dat het feit dat Joost toch in dienst moest die uiteindelijk met de algehele mobilisatie van 1939 te maken had. Joost had al

gekozen wat hij wilde radiotelegrafist bij de Koopvaardij. Daarmee kwam hij als dienstplichtige automatisch bij de Marine uit en later viel hij onder de krijgsdienst bij de Marine.

Er is bij de Koninklijke Marine een zgn. stamboekkaart aangemaakt. Door de kleur van de kaart kon deze niet worden ingescand. Hierop werden door de tijd de gegevens bijgehouden, zoals:

1-11-38 aangenomen als Seinersmaat, geëx. Telegr. maat (seiner I)
1-11-38 Kazerne Amsterdam
1939 – gedeeltelijk Hoek van Holland
1-5-39 Kaz, W/o Kadernschool
1-8-39 Kaz. W/o
1-9-39 O. Indië
4 jr. P. Roebiah
Onbekend lot

Op de achterkant, naast de adresgegevens van Joost:

071115/39 Geslaagd telegrafistenmaat
07117/39 Uitslag kadernschool gunstig

Als seinersmaat droeg hij op de linkermouw een dienstvakonderscheidingsteken bestaande uit twee gekruiste seinvlaggen van gele wol.

En zo volgen naast de correspondentie aan Rachel (die helaas niet in mijn bezit is), ook vele brieven aan zijn ouders. Zijn brieven zijn praktisch foutloos. Als hij dat al niet op de mulo had geleerd dan wel op kantoorhij kon typen ook. In die tijd was dat best wel bijzonder.

Op 17 november 1938 schreef Joost uit Amsterdam de volgende brief aan zijn ouders:

Lieve moe en pa,

Schrijf je nog eens zult U wel denken. Ja, eindelijk komt het ervan. Zoo elken avond gaat er minstens één brief weg. Gisteravond heb ik er één geschreven aan Adri en Rachel schrijf ik natuurlijk ook. Vanmorgen heb ik bericht ontvangen van Leen en Ans. Ik ben nu al een paar keer in het Tehuis voor Militairen geweest aan de Plantage Muidergracht, daar vind ik het beter dan in de kazerne.

Vandaag hebben onze jongens weer een zwaren dag gehad. We waren op. Die spuit op je rug valt ook niet mee en met die oorlogsuitrusting lijken we wel ingespannen paarden. Den geheelen dag gaat het maar van “presenteert het geweeeeeerrrr”, en “aan den schouder het geweerrrr!”. Vroeger heb ik wel eens gedacht hoe lappen die gasten dat. Maar nu heb ik die tactiek ook door. En dan gaat alles nog op het fluitje ook. Rrrrt Rrrrt rrrt en zoo wel een zes keer achter elkaar terwijl elke gil een beweging van het geweer voorstelt. Gistermiddag, dus Woensdag hebben we tractement gekregen. Dat gaat handig toe. Je staat met een kring om een officier van administratie en den majoor en je wacht maar tot je je naam hoort. Ons ploegje stond dus geduldig af te wachten en dacht wij zijn voorloopig nog niet aan de beurt. Plotseling: “de seinersmaat Booij”. Ik schrof me een hoedje. Me snel herstellende riep ik uit “Present majoor!” Toen liep ik gauw naar voren, sprong in de houding en salueerde. Maar dan komt het mooie: denk er aan dat je het geld rechts pakt en daarna in de linkerhand neemt. Daarna salueerde ik en maakte rechtsomk. Ons loon is eigenlijk *f* 13,50, maar er is *f* 1,50 voor een Lipsslot afgetrokken voor onze kast. Zodoende onving ik dus twaalf gulden. Enfin, Zaterdag wel meer daarover. Zijn mijn buitenmodelschoenen al bij De Haan gebracht? Weet U hoe laat ik Zondagnacht op kooi was? Kwart over twee. Tot onze spijt was het weer vroeg dag en het was een lange dag ook. We sliepen in het gelid. Moet U weten: in den trein mag je [als goed krijgsman] zijnde niet slapen. Maar aangezien ik, enfin denk er het Uwe maar van hier, heb ik toch een beetje gesnurkt. Ik zeg maar zoo: “wat let me”. Bent U gisteren nog naar Adri geweest, moeder? Ik heb Adri geschreven dat u waarschijnlijk zou komen. De foto van Rachel heb in mijn kast gezet, want ik heb een standaardje gekocht. We zitten nu op een aparte kamer en slapen weer in bedden. Dinsdagavond ben ik naar de verlichting geweest met Hoekstra. Het was nog niet veel. 't Damrak, dat ging. Op het voorplein van het hok hier komen tenten te staan van militairen uit Amersfoort en op de zaal (die zaal waarin wij sliepen) komen oude snorrebaarden van de Marinekapel. Dat zijn allemaal eerbiedwaardige onderofficieren. We mogen wel oppassen dat we die opa's niet wakker maken. Er worden heel wat maatregelen getroffen voor de ontvangst van Koning Leopold. Vanmiddag heb ik na vieren maar weer eens fidelemandus gespeeld. Nu de menschen dat hier weten, moet ik elken middag een mop geven. Nou de tonen komen uit mijn mondharmonica maar niet uit mijn binnenste. Nu ik zal op een ander blaadje over moeten, even aan V.d. Voordt vragen, want mijn papier is op. Hij zit toch naast me te schrijven. Ja dank je V.d. Voordt. Daar gaat-ie weer. Ik heb nog niets van de baadjes gehoord. Ik zal morgen de korporaal nog eens even bij z'n jas pakken. Want dat ding wil ik Zondag wel aanhebben, anders zit ik weer te

smoren in de kerk. Is Rachel deze week nog thuis geweest? Ze zal wel niet dikwijls komen denk ik. Als ik Zaterdag mijn baadjes heb, moet ik ook maar eens een foto laten maken hè in Rotterdam. Ja in Rotterdam want Amsterdam mogen ze van me hebben. Ik speel nu toch in géén geval Amsterdam, Amsterdam op mijn harmonica. Als ik het geweten had, zou ik het nooit eerder gespeeld hebben. Nou morgenochtend zal ik weer eens in de brievenbak kijken, of er wat is. Er kon wel eens wat gestuurd worden hoor. Now, the last page. Jo en Henk en Job en Jan zal ik ook wel eens schrijven. Niet meer vanavond. Zoo, die pen van Rachel doet zijn plicht wel. Goed dat ik die Zondagavond nog meegenomen heb. Wat was ik gauw gevlogen hè? Alleen Hoekstra was op D.P. Evenals de Zondag daarvoor was de trein weer te laat, pa. Maar nu niet zeven, doch liefst twintig minuten. We kregen bijna op ons baadje, o nee, dat is waar ook, dat had ik nog niet aan. Nou het is overmorgen gelukkig Zaterdag. Het kan me niet meer hard genoeg gaan. Ik zal wel een half uurtje later thuis zijn, want ik moet bij den dokter zijn na half twaalf want ik ben gisteren ingeënt. Nu tot kijk en wederhoorens. De groeten aan "C en A" en L en G, G en K*, Ali en Piet en de hartelijke groeten van Uw zoon Joost.

Zegt U even met mij 15673 seinersmaat.

* Cor en Arie, Len en Gé, Gerrit en Kees

Marine-etablissement Kattenburg te Amsterdam

Tehuis voor Militairen aan de Plantage Muidergracht te Amsterdam.

Brief van Joost uit Amsterdam d.d. 8 december 1938

Lieve Moe,

Bij dezen feliciteer ik U hartelijk met Uw verjaardag, ook pa en allemaal gefeliciteerd. En ik denk hierbij, dat U nog vele jaren in gezondheid en zonder de vele zorgen, die U tot nu toe in ons drukke gezin hebt gehad, moogt doorbrengen. Goede Moeder, het spijt me erg, dat ik heden niet aanwezig kan zijn om U op Uw verjaardag de hand te drukken, maar laat deze brief een tolk voor mij zijn.

Nu ik zoo'n beetje voor mijzelf moet zorgen, kan ik pas begrijpen, wat er allemaal nodig is, om een beetje voor den dag te komen.

Wat een beetje hè? Nou en zeg dit maar tegen allemaal "Neem dan nog maar een beetje".

Het spijt me wel dat het zoo laat op den dag is. Als deze brief U nu nog maar vanavond bereikt. Rachel heeft me er in haar brief aan herinnerd. "Het is anders niet mooi, dat je den verjaardag van je moeder vergeet, zult U wel zeggen, maar ik ben de laatste weken nogal in de war ziet U. Ik heb vernomen van Rachel dat het erg gezellig was op St.

Nicolaasavond. Wel jammer voor Addi dat ze al die feestdagen niet thuis kon zijn hè? Nou, maar het is gauw voor haar geleden hoor. Dan zult U Uw hulp in de huishouding weer terug hebben. Maar voorloopig hebt U ook wel steun aan Cor, is 't niet? Vooral met de wasch. Ja, de wasch, dat 's waar ook. Morgen ga ik ook weer eens aan de wasch. Mijn kleren stinken naar de koolmonoxyde want we zijn in de gaskamer geweest. 'k Ga hoe langer, hoe vlugger schrijven, want het is zoo aantreden. Het is 5 voor 1.

Krijg ik dezen brief niet af, dan zal hij er vanavond wel niet meer zijn, denk ik. Nou, daar wordt al geblazen, ik ga naar beneden hoor.

Vanavond verder.

Ik zit nu op de avondschool en het is 1720. Ik zal er stiekum wat tijd afnemen om dezen brief tot een eind te brengen, dan zal ik hem dadelijk door een jongen naar den trein laten brengen.

Vanmiddag heb ik een kaart van Job en Jan ontvangen.

Komen die van de week misschien?

De gascursus is vanmorgen voor ons afgelopen. We hebben vanochtend drie uur met een gasmasker op gelopen. We hebben het geen enkel oogenblik af gehad. In de gaskamer was het helemaal bar. Nou, hoor, ik moet uitkijken, ik ga door met de lessen.

Nou moeder, pa zal ik maar niet schrijven, want die is zaterdag jarig niet waar? Dan ben ik waarschijnlijk toch thuis.

De groeten aan allemaal en een prettigen dag wensch ik U toe, moeder. Dag!

Uw liefh. Zn. Joost

Op 4 februari 1939 wordt Joost uitgeschreven bij de gemeente Rotterdam met als nieuw adres: Amsterdam, Gr. Kattenburgerstraat 17, Marine Kazerne. Dit blijkt uit de familiekaart, gevonden in het Stadsarchief van de gemeente Rotterdam.

14/11/33

M.Z. 1333 2/12-33

22326

VOLGNUMMER.	N A A M.	VOORNAMEN.	GESLACHT.	BETR. TOT HET HOOFD VAN HET GEZIN.	GEBORTE TIJD.	GEBORTEPLAATS (met aandwijzing der provincie, van het land voor vreemdelingen.)	BURGERLIJKE STAAT H (gehuwd) W (weduwenstaat) S (gescheiden van echt)	Kerkgenootschap.	BEROEP.
1	Booy	Joost	m	hoofd	8/12 1881	Rotterdam	H		Seinhu. wisselwachter
2	Wageningen van	Jannetje	v	vrw.	14/12 1886	Rotterdam	H		
3	Booy	Leendert Cornelis	m	zn	9/6 1907	Rotterdam	H		Kant. bed.
4	"	Johje Jozina	v	do	19/1 1909	"	"		"
5	"	Johanna	v	"	25/1 1910	"	"		"
6	"	Cornelia	v	do	25/9 1913	"	"		"
7	"	Maena Adriana	v	do	25/1 1913	"	"		Contr. Edeling
8	"	Jozet	m	zn	26/1 1919	"	"		"
9	"	Adriana Maria	v	do	31/2 1920	"	"		"
10	"	Heida	v	"	26/1 1922	"	"		"
11	"	Cornelis	m	zn	29/1 1925	"	"		"
12	"	Gerrit	"	"	29/1 1925	"	"		"
13	"	Johje Jozina	v	do	19/1 1909	"	"		"
14	"	Pieter	m	zn	6/3 1931	"	"		"

VOOR No. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

P.K. ANGELEGD

7/11/33

		Overleden te _____ op _____		2) Gezinsv.	
		Akte no. _____			
Geboortegedaten a) b) c) d) e) f) g) h) i) j) k) l) m) n) o) p) q) r) s) t) u) v) w) x) y) z)	a) op 21 Juni 1919		7) Beroep (h-o) seinersmaat		
	b) gem. Rotterdam				
c) ond./land					
d) Nat. Ned					
van Joost--		geb. op 8 Dec 81		te Harendrecht	
en van Wageningen, Jannetje--		geb. op 10 Dec 86		te Stad a 't Haringvl	
9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen		11-12) Geboren	13) Huwelijk gesloten	14-15-16) Huwelijk ontbonden	
I		op	op	op door	
II		te	te	te	
III		op	op	op door	
IV		te	te	te	
21) Dagt. aangifte		22) Gemeente en adres	23)	24)	25)
4 Kvader RT Jasmijnstr 22a		11 Jul 39 ASD Grattenbstr 19		186 II - 157	
11 Jul 39 DEN HELDER		Willemsoord			
26) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZINSHOOFD)					
27) A.H.O. Dagteekening	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen				
I					
II					
III					
IV					
V					
VI					
VII					
VIII					
IX					

Brief van Joost uit Den Helder d.d. 2 mei 1939

Lieve moe en pa,

Bij dezen deel ik U mede, dat ik sedert gistermorgen in de Marinekazerne te Willemsoord ben. Hier ben ik op de kaderschool. Het is eerst al begonnen met plunjeinspectie, den geheelen middag. Gistermiddag heb ik al wacht geloopt ook van 4-6 en 's nachts van 12-2 aan het water. 'k Was haast bevroren en dan zoo'n miezelregen in je gezicht. U moet me 't maar niet kwalijk nemen dat ik Rachel eerst schrijf. U zult het denk ik al van haar weten. Want een eind is dat karren naar Den Helder, ik begrijp nog maar steeds niet hoe ik dat op die fiets toen aangelegd heb toen ik 16 jaar was en op een dag van Harlingen naar Rotterdam reed via Den Helder. Het is hier allemaal verschrikkelijk model. Je bent er zoo bij. Wat me allemaal niet door mijn hoofd speelde toen ik zoo moederziel alleen stond in de nacht, ik weet 't niet. Maar wel weet ik dat ik me als een zwerver voel. Rotterdam, Amsterdam, Hoek

van Holland, Den Helder en wat verder volgt. Vandaag heb ik om zoo te zeggen, me een apenklier geloopt en geschreven. Hier moest ik een briefje voor schrijven, daar een lijst van maken, enfin, te gek om los te loopen. En dat baksgewijs 's morgens moet U mee maken. Dan sta 'k er als baksmester voor en het is uitkijken geblazen want 'k sta zoo op de bon. Dan ril ik wel een beetje want ik kan geen menschen drillen. Dit is mijn adres:

J. Booij Seinersmaat Marinekazerne KS Den Helder Bak 8

Wilt U tegen Rachel zeggen dat ze dat laatste er bij moet zetten? Nu ga ik maar even naar buiten. Anders is mijn heele avond naar de maan. Twee van de 3 dagen ben ik vrij van wacht. Ik zit in divisie A. Die had Maandag wacht, dus Dinsdag en Woensdag niet. Donderdag weer wel, dus kunt U wel uitrekenen wanneer ik Zaterdag en Zondag vrij ben, n.l. over 3 weken. Maandag 1 Mei wacht, Dinsdag 2 en Woensdag 3 Mei vrij en Donderdag wacht. Mijn Pinksteren schieten er natuurlijk weer bij in. Ze zoeken me zeker. Dat zit 'm in dat akelig lage stamboeknummer. Denklijk kom ik over 2 weken 's Zondags niet naar huis, anders heeft de vader van Rachel wat tegen me. En dat vermijd ik op het oogenblik liever. Ik weet nu niet precies welke datum we verloven. Moeder zorgt U er nog zoo'n beetje voor dat een en ander kan gebeuren? Het beteekent voor mij een heele boel nu ik naar Indië ga binnenkort. Het is voor Rachel ook veel aardiger als we verloofd zijn. Het is nu niet om te zeggen je bent nog maar 19. Of hebt U er misschien op tegen? Ik hoop van niet. Vroeger heb ik er anders over gedacht om naar Indië te gaan. En toch vind ik het fijn dat ik een meisje heb. Rachel houd van mij en ik houd veel van haar.

En nu nog iets voor pa. Om permissie te krijgen moeten wij toestemming van de ouders hebben om naar een bepaald adres te gaan. Als pa nu inliggend briefje teekent is de zaak in orde. Maar dat moet voor Vrijdag hier terug zijn hoor, denkt U er aan? Dus het adres weet U hè?

Nu ga ik maar even naar buiten hoor. Dag moe en pa. En de groeten aan broers en zusters.

En Rachel ook de groeten van

Joost

Marinekazerne te Willemsoord (Den Helder)

Brief van Joost uit Den Helder d.d. 9 mei 1939

Lieve Moeder,

Vanmorgen heb ik Uw brief van Maandag ontvangen. Mijn dank voor dat lettertje hoor, moe. Het is wel vreemd, zoo'n Zondag in een andere stad te zitten. Pa is Zaterdag nog geweest, heeft wel een heelen tijd gezocht, maar mij toch nog gevonden en nog wel ergens waar ik niet veel ben. A.s. Zondag kan ik tenminste naar buiten. Ik had gedacht dat U meegekomen zou zijn indien pa naar Den Helder kwam. Maar ja, ik wist van niets. Kan dus niet verwachten, dat ik den geheelen Zaterdagmiddag in de kazerne was gebleven, vindt U dat ook? Voorloopig heb ik een soepele baan, want ik ben met Blok* vast aangesteld op het radio-station van de Directie. Zodoende zijn wij de "Directieleden" van de Marine. Maar dat is nu weer te mooi voorgesteld, hè? 'k Zou 't niet eens willen zijn, ik wilde dat ik maar weer op mijn zolderkamer zat. Enfin, de tijd schiet al op. 'k Reken voor de M maar 3 jaar, nl. die, welke in de Oost moet zijn. Maar dan ook fini: Gisteravond heb ik eerst van 6-9 in het Militair Tehuis geleerd toen ben ik met Blok en Hoekstra de heele zeedijk langsgewandeld in de pikkedonker, maar 't was fijn weer. Zodoende kwam ik maar net op tijd in de kazerne. Nu is het ondertusschen al Dinsdagavond 8 uur geworden en ik zit in het Militair Tehuis aan den

Kanaalweg. Wij hebben hier al gezeten vanaf 6 uur. Hoekstra, Jan de Ridder** en ik bedoel ik. Ik weet niet of er nog veel van dezen brief terecht zal komen, want ik heb met Blok afgesproken dat ik hem om half negen zou ontmoeten, dan gaan we nog naar het strand. Dan is het wel donker, maar dan zijn we tenminste eens vrij. Ik heb een bakbeest van een mondharmonica van Hakkaart*** gekregen omdat ik zoo mooi speel zeg-ie en daarom moet ik wel eens een deuntje geven. Nu dan, dadelijk zitten we rustig aan de zee kant en dan zal ik een nummertje weggeven. Ze beginnen me hier in de kazerne zoo langzamerhand wel te kennen als baksmeester Booij. Vooral de majoor en de adjudant. Niet dat het altijd goed gaat naar den zin van een van deze heeren, maar ik geef daarom toch niet. Je moet alles leeren niet waar. Net zooals het doorzwaaien van de armen en het strekken van de vingers bijvoorbeeld en als dat dan niet precies gebeurt, want het laat met koud, 'k heb immers geen zin om mijn eigen vrienden te becritiseeren, dan roept de majoor: "Booij, daar mot jij naar kijke!" Nou, dan begin ik maar voor de schijn, de jongens weten ook wel beter en vinden in elk geval dat Joost een soepele baks is. Vanmiddag ben ik weer aan het zwemmen geweest. Redden van drenkelingen in het Marinebad van de sportschool. Ik was vanmiddag "drenkeling". Nu, 'k dacht zoo bij mezelf, "Dan zal ik maar flink wat lucht meenemen". Toen kwam mijn redder opdagen maar dat leek niet veel, dat redden van hem. Ik kan gelukkig nog al een tijd onderblijven, anders was er werkelijk een drenkeling geweest. Toen heb ik hem ook maar even ondergetrokken tot hilariteit van de lui op de kant. Zaterdagmorgen hebben we niets anders dan sport. Dat is heelemaal b, d, b, a, zoo vier uur achter elkaar. Moet U weten: er zitten n.b. getrouwde lui tusschen op die kaderschool. Die menschen zijn al lang bij de Marine in dienst en die moeten met ons dan een uur "kat en muis" meedoen. Loopt er een tusschen als een bierton. Als die achterna gezet wordt gaat ij het heele terrein zoo'n beetje af en komt dan met z'n tong uit z'n mond terug.

Ik moet morgen (Woensdagavond) van 7-11 op het radiostation zijn. Ik kan best opschieten met de chef daar. Ik zit daar nu fijn vast, als het tenminste weer niet verandert, wat bij de M zoo dikwijls gebeurt. Over 4½ jaar mogen ze wat veranderen, dan kunnen ze mijn naam doorhalen. Zoo, Tinus Hoekstra is al een enveloppe voor me halen want het is zoo tijd. Blok staat misschien al te wachten in de stad. Dus ga ik nu maar sluiten hoor. Ik heb nu wel aan U geschreven maar hij is ook voor pa bestemd en ook voor allemaal thuis zal ik maar zeggen. Nu dag hoor. De groeten van uw zoon Joost en tot weerziens Zondag over 2 weken. Ook groetjes natuurlijk aan mijn a.s. verl----- Rachel.

Joost

- * Blok in voorgaande brief betreft Bernardus Johannes Franciscus Blok, die verder in dit document nog vele malen genoemd zal worden, zelfs na de oorlog met betrekking tot de zoektocht naar Joost. Blok werd geboren op 13 september 1915 in Schiedam, als zoon van Gerardus Joseph Blok en Isabella Johanna Maria Hoogtwegt. In 1950 woonachtig aan de Groenelaan 103c te Schiedam. Hij werkte als amenuensis aan het Sint Liduinalyceum aldaar.
- ** Joost kende Jan de Ridder van de Zeevaartschool. Het adres van Jan de Ridder was: Narcissenlaan 7 te Vlissingen.

Jan Pieter Johannes de Ridder 1918-1942

 Oorlogsslachtoffer

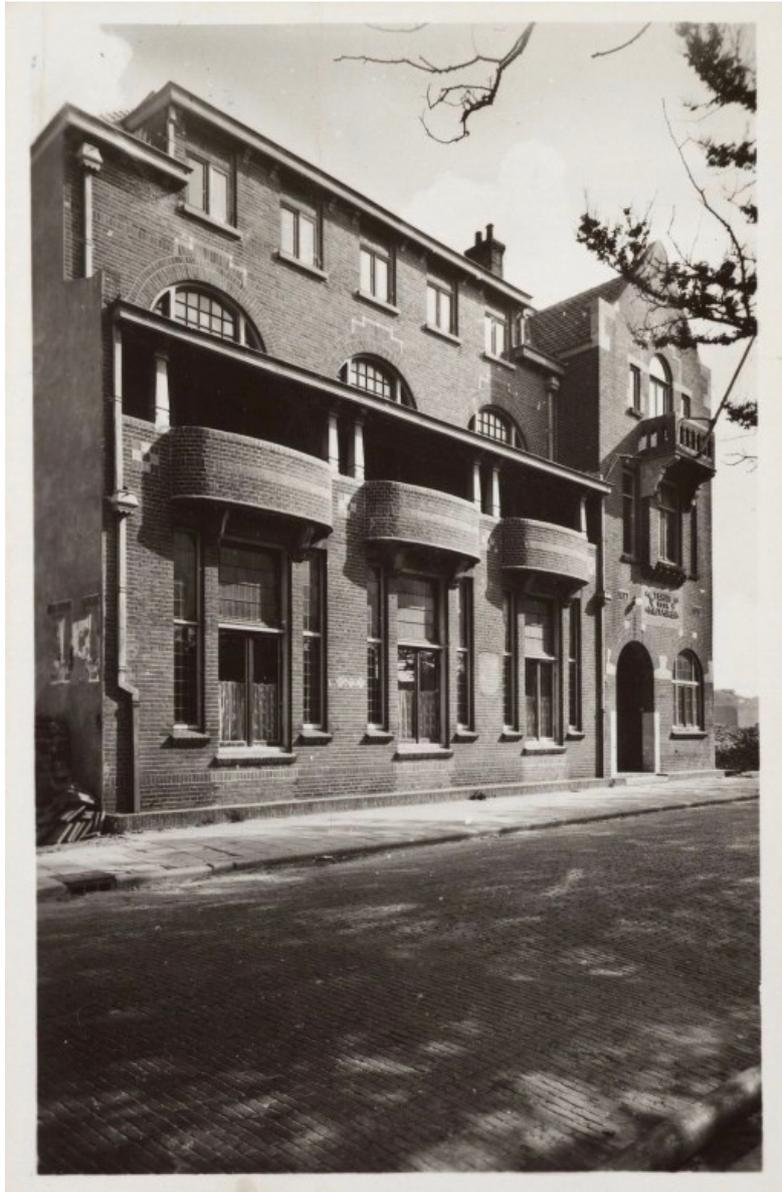
Is 23 jaar geworden

Geboren op 7 maart 1918 te **Vlissingen**

Overleden op 27 februari 1942 te **Javazee a/b Hr. Ms. Java**

Rang	Telgr.Maats
Militair onderdeel	KM.

- *** Jan Hakkaart heeft Joost leren kennen bij Radio Holland. Het adres van hem luidde: Statenweg 60 te Rotterdam Centrum.

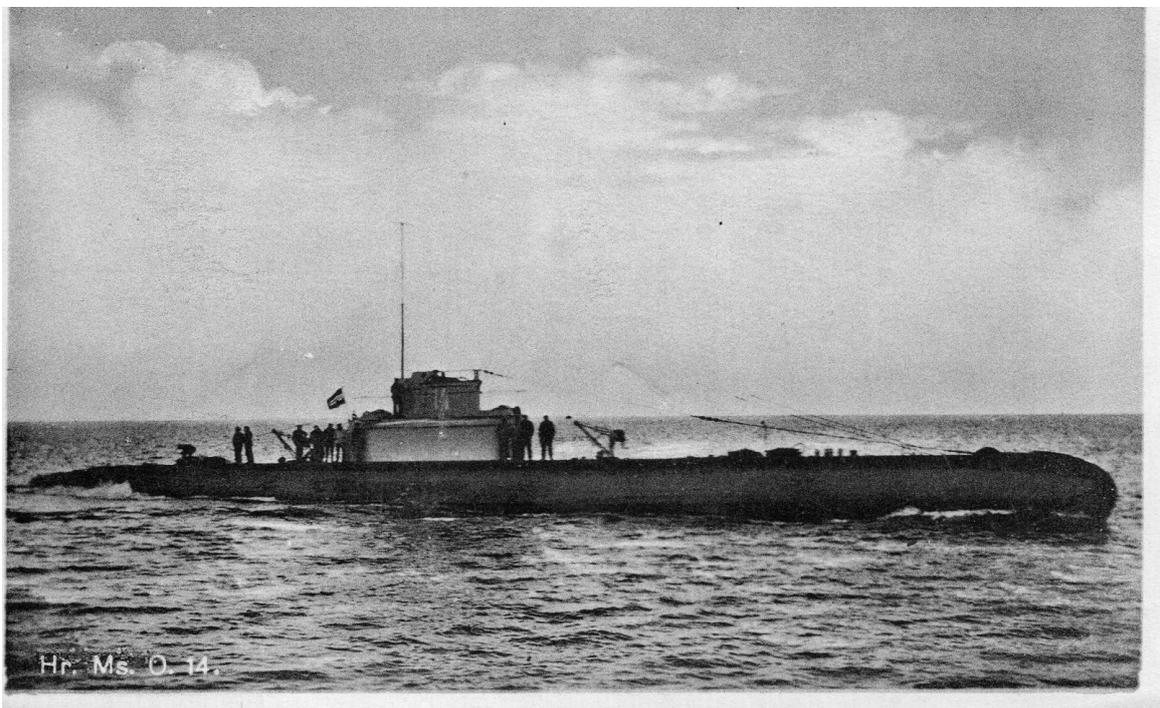
Het stijlvolle gebouw aan de Kanaalweg was ontworpen door architect Dudok en herbergde een conversatie, lees- en correspondentiezaal, buffet, keuken en dienstwoning.

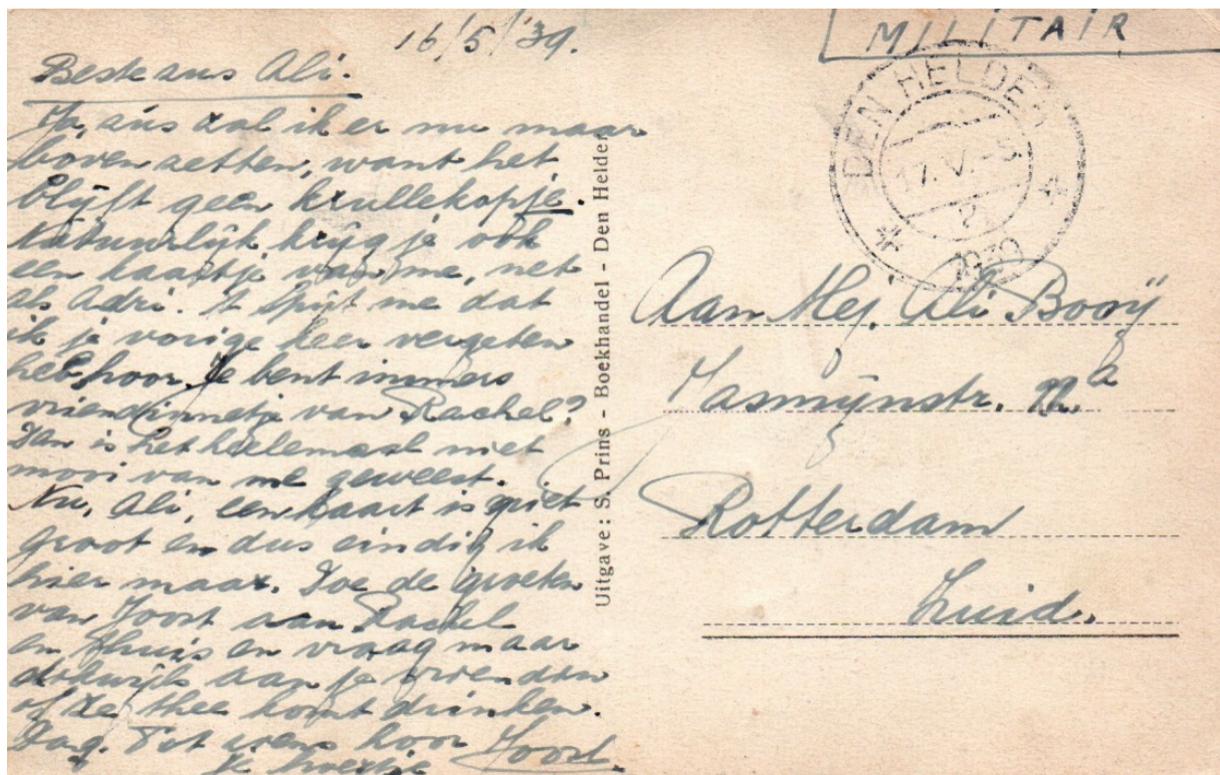
In het tehuis vertoefden matrozen, soldaten, adelborsten, marva's en officieren. Het gebouw aan de Kanaalweg werd met een aantal panden aan de Hoofdgracht in de jaren zeventig afgebroken vanwege de dijkverzwaring.

Het Marinebad in Den Helder

Kaart van de Hr.Ms. O.14 d.d. 16-05-1939 als militair verzonden uit Den Helder

Uitgewerkte tekst:

16/5/39

Beste zus Ali*

Ja, zús zal ik er nu maar boven zetten, want het blijft geen krullenkopje. Natuurlijk krijg je ook een kaartje van me, net als Adri. 't Spijt me dat ik je vorige keer vergeten heb hoor. Je bent immers vriendinnetje van Rachel? Dan is het helemaal niet mooi van me geweest. Nu, Ali, een kaart is niet groot en dus eindig ik hier maar. Doe de groeten van Joost aan Rachel en thuis en vraag maar dikwijls aan je vriendin of ze thee komt drinken. Dag. Tot ziens hoor. Je broertje Joost.

* Ali is mijn moeder, Alida Booy, 8ste kind uit het gezin.

Brief van Joost op papier van het Chr. Tehuis voor Militairen aan de Kanaalweg 106 te Den Helder d.d. 5 juni 1939

Beste ouders,

Om te beginnen deel ik U mede dat ik de 12 foto's gekocht heb. Enfin, die zal ik natuurlijk wel meebrengen naar huis a.s. Zaterdag. Maar een andere zaak is, dat ik daarvoor f 4,= heb moeten uitgeven en aan nog meer dingen geld kwijtgeraakt ben. Die f 4,= ben ik wel niet kwijt, want

die krijg ik wel weer voor de foto's terug maar per slot van rekening zit ik nu lekker onthand. Stuur me dus zoo gauw mogelijk een postwissel s.v.p., anders kan ik Zaterdag niet thuis komen, ziet U. Maar zoo gauw dan, hoor, op ontvangst dezès. Anders krijg ik den facteur niet meer te pakken. Zoo, dat is één. Een raar begin, hè?, maar er zit spoed achter hoor.

Van Rachel heb ik een brief ontvangen en daarin schrijft ze dat haar ouders graag hebben dat we kaarten sturen, vooral voor de familie in Zeeland. Nu eerst voelde ze niets voor kaartjes drukken, dat weet U ook wel. 'k Vind zelf ook dat het beter is. Nu heb ik Vrijdagavond dadelijk een lijst van adressen van ons teruggestuurd.

Maar van de familie in Barendrecht wist ik geen juiste adressen hoor. Daarom komt ze denk wel die adressen bij U vragen. Ja, 'k dacht ook: 'k zal nu maar gauw afhandelen, anders kan dat voor den tienden niet meer voor elkaar komen. Wat het model van die kaartjes aangaat, dat zal Rachel dan wel uitzoeken, dat laat ik maar liever aan thuis over hoor. Ten slotte ben ik hier maar alleen. Ik had gedacht dat er een 75 nodig waren. Als U deze week nog even kunt schrijven, over die kaarten, doet U dat dan s.v.p.

Van Addi en Ali een briefkaart ontvangen vorige week. Heel aardig van die zussen, maar Ali moet niet meer zoo giechelen hoor. Dank je wel, zeg lui.

Job en Jan zijn nog geweest hè, met de Pinksterdagen. Die heb ik in langen tijd niet meer gezien. Misschien komt er nog wel eens een keer. Voorlopig ben ik nog gevangene.

Gistermorgen, Zondag ben ik heelemaal alleen naar Huisduinen gelopen, omdat de jongens naar huis waren. 'k Dacht in het fort wel kennissen aan te treffen, maar die waren ook al met permissie. Toen ben ik maar boven op het fort gaan lezen. 'k Heb een boekje over fotografie op den kop getikt en dat heb ik doorgenomen omdat ik dat wel interessant vind. Het was gloeiend heet daar boven. 'k Zal er wel niet witter op worden. Nu, hoor, deze brief is wel niet lang maar hij moet gauw weg. Wilt U nog tegen Rachel zeggen dat het adres van Cor Bakker* is: Korte Dreef 44.

Dan maar tot weerziens hè? En vraagt u nog s.v.p. of ze thuis niet zooveel meer schrijven anders kan ik het niet meer af, met al die post.

Daaag. Uw liefhebbende zoon

Joost

Bovenstaande foto heb ik gekregen van Lenie Schot. Ik heb hem hier geplaatst omdat Joost in zijn brief sprak over de familie in Zeeland (Tholen). Hij droeg al een “baadje” en Rachel heeft m.i. een zomers jurkje aan. Wat is hij hier nog een “broekie”.

* Cor Bakker was een collega van Joost bij Radio Holland.

Bij de correspondentie van Joost heb ik een lijst met adressen gevonden. Waarschijnlijk heeft hij deze gemaakt voor de verlovingskaartjes. Er staan nog twee personen met adresgegevens op die verder in de gehele correspondentie niet voorkomen:

J. van Zantvliet
p.a. J. Bremer
Borselaarstraat 11B
Rotterdam Z.

en

H. v.d. Heijden
Jasmijnstraat 30
Rotterdam Z.

De 12 foto's van f 4,= waar Joost over sprak in voorgaande brief, betreft waarschijnlijk onderstaande foto, gemaakt door Foto-atelier "KELDER".

Joost is op 10 juni 1939 te Rotterdam verloofd met Rachel Schot; hieronder het kaartje waarover hij in zijn laatste brief sprak.

Pas toen ik het kaartje in handen had, kwam ik erachter dat zij aan de overkant van de straat woonde!

Brief van Joost uit Den Helder d.d. 18 juni 1939

Beste moe en pa,

Zooeven in de leeszaal teruggekeerd van inspectie. Het is Zondagmorgen half tien en prachtig weer, wel jammer dat ik den heelen dag binnen moet blijven, alleen omdat ik vanavond pas wacht heb. Wij zijn hier op het oogenblik maar met z'n viere van de telegrafisten. De anderen zijn allen naar huis. Hoekstra* is 'm ook al gepiept naar Den Helder, want zijn verloofde is overgekomen voor een week.

Gistermiddag zijn Jan de Ridder en ik op de tandem weggeweest. We hebben heel wat afgefietst. Eerst langs Marinevliegkamp De Kooy en daarna over Den Oever en Hyppolitushoef op Wieringen naar het monument op de Afsluitdijk. Ja, dat monument, dat was nu precies vier jaar geleden, dat ik daar in mijn eentje geweest ben, op mijn fietstocht door Nederland. 't Leek me toe of het amper een week was. We zijn natuurlijk heelemaal naar boven geklommen en hebben daar maar wat sinaasappels staan eten. Je kunt daar anders een eind weggijken. Beneden in het gastenboek van het restaurantje hebben we onze namen geplaatst. Het vorige boek, waarin ik vroeger mijn handtekening heb gezet, is weggespoeld, met storm. Dat restaurant staat erg laag ziet u, het ligt eenigszins op de glooiing van de dijk. Misschien ontvangt U wel gelijk met dezen brief nog een ansichtkaart die ik daar geschreven heb. Vanaf de Afsluitdijk zijn wij naar Huisduinen gereden, dat ligt weer heelemaal aan den anderen kant van Holland op z'n smalst. Daar

hebben we gegeten en geslapen in het gras. Slapen, daaraan hadden we beiden wel een beetje behoefte, want het is intusshen nog een heel stuk wat we zoo in de gauwigheid afgetrapt hebben.

Toen we zoo bij het monument stonden, kwam Hoekstra in de bus voorbij. Hij ging met permissie naar Groningen. Stop. Punt. Ander onderwerp. Zijn de bloemen nog goed? Ik zal er wel niet veel meer van zien denk ik. Enfin misschien dat ze 't nog twee weken uithouden. Rachel heeft nog kaartjes ontvangen heb ik gehoord. Toch maar goed, dat wij nog kaartjes hebben gestuurd. Achteraf vind ik het wel beter, hoor. Blok heeft erg naar zijn zin gehad, zegt hij. 'k Ga met Rachel naar Schiedam als hij gaat verloven.

Dinsdagavond zijn we met z'n drieën naar fort Erfprins geweest. Daar hebben we naar de Bonte** gezocht, maar die wilde niet tevoorschijn komen uit het apparaat. 't Was even zoo goed wat er uit kwam hoor.

Hebt U al een postwissel ontvangen? Vrijdagavond heb ik betaald aan den facteur. Die zou er Zaterdag voor zorgen. Schrijft U even of ontvangen is?

Nu, veel heb ik niet meer te schrijven. 't Is altijd hetzelfde liedje, als dit nog: dat ik 1 September a.s. met de Poeloeh Roebiah naar Indië ga.

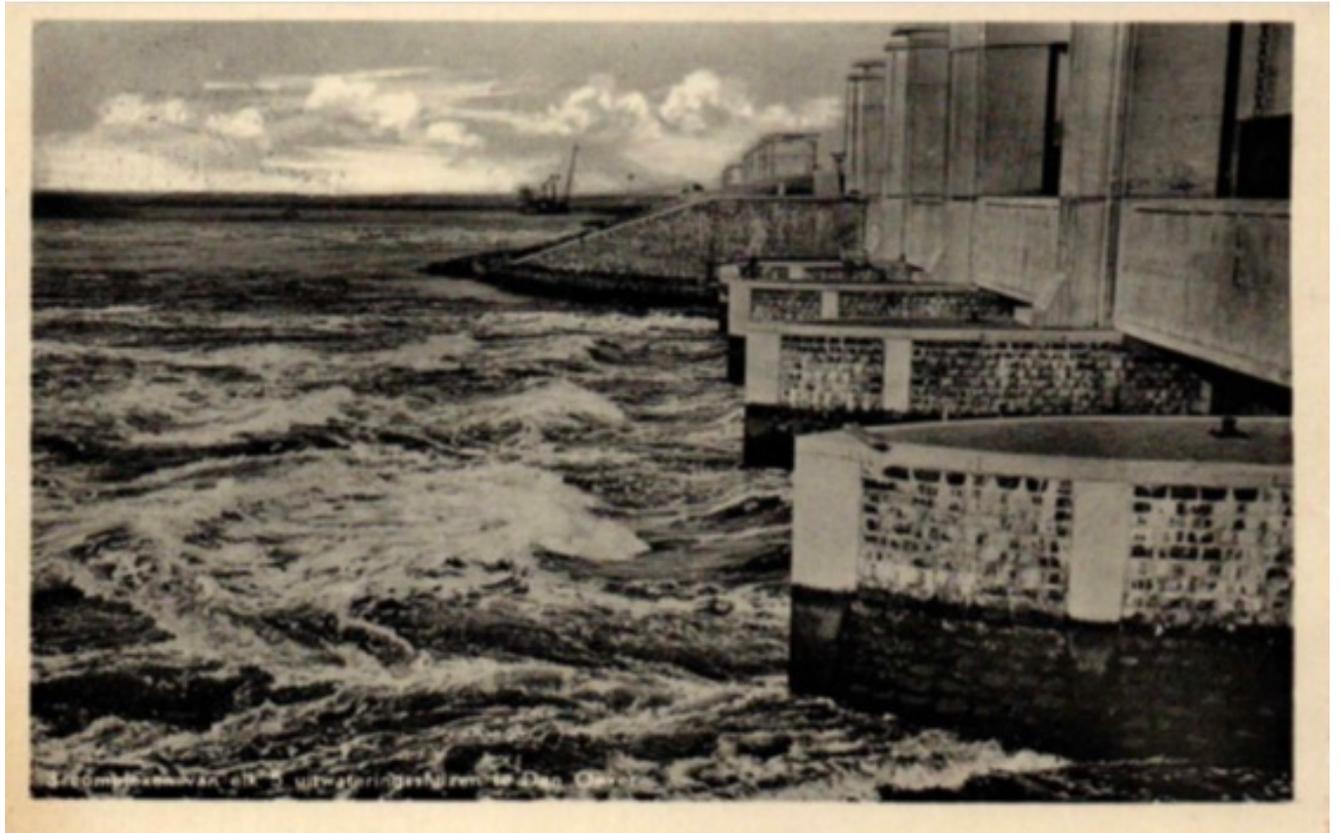
Tot weerhoorens en de hartelijke groeten van

uw liefhebbende zoon Joost

* M. Hoekstra (bew.: Martinus - Tinus) was een collega van Joost bij Radio Holland. Zijn adres was: Sparrendaal 22 te Rotterdam Z.

** De Bonte verwijst naar Jacobus Bonte, op 31 maart 1791 in dienst van de Verenigde Oostindische Compagnie vertrokken op het schip Erfprins op weg naar Batavia.

Onderstaande kaart van 3 complexen van elk 5 uitwateringssluizen te Den Oever d.d. 16-06-1939 getuigt van de fietstocht met Jan de Ridder.

16/6-39. Militair.

Op de handen
 bij
 monument
 afsluitdijk
 groeten
 van
 Joost en Jan.

Jan Joost
 Jasmijnstr. 22°
Rotterdam Z

Foto K. Maaskant, Wieringerwaard, Nederland

Bericht op de kaart:

Op de tandem bij monument Afsluitdijk.
Groeten van Joost en Jan

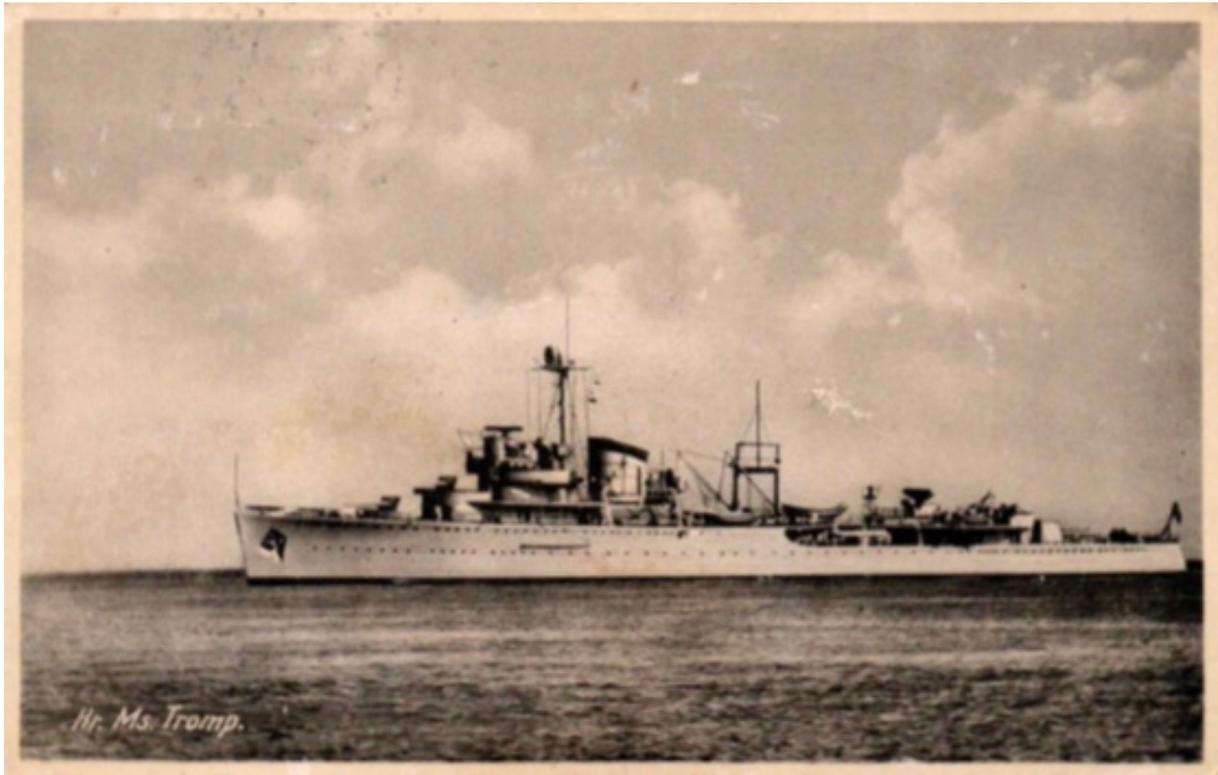
Omdat ik het graag door de ogen van Joost wil zien, onderstaand een foto en beschrijving van het Vlietermonument op de Afsluitdijk.

Het Vlietermonument staat op de plaats waar in 1932 de Afsluitdijk werd gesloten. Het is een monument in de vorm van een uitkijktoren, ontworpen door architect Willem Dudok. De toren is in 1933 gebouwd.

Qua correspondentie is er nu een “gat”, behalve wat kaarten aan het thuisfront hieronder.

Kaart van Hr. Ms. Tromp d.d. 10-07-1939

Aan de Jongedames Addi en Ali Booij
Jasmijnstraat 22a
Rotterdam Z

Bericht:

De hartelijke groeten van je broer Joost

Bovenstaande kaart is het laatste mij bekende schrijven van Joost voor het vertrek naar Indië.

Volgens navraag bij het Stadsarchief te Amsterdam wordt Joost op 11 juli 1939 officieel uitgeschreven naar Den Helder Willemsoord.

Hoofdstuk 2 – Onderweg naar Indië en verblijf op Java

Afscheid nemen doet zeer!

Met de Poelau Roebiah is hij uiteindelijk op zaterdag 2 september 1939 vertrokken vanuit Amsterdam, uitgezwaaid door zijn moeder, verloofde Rachel, zijn zusters Jo, Len en Cor en nog iemand, die mij niet bekend is. Is vader Joost thuisgebleven omdat het te moeilijk was? Dat wordt ook niet geheel duidelijk uit onderstaande brief.

M.S. Poelau Roebiah PQJN/PGTX
4 december 1928 – 6 juli 1943

Achter de naam van het schip staan twee roepletters: eerst PQJN en uiteindelijk PGTX. Zo riepen de radiotelegrafisten elkaar in het morseverkeer aan. Waarschijnlijk was tot ergens voor de oorlog de hele letter P beschikbaar voor Nederlandse schepen (Pais Bas). Later is dat beperkt tot PAA tot PIZ.

De Poelau Roebiah was een vrachtschip met passagiersaccommodatie en werd vernoemd naar het eiland Roebiah, ten westen van Sabang, Indonesië. Voor meer details en bijzonderheden rond dit schip verwijs ik o.a. graag naar www.stoomvaartmaatschappijnederland.nl/ms-poelau-roebiah.

Met dit schip keerde het eerste detachement Europese schepelingen met Indisch Verband, die in Nederland hun opleiding hadden gehad, naar Nederlands-Indië terug.

Volgens een mededeling in de IJmuider Courant van 29 augustus 1939 kwam de Poelau Roebiah op 27 augustus 1939 in Nederland aan vanuit Bremen. Ditmaal zou hij Joost Booij op zijn uitreis meenemen naar Batavia.

Joost met verloofde Rachel Schot op de kade in Amsterdam

Van links naar rechts: zus Len, een onbekende, Rachel, zus Cor en zus Jo

Vanaf links: zus Cor, Rachel, Joost, moeder en zus Len

Wat naast de herinneringen nog aan iets tastbaars overbleef was een haarlok van Joost. Nog steeds is deze haarlok bewaard gebleven. Ik heb hem gevonden in het papieren enveloppe waarin de gespen, verbonden aan het Oorlogsherinneringskruis, postuum uitgereikt in 1950, hebben gezeten. Zeer waarschijnlijk is de haarlok voor vertrek afgeknipt, zeker gezien de vermelding "1939".

Op onderstaande kaart heb ik de route van de Poelau Roebiah van Amsterdam naar Soerabaja zo goed mogelijk ingetekend.

De volgende brief is geschreven aan boord van de Poelau Roebiah ter hoogte van de Balearen d.d. 7 september 1939

A.b. Poelau Roebiah

Bij de Balearen

Goede Ouders,

U moet maar niet boos zijn dat ik de heele post naar Rachel gestuurd heb. Dat heb ik voor een beter geheel gedaan.

Voor zoover wij de berichten hooren, is er nog niets ernstigs in Nederland gebeurd. Laat het toch maar niet gebeuren ook want dat zou verschrikkelijk zijn. Tegen de tegenwoordige wapenen is niets bestand. Soms denk ik wel ik wilde dat ik eens tegen zoiets wat kon doen.

Gisternacht zijn wij aangehouden door een Engelsch oorlogsschip. Consternatie aan boord. Enfin. Ik heb het meer uitvoerig geschreven. De Engelschen zijn ook verbeterd.

De Engelschman geloofde niet dat het goed volk was. Alles van ons stond aangetreden aan dek. Terwijl de jongens zich de lichtbundel van een zware schijnwerper op hun gezicht moesten doen welgevallen. Mij niet gezien, want ik was weggepiept naar de punt.

Kon U nog gauw weg komen uit Amsterdam, moeder? Het was zoo'n machtig gezicht daar boven op het schip, zoo door Amsterdam te varen. 'k Heb toch zoo lang gezwaaid! Want ik ben heelemaal op het achterschip gaan staan, vlak bij de vlag. Hoog!

Beste moeder. Ik ben toch nog zoo blij dat U gekomen bent, daar aan de kade. Voor Pa was het niet prettig natuurlijk.

Ik zit op mijn bed en schrijf aan mij negende vel. Mijn bed trilt van de machines. Mooi schrijven doe ik daardoor niet. Het is haast niet te gelooven hè. Die machines draaien nu al van Zaterdag af en het is maar zee, zee, zee. Ik weet niet of we in Genua mogen passagieren. Wij blijven Zaterdag en Zondag in Genua.

Moeder het heeft mij goed gedaan dat ik mij uitgehuld heb thuis. Ik was a.h.w. immuun voor tranen toen de boot wegging. Alleen brandde mijn keel zoo.

Dezen tijd zullen wij ook wel weer doorkomen.

En nu ga ik sluiten. Den volgenden brief zet ik door met Vrijdag 8 Sept. '39. Het is nu Vrijdagmorgen. Wij zijn de Balearen en Pityusen gepasseerd vannacht. Ik ben pas om 12 uur naar bed gegaan.

Moe en pa tot wederschrijvens. Morgen Genua.

En alles schrijven wat er thuis gebeurt hoor.

Daaag. Vele groeten van uw liefhebbende zoon

Joost

Brief van Joost d.d. 11 september 1939

A.b. Poelau Roebiah
Varende ter hoogte van Napels
Op 11 Sept. '39

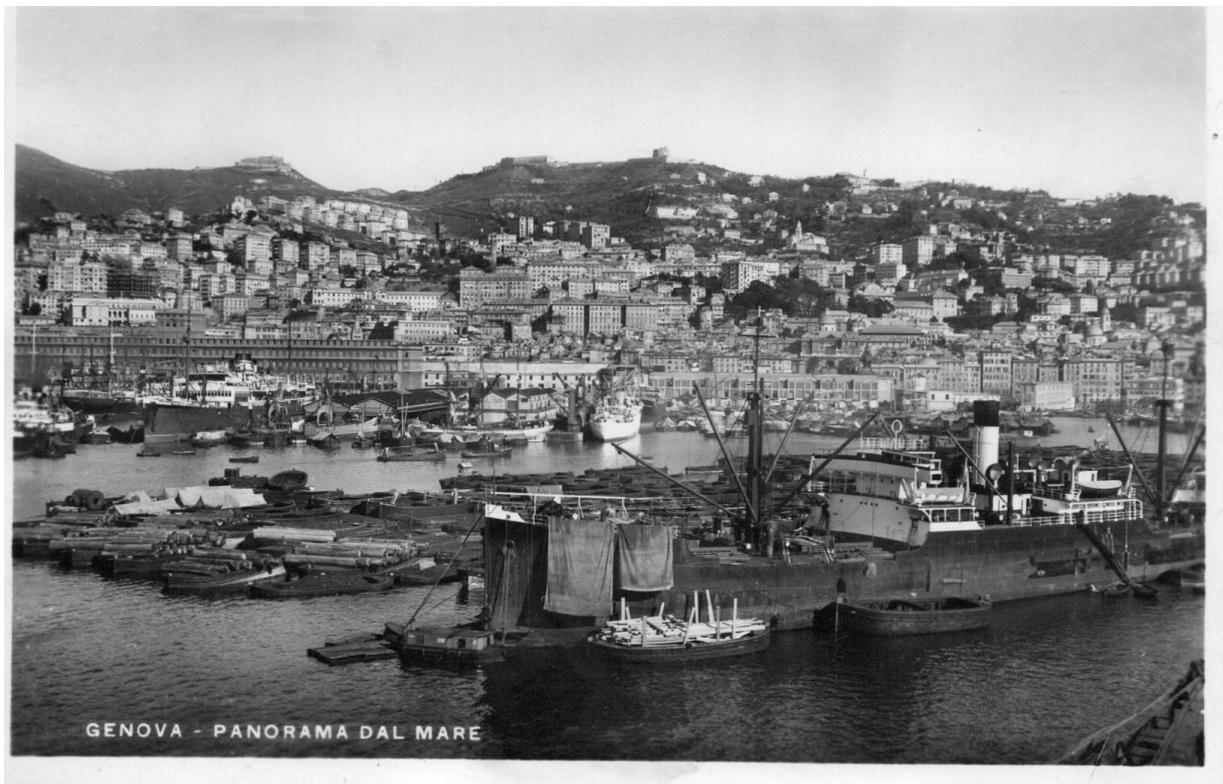
Beste allemaal.

Vrijdag 8 Sept. '39.

Brief voor Rachel (ook iets ingesloten voor thuis) aan hofmeester gegeven. Wij varen nog steeds langs de Spaansche kust.

Zaterdag 9 Sept. '39.

Aankomst te Genua om 1000. Met Jan de Ridder en Bruggeman van 2-10 's middags in de stad. Wij schrijven kaarten naar huis.

Kaart Genova – Panorama dal Mare d.d. 18/19-09-1939

Aan:
Fam. J. Booij
Jasmijnstraat 22a
Rotterdam
HOLLAND

Bericht:
Joost

Om 9 uur 's morgens was het al een heele drukte bij ons aan boord. Iedereen was blij dat wij eindelijk weer eens grond onder de voeten zouden krijgen. Ik zelf was heelemaal boven op de verschansing geklommen en had een prachtig gezicht op de stad. Het fotografeeren was ten strengste verboden. Desondanks had ik mijn fototoestel lekkertjes in mijn zak verborgen. Ja, dat moest wel goed weggestoken worden, want daar zag ik al dadelijk een bootje op ons afkomen. Daarom ging ik naar beneden en nam een foto door een der patrijspoorten bij onze slaappleatsen. Zoo zie je Rachel, hoe ik soms voor plaetjes zorg. Als ze je hiervoor in Italië snorren jô!

Toen ik weer boven kwam (zonder toestel) zag ik dat het een loodsbootje was. Zoo stoomden wij de haven binnen. De kade van die haven was beschilderd met reusachtige letters. "Duce a noi". En dat zoo tientallen keeren. Op den kant liepen veel zwarthemden en soldaten en weet ik wat al meer voor paljassen. Wat een uniforms. Zoo te zien was het een prachtige stad.

De eerste officier had aan den consul gevraagd of wij de stad in mochten. Na veel kletserij werd dat toegestaan, aangezien er vooral van politie (niet politieke dus) zijde bezwaar tegen bestond. Al dadelijk begon ik mij om te kleeden en zette mijn witte pet op. Wij zagen er alle keurig netjes uit. Daar gingen wij dus de stad in. In groepjes van 3 of van 4, meer niet, ook niet minder personen. Elk groepje seinersmaats was verplicht één inlandsche jongen mee te nemen en de oudste van de telegrafisten, in dit geval Jan de Ridder had de leiding. Alleen wij drieën namen niemand mee. Ik zal maar niet vertellen wat voor raadgevingen en waarschuwingen wij meekregen van den commandant en ik zal ook niet vertellen wat het gevolg was van twee dagen passagieren in Genua. 'k Heb voor ik wegging gedacht dat het wel zoo'n beetje verhaaltjes waren van de Marine, maar ik heb in die twee dagen zooveel gezien dat ik mij afgevraagd heb toen ik 's avonds op bed lag of daar nog wel één fatsoenlijke vrouw op straat liep. Meer zal ik niet zeggen, dan dit: Dat de heele schuit, ik bedoel alle menschen aan boord in de boonen waren en verder nog dat het veel op die geschiedenis van de Heemskerk leek waarvan je moeder mij wel eens verteld heeft, Rachel. Enfin ik kan nu werkelijk en niet met een lolletje zeggen: Het was bij de beesten af. Ik verwenschte mij.

Wij bezochten met z'n drieën de heele stad, karden met de tram heen en weer en beklommen een trappenstraat, nee, zóó hoog. En hoe lager je kwam in de stad, hoe meer het stonk. Het was verschrikkelijk daar beneden. Zoo kwamen wij in een soort Lunapark terecht, waar wij onze talenkennis noodig hadden om ons verstaanbaar te maken. De menschen, ik zal het netjes zetten: eten elkaar op van den honger. Er kwam een Duitscher naar mij toe en die vroeg of ik eten voor hem had en een menschen om mij heen! Ook Jan en Bruggeman stonden in het volk. Ik heb dien man maar naar Porto Nuovo gestuurd, want daar lag onze boot.

In een schiettent hebben wij nog geschoten. Jan de Ridder had een voltreffer en als je dien had, ging je op de foto tegelijk. Dat ging automatisch. Die foto zullen jullie wel uit Amsterdam ontvangen, van het meisje van Jan.

Nu de trams zijn er nogal goedkoop, 60 centimes. Overal wilden de menschen de "Hollandaises" spreken en als je maar even stil bleef staan op straat. Wat 'n tunnels daar! Overal zakken zand en blauwe lampen. De menschen staan 's avonds al net zoo naar de nieuwsberichten te luisteren op straat als bij ons.

Ik zat in een restaurant en een ieder gaapte ons aan. En ze verstaan daar geen lor van Fransch, Duitsch of Engelsch. Dus spraken wij maar Italiaansch. De woorden, die wij nodig hadden wisten we wel, en met z'n drieën formeerden we zoo heele zinnen. Wij wilden eten, maar niet van dat snert brood dat zij daar hebben. Toen kam de kellner met koek. Maar veel te klein. Nee, nee, ce-ci piccolo, granda! Al gauw verscheen er een grootere koek. Maar de lires vlogen uit je zak. Het is maar goed dat wij hier maar twee dagen geweest zijn.

Hier houd ik op over Genua. Onze éérste aanlegplaats. Wat zal de volgende brengen? Uitvoerig over Genua schrijven, zal ik niet doen. Het is eenvoudig niet te gelooven voor iemand die zulk leven als bij de M. nooit meemaakte.

Pa, doe Gerrit en Kees maar bij die heerlijke en fijne M, het zal toch immers zoo erg niet zijn als Joost zegt? Als U die brief van Blok en de andere jongens van ons zoudt lezen, zouden Uw haren te berge rijzen, hoor, want die schrijven álles aan huis, tot in bijzonderheden. Ik heb ze gelezen. Ook komt het woord ziekenverpleger*er veel in voor. Later, hoop ik daarvan nog wel eens te vertellen.

Nu mijn oogen doen wel een beetje zeer, maar ik blijf toch lang op, want ik ga vannacht op het achterschip zitten. Daaag. Het is 5 voor elf 's avonds in Holland. Bij ons natuurlijk niet.

* een ziekenverpleger" diende anti-venerische profylaxe toe na bezoek aan een prostituee ter voorkoming van seksueel overdraagbare ziekten. Registratie hiervan geschiedde in het z.g.n. schoftenboek.

Woensdag 13 Sept. '39

1600. Wij passeeren het eiland Kreta. 1100. Wij zwemmen in het zwembad van de Poeloe. Foto op de paal in het zwembad met Jan de Ridder, tijdens het gevecht met zakken. Daarmee proberen wij elkaar van de paal te slaan. Het is werkelijk heel moeilijk om daarop te blijven zitten. En zout dat het is. Je oogen trekken dicht! 's Middags hebben wij er een groote balie in gezet. Wij zetten die ton met de opening naar beneden gekeerd in het water en gingen toen met ons hoofd daarin en zongen zoo liedjes onder water.

14 Sept. '39 Donderdag

Wij karren door naar Port-Said. Vannacht arriveren we waarschijnlijk daar. Dan doe ik dezen brief op de bus tegelijk met dien van Rachel.

Alles is OK en alleen heb ik een beetje last van tranende oogen, vanwege de verkoudheid.

Dag MOE en PA, dag allemaal en tot wederhoorens.

Joost

Schrijven van 14 september 1939

Beste allemaal,

Donderdag 14 Sept. '39

Ik geef mij op voor touwtrekken aan boord. Hieraan doen 10 seinersmaats mee en ik zit ook in de ploeg. Wij moeten het tegen de anderen opnemen. Wij dagen ze allen uit. Waarom zult U zeggen doen jullie dat? Wel eerstdaags krijgen we een stuk van 14 dagen water, water, water. Dat begint na Suez. Daarom zijn er allerlei spellen aan boord, precies als op Koninginnedag. Stroophappen, ezelprikken,

mastlopen, mastvechten boven het zwembad, touwtrekken, voetballen (tenminste met een voetbalautomaat) en nog wat.

Vrijdag 15 Sept. '39

1000. Aankomst te Port-Said. (Wij hebben den nacht van Donderdag op Vrijdag op zee moeten doorbrengen, omdat de Engelschman ons niet wilde doorlaten in den nacht. Nu, er schoot dus niets anders over dan te wachten tot den morgen).

Daar liggen we dus in Port-Said. Alle opschriften op de hotels zijn Engelsch "Spend your holidays in -----" and so on. Tientallen bootjes met Arabieren, parlevinkers zal ik ze maar noemen, wemelen om onze boot. Ik zit op de railing en kan alle waar, die zij in hun bootjes hebben, heel goed zien. Nu er is aardig wat. En ze spreken alle talen die lui.

Maar vuil en vies dat ze er uit zien. En ze pikken alles mee, wat los en vast is. Er is niets veilig. Geen Arabier mag in de verblijven komen en wij hebben order om ze er onmiddellijk uit te werken. Eerst komt er een waarzegger naar mij toe (Gekletst dat wij hebben in het Engelsch!). En hij staat mij maar te prijzen. Ik ben een aardige en goede en een beste mijnheer en wat al meer. Hij wilde een gulden van mij los hebben, maar ik vertelde hem, dat hij me net zooveel toekomst kan voorspellen, als hij wil, maar dat hij geen cent aan mij zal gaan verdienen met zijn huichelarij. Tjonge, tjonge, wat staat die vent op zijn strot! En vooral als ik tegen hem zeg, dat ik hem over de railing zal gooien.

Daar komt een kerel met allerlei snuisterijen. Ik natuurlijk ook kijken. Ik wil een zonnebril hebben. Hij wil *f* 1. Hebben. Maar 'k zeg "*f* 1? 5 cént! Bij ons in Rotterdam kost zoo'n ding 5 cent. Hij zegt: "Ja, bij ons ook, maar de invoerrechten (customs zei hij) zijn hier zoo hoog". Ik weg met mijn bril voor *f* 0,35. Wat 'n afzetters! Toen heb ik mijn hoofd maar toevertrouwd aan een Arabische kapper (in een oogwenk staan er tientallen kappers aan boord). Hij kletst over politiek en vooral over monsieur Hitler moet het ontgelden.

Daar zit een goochelaar. Nee maar, wat een toeren die uithaalt. Ongelooflijk gewoonweg. In tijd van een oogenblik haalt hij bij een van onze jongens een heele kuikenfarm uit zijn blouse. Zoo iets heb ik nooit gezien. Ik zal mijn hand maar op mijn portemonnaie houden, want al dat gespuis om ons heen is minstens de helft zoo rap als die goochelaar.

In de gauwigheid koop ik nog een paar sandalen. Zij worden in een mandje naar boven gehesen en zolang als je die schoenen boven de railing houdt, staat het heele koor beneden in de schuitjes “Geld, geld, geld!” te roepen.

Een eindje verder is het ook weer een heele drukte. Zwemmers, die tegen betaling onder het schip duiken. Nou daarmee kan ik ook wel iets verdienen als het moet. “Meneerrrr, kijken, kijken!”

Bouquet wil bij het vertrek nog net een paar schoenen inruilen, met bijbetaling. Hij geeft dus zijn schoenen in het mandje met het geld, maar de bruinen roeien zo hard als zij kunnen weg.

Jacob Bouquet 1915-1943

Portret
toevoegen?

Klik hier

 Oorlogsslachtoffer

Is 27 jaar geworden

Geboren op 27 juni 1915 te **Amsterdam**

Overleden op 15 januari 1943 te **Golf van Martaban
a/b Nitimei Maru**

Rang	Matr. Seinersmaat
Militair onderdeel	KM.

Mijn foto's, die ik onderweg gemaakt heb, heb ik zoeven met een KODAK man meegegeven. (Een officieel Arabisch-vertegenwoordiger van Kodak). Mijn foto's brengt hij na een uur al weer terug. Maar ik vind ze niet mooi, Rachel. Van de 16 zijn er eigenlijk maar 3 goed. En daarvoor moest ik nu nog *f* 2. betalen. Enfin, ik ben woest. Ik zal die vent zoo wel over boord willen smijten. Nu, je kunt gerust een beetje optreden tegen die lui, anders leg je het loodje.

Die foto's komen per eerste post Rachel, van Sabang. Gisteren zijn er twee brieven weggegaan per zeepost. Weer wat geleerd vandaag “Vertrouw nooit een Arabier”. 2200 Aankomst Suez

Zaterdag 16 Sept. '39

In de vroegte. Het is ontzettend heet en de Arabieren zijn aan het lossen. Als je die kleeding ziet! Om te lachen gewoonweg. En moet je zien hoe het toegaat! Zoo onvoorzichtig mogelijk. Ieder oogenblik denk je dat die vent beneden in het ruim door neervallende pakken verpletterd zal worden. En schreeuwen dat ze doen, nee maar. Daar word ik gewaarschuwd door een van de korporaals, dat die lui geprobeerd hebben mijn hangmat te stelen. Ik er natuurlijk op los met het vaste voornemen de eerste de beste bij zijn kladden te nemen. De hangmat hadden ze al open gemaakt, zeker om mijn deken er uit te stelen. Het heele boeltje ligt tenminste al op de railing.

Daar komt Hoekstra binnen en vertelt dat hij een telegram van zijn meisje heeft ontvangen. Het is net uit de radiohut bij hem gebracht. Zijn brieven zijn in Groningen ontvangen. De onze natuurlijk ook. (Uit Genua). Gelukkig.

Zondag 17 Sept. '39

Voor 1200 passeeren wij de keerking. Ons Indisch tractement gaat in. Wij zijn in de Roode Zee. De hitte is geweldig, doch ik heb mij die grooter voorgesteld. Als je een kopje water drinkt, komen even later de druppels zoo langs de lichaam rollen.

Maandag 18 Sept. '39

Roode zee, roode zee, ouwe trouwe Roode Zee, jij (Louis Davids). Wat een nieuwsberichten vandaag te vertalen gehad! Wat een toestand in Europa. Waar moet dat heen? Ik heb mij vanmiddag een hoedje er aangeschreven. De lijmpot moet er aan te pas komen om alles op het mededeelingsbord te plakken. Als ik daar zoo aan bezig ben, staan er twee fans vlak bij mijn gezicht te draaien, anders kan ik mijn pen niet meer in mijn hand houden, vanwege het transpireren. Ik heb er wat afgestudeerd aan boord. Nog 4 bladen aan mijn Fransche boek. Heb 1/3 van mijn scheikunde boek gedaan, daarvoor heb ik een goede hulp aan den officier van het transport. Handels Engelsch heb ik al veel gedaan, de blaadjes van Rachel ook. Radiotechniek en wat Wiskunde. Ik heb op het oogenblik totaal geen moeite met de vertaling der berichten, maar elken middag opnieuw wordt Booij gepraaid of de Engelschen pers er al is.

Vannacht 0000 uur nog te dienen bij de Navy 129.945.600 sec.

19-20-21-22-23-24-25 – Water, water water.

26 Sept. '39

Het is vandaag de groote doopdag. De Heerscher der Zeeën Neptunus zal hedenmorgen met zijn gevolg aan boord van de POELOE komen.

Op den avond van den 25sten zijn de aardappels gejest (de eenige dienst-bezigheid, die wij behalve het radiowacht loopen op een heelen dag hebben). Dus we zijn vanmorgen al gauw klaar. Op het promenadedek (waar Neptunus ontvangen zal worden) heerscht al eenige drukte. Voor de zekerheid heb ik onder mijn witte pak maar een zwembroek aangetrokken in plaats van, nu ja

Ik ga heelemaal op de verschansing staan en reik ik mijn lichaam een eind buiten boord, natuurlijk goed vasthoudend, om niet in de maag van een haai te geraken.

Daar is plotseling een heele beweging onder de aanwezigen. Neptunus is met zijn gevolg gearriveerd en de Poeloe geeft dit te kennen door zijn sirene op den oceaan te laten hooren. De machtige heerscher is gewapend met zijn welbekende drietand en heeft een steek op het hoofd. Hij heeft een rok aan van touwwerk en ook een baard. (Intussen deze baard heb ik op den 26ste ook gebruikt). Ik zal dadelijk wel vertellen waarom.) En hij wordt gevolgd door 4 zeesmerissen, zooals op de arm van elk hunner te lezen is. Nu, het zijn echte smerissen ook hoor. Sjonge, wat een stel.

Nu verhuist het heele stel naar het achter-zwembad. Daar zal de doop van de meesten van ons plaatshebben. (Ik heb mijn foto-toestel omgehangen en heb ondanks het voor foto's maken ongunstige licht, er toch nog een kiekje van gemaakt en daarna heb ik mijn apparaat aan een inlandsche jongen gegeven om mij te nemen als ik bij den barbier van Nep was om geschoren te worden.) Blok en ik moeten samen op de bank bij den barbier plaats nemen en gaan ook beiden tegelijk onder het mes. Nu ik kan mijn lachen niet inhouden, de kwast, waarmee de barbier ons inzeept lijkt er wel één om het plafond te witten en het mes (van hout) mag ook wel eens aangezet worden. (Ik hoop maar dat die foto goed gelukt is Rachel.). Ik ben Walvisch gedoopt.

Na het scheren worden we opgepakt en in het water gesmeten, natuurlijk met kleeren en al, nadat we nog gauw een slok van de een of andere vieze drank en een koekje moeten naar binnen zien te krijgen, hetwelk zoo vlug gebeurt, dat ik onder water nog met een stuk koek in mijn mond zit.

Na den doop ontvangen we allemaal een diploma. Misschien, dat ik dat ding nog insluit hoor.

Om zes uur des avonds hebben wij een diner aan boord. Nu het is er wel voorzien.

Nadat we gegeten hebben, komen de telegrafisten bijeen in een hoekje van het schip, op het dek. Ik heb mijn mondharmonica bij mij en Heilkema (Hijkema*), die schijnbaar optreedt als conf erancier verzoekt om stilte. Eerst wordt onze geachte voorzitter De Hr. Booij verzocht een redevoering af te steken en daarna zullen wij gezamenlijk ons clublied, dat door denzelfden Heer gecomponeerd is, getiteld Koek en eilied, zingen!! Nou j  en daar begin ik maar. Hoe ik gesproken heb. Ik wist niet, dat ik zoo'n enorme stem heb. De woorden vliegen letterlijk uit mijn mond. Vooral bij de eerste woorden was het "Bravo! en natuurlijk!".

Johannes Hijkema 1919-1941

Oorlogsslachtoffer

Is 22 jaar geworden

Geboren op 22 oktober 1919 te **Langezwaag**

Overleden op 15 december 1941 te **Zuid-Chinese Zee**
a/b Hr.Ms. O 16

Rang	Se.Maats
Militair onderdeel	KM.

Op het laatst is het dek vol van passagiers en zelfs de o.off. staan er bij. Wat wij gelachen hebben (Hierbij heb ik de baard van Neptunus aan en

een hoed op). Toen de pauze aangebroken was, werd ons aller voorzitter “BOOIJ” door den heer Hijlkema namens allen bedankt en daarna moest ik eerst mijn hoed opzetten. Wat ze lachten! Daarna hebben we alle negen coupletten, pardon acht, want het laatste van “nooit meer terug bij de Navy” natuurlijk niet, (anders hadden ze mij zoo ingepikt) met de heele zaal gezongen, tot het zweet ons op het voorhoofd stond. Daarna moest ik Ständchen weer eens spelen en An der Schönen Blauwen,” dat ze schijnbaar nog al mooi vinden.

*Leise flehen meine Lieder
Durch die Nacht zu dir;
In den stillen Hain hernieder,
Liebchen, komm zu mir!*

*Zachtjes zweven lieve woorden
door de nacht naar jou;
vind geluk in stille oorden,
kom, mijn lieve vrouw!*

*Flüsternd schlanke Wipfel
rauschen
In des Mondes Licht;
Des Verräters feindlich Lauschen
Fürchte, Holde, nicht.*

*Slanke bomentoppen ruisen
in het licht der maan.
Sluit je oren voor gespuis en
trek het je niet aan!*

*Hörst die Nachtigallen schlagen?
Ach! sie flehen dich,
Mit der Töne süßen Klagen
Flehen sie für mich.*

*Hoor! De nachtegaleen zingen.
hoor hun lief gevele.
Met hun zoete buitelingen
vleien zij voor mij.*

*Sie verstehn des Busens Sehnen,
Kennen Liebesschmerz,
Rühren mit den Silbertönen
Jedes weiche Herz.*

*Zij verstaan mijn hartsverlangen,
kennen liefdessmart,
raken met hun zilv'ren zangen
elk gevoelig hart.*

*Laß auch dir die Brust bewegen,
Liebchen, höre mich!
Bebend harr' ich dir entgegen!
Komm, beglücke mich!*

*Laat ook jouw gemoed bewegen,
liefje, maak mij blij.
Zie, ik beef en wacht verlegen,
kom, en houd van mij!*

Tekst van Ständchen van Franz Peter Schubert (1797-1828)

Je moet maar niet naar mijn schrift kijken. Ik weet wel dat ik op het oogenblik erg lelijk schrijf, maar ik wil een heeleboel schrijven vanavond.

Daarna werd de Heer Booij “als afgevaardigde en aanvoerder” (Volgens Hijlkema) van de wereldberoemde PEUN ploeg uit Rotterdam,” voor de

zooveelste maal bedankt en met PEUN geroep, werd de vergadering gesloten. Dat is een dag van lachen geweest. Ik heb geen zin meer om naar bed te gaan en ga vannacht maar op het dek liggen. Dat kun je gerust doen, want de nachten zijn net zoo lekker. Ondertussen gaat de POELOE door over die groote Oceaan den tienden dag dat we geen land zien.

27 Sept. '39

Ik ben nog schor van het spreken van gisterenavond. Vandaag weer water. Morgenmiddag gelukkig aankomst te Sabang.

Sabang 28 Sept. '39

Aankomst te Sabang om 1300. Wat een bekijks op den kant voor die Jantjes in het wit! Jan en ik gaan de hort op na zooveel dagen niets anders dan water en lucht gezien te hebben. Wij gaan beiden de bergen in en worden tweemaal overvallen door een regenbui. Enkele inboorlingen kappen een paar cocosnoten voor ons en snijden daarin heel handig een gat, waardoor we de heerlijke cocosmelk kunnen drinken. Eten, daarin hebben we haast geen trek meer, want ik heb gezegd, dat als ik in Indië zou aankomen, ik mij dadelijk een flinke tros bananen naar binnen zou slaan. Nu, wij, Jan en ik hebben ze dan ook gegeten totdat we niet meer konden. Toch heb ik een eigenaardige gewaarwording over mij. Zoo voor het eerst in Indië te zijn. Ik geloof, dat er hier nog meer Chineezzen zitten, dan volk wat er eigenlijk thuishoort. De toko's zijn heelemaal open en ik heb bij een Chinees aardig wat ondergoed ingekocht. (Made in Hongkong staat er op.)

's Avonds laat ga ik met een paar anderen de eigenlijke negorij bekijken. Uit de een of andere Chineesche tempel klinkt venijnig kattengejank. Het blijkt, dat er binnen een heel stel geloovigen bezig is, dit gehoorstrelend geluid voort te brengen. Ik blijf er voor staan en kijk naar binnen, maar word door een Chinees gezegd, dat we op deze plaats niet mogen blijven staan.

Ik hoor dat morgen de Oranje hier zal binnenlopen. Wat een gang kan die boot er in zetten. Hij heeft ons fijn ingehaald en dan nog rond de Kaap geweest ook! Morgen ga ik vast boven op de bergen zitten om haar te fotograferen. De Poeloe zal ik nu vast uit de hoogte nemen.

Vrijdag 29 Sept. '39

Eerst naar een hooggelegen voetbalveld met de heele club. Dit is dienst, dus verplicht. Nu, ik ben een echte voetbalenthousiast?) dus dat vind ik jofel, zoo'n tijd naar dat spel te kijken. Enfin, veel van het voetballen zie ik niet, want ik ga het terrein af. Daar ga ik kijken naar de gevangenen, die daar achter de tralies zitten, daar in de buurt van het terrein. Ik vind het wel een zielig gezicht sommigen van die mensen daar zoo te zien zitten.

Om 10 uur is het voetballen afgelopen. Wij hooren dat de Oranje om half elf zal binnenlopen.

Ik ren naar beneden, de berg af en haal mijn fotoestel. Wat een volk bij aankomst!

Den geheelen morgen en middag heb ik op de Oranje gezeten. Wat een schitterend schip. Een reuze radiohut. Een huis op zichzelf. Er zijn 3 marconisten op. Een 1ste en een 2de en een inspecteur telegrafist. En zij zien er chique uit ook hoor.

Ik heb den jongsten gesproken. Hij is 13 jaar bij R.H. (Radio Holland). Moet je even nagaan. Wat een kerels of ze daarvoor noodig hebben.

Het is nu avond en om vijf uur zijn wij weer in zee gestoken. Allebei tegelijk onder enorme belangstelling. De passagiers van de Poeloe en de Oranje aldoor zwaaiend naar elkaar, net of er twee treinen vertrekken. Maar de Oranje is veel vlugger dan wij. En spoedig hebben wij het nakijken. Op het oogenblik is zij in de verte (het is donker nog, als een groote vuurbal te zien.) Maar morgenmiddag om 12 uur komen wij ook in Belawan hoor!

Zooeven nog een Engelsche onderzeeboot in donker gezien. Hij seinde naar ons. Ik las in de gauwigheid uit zijn seinlamp "Thank you," want zij waren al bezig met seinen.

Nu hoor, ik eindig dus met 29/9/39).

Tot in Belawan, dan gaat deze brief weg, ik zal proberen per luchtpost.

Dag Pa en Moe.

Dag allemaal.

De Poeloe moet de komende dagen halve kracht varen want wij mogen niet eerder in Batavia aankomen, dan de Oranje.

Joost

Havengebied van Sabang, Noord Sumatra, 1939

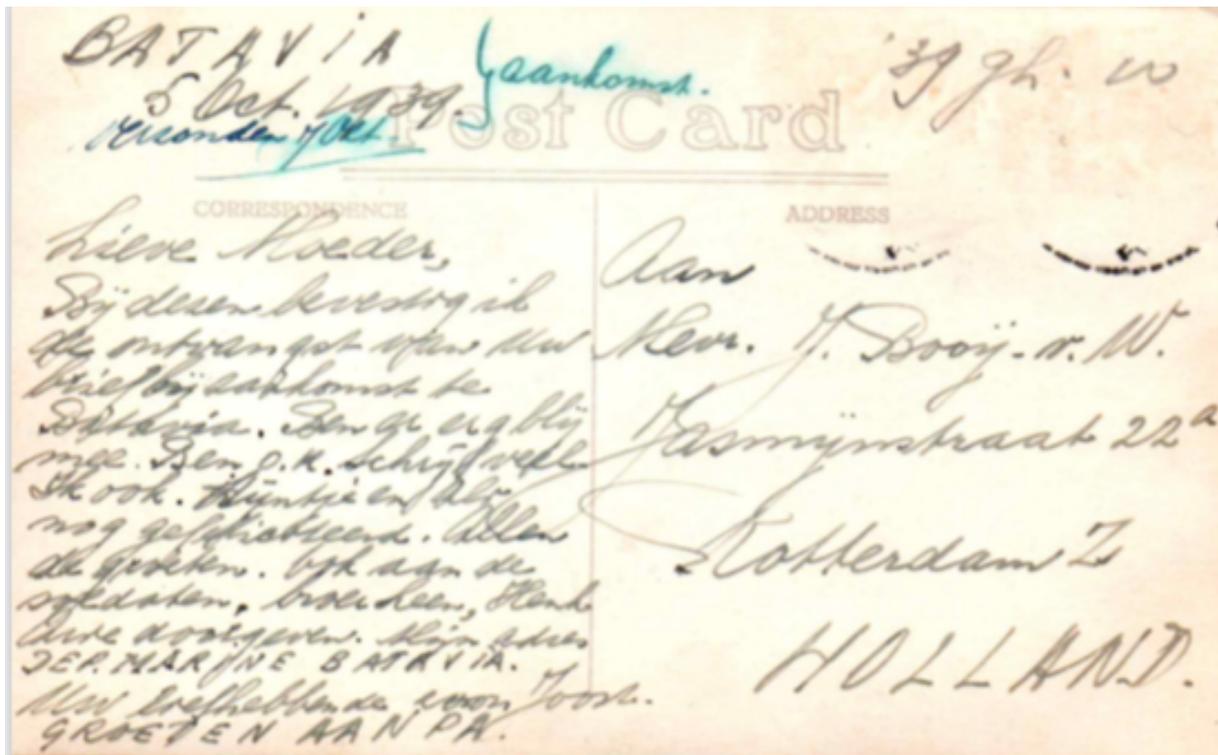
De eerste reis van de Oranje begon op 4 september 1939 en voerde van Amsterdam naar Batavia op Java, via Kaap de Goede Hoop. Echter,

toen het schip arriveerde, was de Tweede Wereldoorlog begonnen. Uit veiligheidsoverwegingen werd het schip opgelegd in Soerabaja.

Over Belawan schrijft Joost verder niets. Het is een havenstad aan de noordoostkust van Sumatra, nabij de stad Medan.

De eerste brief uit Batavia is van 7 oktober 1939, alwaar de Poelau Roebiah op 5 oktober 1939 is aangekomen, wat blijkt uit onderstaande kaart van die datum:

Bericht:

Lieve Moeder,

Bij dezen bevestig ik de ontvangst van Uw brief bij aankomst te Batavia. Ben er erg blij mee. Ben O.K. Schrijf veel. Ik ook. Lijntje en Ali nog gefeliciteerd. Allen de groeten. Ook aan de soldaten, broer Leen, Henk, Arie doorgeven. Mijn adres DEP. MARINE BATAVIA.
 Uw liefhebbende zoon Joost.
 GROETEN AAN PA

De tekst van de brief van 7 oktober 1939 luidt:

BESTE OUDERS,

Eerst een begin maken met mijn brief aan U. Zoveen is er al een briefkaart voor U op de post gegaan. Ik zit op het oogenblik in de Substituten Kazerne bij Roemah Sakit (ziekenhuis) van Militairen. In de gauwigheid heb ik al aardig wat van de stad gezien, per beenenwagen, met de taxi en met zoo'n wagentje op twee wielen met een paard er voor. Eerst vraag je nog eens wat het kost aan die lui (ze verstaan geen sikkepit Hollandsch). Dat ga je wel leren. 'k Ben tenminste blij dat wij bij R.H. (Radio Holland) nog Melajoe (Maleis zoals gesproken in Jakarta) geleerd hebben. Maar nu vraag ik niets meer. Ben je eenmaal op de

plaats van bestemming, dan geef je maar wat. Moppert zoo'n kerel, dan zeg je "soedah" (genoeg), en geeft hij je het geld terug, dan laat je hem maar in zijn sop gaarkoken en steek het geld in je zak. Ik vind alles venijnig duur: haarknippen, dat weet ik nu toevallig, omdat ik zelf geweest ben 75 cent, voor een ritje naar de kazerne vragen die kerels glashard f 2, Maar 'k heb ze nu door. Gisterenavond HITLER nog gehoord op de U.K. golf. Maar er was zooveel fading. Je kon Duitschland amper hooren.

En nu die brief. Zegt U maar aan Pieter dat ik zijn brief gelezen heb hoor, op de boot, op zee, bij Scheveningen-Wassenaar. Wat mooi hoor Piet. Dank je wel. En de anderen ook nog bedankt hoor.

Voor het eerst heb ik weer eens een behoorlijke krant gelezen vandaag. Die hadden wij in langen tijd niet gezien. Nu, op de boot verder. Ik ga dadelijk op den trein naar de haven.

Op de Reede van Semarang 9 Oct. '39. Ziezoo, daar zit ik weer op mijn bed. De boot ligt stil. In de verte ligt de kust. Wij liggen voor anker. Inlandsche lui zijn aan het werk aan boord, onder veel geschreeuw en getier. Enkelen van ons zijn aan het visschen. Zooeven heb ik Engelsch gedaan, want ik wil eerst weer eens een paar diploma's zien te halen. Eenige uurtjes zijn familieleden van Indische jongens aan boord gekomen met een motorboot. Had je moeten zien. Wat waren die moeders weer blij met haar "lieve" zoontjes. Maar de jongens hebben een strop. Ze mogen niet thuis blijven. Zij krijgen geen verlof, vanwege de mobilisatie hier. Wat ellendig toch! Vanavond komt dat zelfde bootje weer terug. Natuurlijk met mopperende jongens aan boord, want alles moet nu mee naar Soerabaja. Ondertusschen, wat een lange reis is het van ons geworden. Wij zijn vandaag al een week over tijd. Ik hoop dat er morgen kennissen voor mij aan de kade zijn, in Soerabaja, liefst weer met een groote wagen. Ik koop fijn een burgerpak. Als ik daarin rondloop stuur ik wel een foto van mij. Kan mij wat schelen al snorren zij mij. 3 jaar is 3 jaar. In de nor of buiten de nor.

Gisteren hebben wij op de reede van Cheribon gelegen. Daar lag ook de Sibajak. Die riep ook weer herinneringen van zeven jaar geleden in mij wakker.

Het passagiersschip m.s. Sibajak (1928-1959, 12342 BRT) van de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd. In 1934 verbouwd In 1941 door het British Ministry of War Transport te Singapore omgebouwd tot troepentransportschip. In 1946 terug naar de eigenaar, maar bleef tot 1951 troepentransportschip voor de Ned. Regering tijdens de politionele acties in Ned. Indië. In 1951 omgebouwd tot emigrantenschip. In 1959 verkocht voor de sloop te Hong Kong.

10 Oct. Soerabaja: Aankomst te 's morgens 8 uur. Geen lui voor mij op de kant, wel een heeleboel andere families. Eerst bij den kassier van de Mij. Nederland, waar ik f 7,50 schadevergoeding krijg voor mijn beschadigde koffer. Dat is gelukkig ook weer gauw verdiend. Vanavond of morgen ga ik op een nieuwe uit.

Eerst op zoek naar Nelis Sprado. Eerst met de stoomtram mee. Bij twee kazernes stappen wij uit, maar geen Nelis hoor. Daarna in een taxi. Hoever of dat ding met een volle vaart reed! Weer bij een kazerne er uit. Geen Nelis "Gaat U daar maar eens hooren." Eindelijk, hoor, op die kazerne staat: Ilde BATALJON luchtdoelartillerie. Wij stappen binnen en vragen naar sergeant Sprado. "Laatste kamer". Hijkema en ik naar de aangewezen plaats. Ik kijk door zijn klamboe en ---- daar zit de lang gezochte hoor. Ik zeg niets en wacht tot zijn oogen de mijne ontdekt hebben. Dan is het alsof plotseling zijn blik verstart, met groote oogen kijkt hij mij aan en zegt langzaam "Hééééé Joosie! Hoe gaat het jô! Nou

hartelijke handdrukken hè, dat begrijpt U. Nou geef mij eerst maar eens een lekker glas water want ik verschroei Nelis. Wat is hij blij, net als ik hoor. Hij trekt dadelijk zijn uniform uit en gaat met ons mee naar een kennis van hem, van het leger. Daar hebben wij fijn thuis gezeten bij Radio van Batavia. Nadat wij om zeven uur nieuwsberichten gehoord hebben (7 uur 's avonds bij ons is het 12 uur 's middags bij U hoor.) gaan wij met een taxi de stad in. Veel mooier hier dan Batavia, eerst een koffer kopen. Morgen naar het Victoria hotel. In bed doet het mij werkelijk goed dat ik vast één goede kennis gevonden heb Ook Tinus Graafland en Jo Schop zijn in het kamp van Nelis. Maar ik heb hen nog niet gezien.

11 Oct. 1939.

Op bed. Marinekazerne Oedjoeng–Pasiran te Soerabaja. Middag 3 uur. Telt U maar weer zeven terug. Vanmorgen op school geweest, wachtende op plaatsing. Berndsen is geplaatst op de Evertsen. Dan Blok en Booij natuurlijk. Vanmorgen konden wij opgeven waarheen wij het liefst gingen. Vanavond ga ik even de stad in. Had ik maar een fiets. Enfin ik zal eerst even mijn plaatsing afwachten. Je zit hier zoo verduiveld ver van de stad. Ik heb met Nelis afgesproken, dat hij een brief aan mijn huis zal schrijven en ik aan zijn moeder. Ik moet vanavond uitzoeken waar ik het best een tijdje privaatles Engelsch kan nemen, want daarvoor wil ik het eerst op. Daarna even naar het Victoria hotel. Het is hier venijnig heet menschen ook 's avonds. Volgende maand wordt het nog heeter hier. Ik heb gehoord van Tinus Hoekstra, dat U bij hem thuis geweest bent en ook dat Pieter zijn vader heeft uitgedaagd. Moet je ook zoo'n vechtersbaas worden Piet, net als ik vroeger. Vechten doe ik niet, tenminste niet meer, "uit heussie" zooals men dat noemt, dat doen ze niet graag met mij. Ik heb nog altijd een molenwiekslag over me, ziet U.

Ik hoop dat ik mijn zin krijg, hoor, een landstation. Voorloopig is er al weer een maand en 11 dagen om. Als ik nu maar een soepel station krijg. Militair spelen is niets voor mij. Enfin nog enkele dagen en ik zit weer achter de radio. Hebt U de foto's al gezien van Genua en uit de Golf van Biskaje, die ik aan Rachel gestuurd heb.

Is Jo nog thuis bij ons. Nou Jo, voorloopig zul je wel niet meer naar je huisje terug gaan. Je weet het hè, wat daar achter zit. Zoolang ik aan het veranderen ben, verander jij ook. Misschien gaan wij wel zoo ongeveer gelijk naar huis, jij naar het jouwe, ik naar het mijne met Rach. En als er soms nog oorlog mocht komen, had ik liever dat ze mij maar naar

Holland riep om te knokken, dan dat ik hier de vijand zit te beluisteren. Ik heb nog steeds geen zin om te slapen 's middags. Ik hoop, dat ik er nooit last van krijg ook.

Hoe gaat het zoal thuis. Alles O.K? Hoe zou jullie 't vinden als je in een vreemd land bent en je hebt geen kennissen? Ik ben wat blij, dat ik Nelis ontmoet heb. Kan Rachel het nogal vinden met jullie? Hoe is het met Cor en Arie en Lijn en Gé en Adrie en Piet en Alie met, o, ja hoe heet die kerel en hoe gaat het met Henk Carst.

Ik ben benieuwd of jullie de fototjes ook gezien hebt.

Kunt u het nogal vinden met de fam. Hoekstra, moeder. Zoo, laat ik eerst weer eens gaan drinken, want ik pijger het af. Zoo, mijn brief moet weg. En gauw wat ook. Het vliegtuig gaat morgen. Het is zo.

Daaag tot hoorens.

Uw liefhebbende zoon en broer Joost

Frontzijde van de Marinekazerne Oedjoeng, Surabaya

Marinekazerne Oedjoeng, Surabaya

Op 25 oktober 1939 werd Joost gedetacheerd te Kondangan.

Brief met als bovenschrijft: Kendangan (bew.: Kandangan) Radio Zondag
5 Nov. 1939

Beste ouders,

Bij dezen deel ik U mede, dat ik gisterenmiddag in het bezit kwam van moeders brief FOR WHICH I THANK YOU, waarbij ingesloten die van Gerrit en Kees en een briefje van mej. V.d. Bergh voor sergt. Sprado. Ik weet niet of ik de sergeant gauw kan bereiken want ik zit hier, nu ik kan wel zeggen, veel verder nog dan Rotterdam-Dordt van Darono af met den trein en dan nog lopen naar het station, want hier in de rimboe, is natuurlijk geen enkele auto te vinden. In de groote steden loopt niemand, daar gaat een ieder met de taxi, die in menigte om je heen karren of minstens op de fiets. Alleen de inlanders lopen nog.

Ik ben blij te hooren dat alles nog goed gaat thuis. Gerrit en Kees weer een andere baan, gelukkig voor ze. Arie Schot heeft ook tenminste een plaats gevonden, dat is ook fijn.

Het is Zondagmorgen. Ik doe niets anders dan leeren, vannacht ben ik weer om 12 uur naar bed gegaan. Om die tijd gaan de meeste kantoren in Holland sluiten, want dan hebben zij het 5 uur 's middags. Zoo kan ik

daarover wel eens liggen denken. Dan zeg ik in mijzelf die zit daar en daar nu. Jullie hangt steeds 7 uur achter aan in tijd, dat komt natuurlijk omdat de zon hier eerder op is dan in Holland. Het is op het oogenblik 0715. De zon staat in mijn kamer en de kralen zweet lopen nu al vanonder mijn oksels, vanwege het schrijven.

Gisteren zijn de drie filmrolletjes van mij naar Soerabaja gegaan. Die heb ik weer gauw terug en dan stuur ik ze op. Ik zal het negatiefje van de zeeman op de trap opsturen. Ik ben bij de Marine, maar voorloopig heb ik nog geen zee gezien, gelukkig hoor ik vind er niets aan. Ik weet nog niet of ik hier blijf, want bij de M kun je niets van te voren zeggen. Nu ik enkele dagen hier ben, ga ik al een klein beetje de boel leeren. Maar er zit zooveel aan zoo'n station vast, dat ik eerst moest bestuderen: de zenders met machinekamer zoo groot zijn ze, de gelijkrichters, de seintafel, de donkey, de antennes.

Voorloopig zit ik nog aan de lijntelegraaf bij ons en aan de telefoon. Morgen ga ik achter de zenders. De majoor zegt, dat ik waarschijnlijk chef van de wacht zal worden op Kendangan Radio. Er valt wat te leeren hoor. Wij werken met de heele wereld. Amsterdam is soms wel moeilijk te hooren ('s nachts bij ons; bij jullie 5 uur 's middags!)

Denk er aan dat ik niets mag zeggen, dus ik moet eindigen over ons station.

Ik zit met de seinersmaat V.d. Boog die z'n 2de klas gehaald heeft bij Radio Holland. Dat is een vriend geweest van Van Arnhem, een klasse voor ons. De majoor, de chef hier, vind ik een fijne kerel. Ik heb hem de brieven van John Muller* laten lezen met de Ast. Kaarten. (?). Hij is zelf ook een echte radio-man en wij kunnen het na 2 weken al best met elkaar vinden. Morgen schrijf ik aan John Muller, dat wij op een nog nader vast te stellen tijdstip naar hem zullen luisteren op de U.K. Golf. De majoor wil met MULLER werken. Dat zal jofel worden. Wij gaan nu nog een aparte zender maken daarvoor, tenminste als mijn plaatsing deze blijft zegt de majoor. Ik heb ook kans dat ik mijn heele term op Kendangan blijf, als ik nog chef van de wacht word. Voorloopig heb ik een bruin leven hier. Je wordt bediend als een vorst. Ik heb heelemaal geen idee meer, dat ik bij de Marine (trouwens, je kunt het niet meer aan mijn kleeren zien ook, you see, ha, ha! Heb dat even dóór. De vrouw van den majoor zegt: "Jullie zijn geen militair, man". Maar ik geloof wel, dat als ik hier een paar jaar blijf, dat ik dan wel menschenschuw zal zijn. Het is hier alles doodstil. Wat ik nog even zeggen wil. Als er soms gemopperd wordt over mijn weinig schrijven (ik zal trachten toch

minstens eens in de 2 weken naar huis te schrijven dan moet jullie toch ook begrijpen, dat er zoo veel zijn aan wie ik eens wat wil schrijven. Maar in elk geval schrijf ik toch steeds aan Rachel. O, nog iets. Deze maand heb ik f 86,= ontvangen. U moet niet denken, dat de boel hiermee klaar is en dat ik die allemaal voor vertering heb want een treintje en een autotje kosten ook heel wat weer. Het is mijn bedoeling om eerst wat bij elkaar te sparen en dan naar huis te sturen. Naargelang het aantal dagen krijg ik de volgende maanden 30 of 31 x 1 gulden meer, voor betaling van de baboes. U ziet, dat ik er nog een huishouding op na houd ook hè? Nou Maleisch gaat me al aardig af.

Hoe zit het met Adrie en Piet? Want daarover heb ik van thuis niets gehoord. Schrijf mij eens iets.

Hoe is het met den kleinen Peter den Grooten? WORD JE NOG DOMINEE PIET? Je mag ook wel eens een brief aan Joost schrijven hoor.

Zoo, is Jo naar Utrecht? Ja, het is een beroerde tijd. Wie weet hoe lang die rommel duurt en hoe het zal eindigen.

Wilt U de groeten overbrengen aan Jan Tuijtel en zeggen dat ik een paar dagen na mijn aankomst in Soerabaja ben geweest in het Victoria hotel. Ik heb daar den eigenaar gesproken en die zei mij dat de eigenaars (vroegere) vertrokken waren en dat het hotel overgedaan was. Nou, het is een groot hotel hoor! Alzoo ben ik nog in het bezit van de foto's, Jan. Als ik verlof heb ga ik eens naar Malang, daar in de buurt, heeft die familie van je ook een hotel (in Blings) (bew.: Blimbing). Zeg Jan, dat ze thuis eens schrijven aan de familie. T. Van Dijk of aan de dochter:

Mevr. Ploos van Amstel
Welirangstraat 23
Sawaen
Soerabaja

En nu fini. De groeten van allen voor allen.
Dag lieve moeder, dag beste pa,
Tot wederhorens!
Hartelijke groet van uw zoon en broer

Joost Booij Kendangan Radio Java
--

N.O.I.

W < -----> O
THUIS 't BEST.

* John C. Muller. Omdat de familienaam Muller gerelateerd is aan de moeder van Joost, Jannetje van Wageningen, vermoed ik dat het hier om een familielid gaat. Het adres van hem luidde: 1367 Beach Ave., Bronx, N.Y., U.S.A.

Kandangan op de kaart, onder Surabaya

Of deze foto echt in Kandangan is gemaakt, weet ik niet zeker.

Zendstation Kandangan Java juni 1939, J.A. van den Boog

Mariniers als bewaking bij het radarstation Kandangan van de Koninklijke Marine (1940)

Brief uit Kandangan d.d. 27 Nov. '39.

Bovenschrift:

Voor 10 en 8 Dec.

JARIGE

Lieve Moeder en Beste Pa,

Bij dezen feliciteer ik U beiden hartelijk met Uw verjaardag. Moeder is nu 53 en Pa 58 is het niet zoo? Het is het best, dat de post U dezen brief op den 9den bezorgt, hè? Dat is de gulden middenweg. Pa en Moe, laat ons hopen dat U beiden nog lange, lange en vele jaren voor ons allen gespaard moogt blijven, tot vreugde van de kinderen in het bijzonder. Nu ik zoo alleen sta in een vreemd land, ga ik eigenlijk pas goed inzien wat een ouderlijk tehuis beteekent. Een goed ouderlijk huis, zooals ik had. Nooit heeft het mij aan iets ontbroken en altijd is er een heeleboel werk te mijnen behoefte verzet. Het is een mooie gedachte zoo over zijn huis te kunnen denken. Pa is al zooveel jaar aan 't spoor, elken dag maar weer an naar post-T (?) en dat gaat zoo maar door. Moeder behartigt de belangen van de kinderen, jaren al achter elkaar en het moedertje weet maar niet van rusten. Je zou er ook zoo tureluursch van worden soms, hè moeder? Enfin, beste ouders ik kan niet anders zeggen dan dat ik U veel dank verschuldigd ben voor hetgeen U beiden voor mij gedaan hebt.

Natuurlijk zijn er ook wel eens momenten geweest, waarop alles nu niet direct tusschen ons op rolletjes ging, maar dat is toch, ja wat zal ik zeggen als één electron van een stroom geweest.

----- - - - -----
Beste Pa en Moe Uw brief van 12-11 bereikte mij 24-11-'39, eenige uren voor een brief van Rachel. Ik ben blij dat Rach toch nog dien brief op Zondag ontvangen heeft. Uw brieven heb ik nog steeds ontvangen. Ook een brief van Job en Jan. Ik ben werkelijk erg blij als er weer eens een brief komt. Nu weet U toch waar ik zit hè? 'k Heb mijn zin gekregen, als ik hier nu maar een tijd blijf, zoodat ik niet naar een boot hoef. Ik vind het zoo jammer dat ik eens niets van dat zenden kan vertellen en ook niet hoe ik doe en wat ik doe, wat de radio betreft ten minste. Alleen zeg ik, dat de golfjes 's nachts over dag naar Adam rollen. Tau apa tida tau <- d.i. Weet u het of begrijpt U het niet?

Mocht U soms eens niets hooren van mij, dan moet u zich niet dadelijk ongerust maken. 'k Heb een mond bij me en ook Een Vertrouwen. Ook nog vertrouwen dat ik U allen weer in goede gezondheid zal terugzien, DV.

Moeder, nu nog even wat tusschen ons; wilt U maken dat Rachel 't naar haar zin heeft thuis? Enfin, waarom moet ik dat eigenlijk nog aan U vragen, dat is toch wel in orde niet waar? Want 'k ben nu wel verloofd, maar 'k wil toch met d'r trouwen ook ziet U, O.K. RACH?

Nu, allemaal. 'k Wensch U allen plezierige verjaardagen in het bijzijn van mijn gedachten aan U in Holland.

Tot wederhoorens hoor.

Nu heb ik mij toch zeker niet met de verjaardagen vergist hè? net als vorig jaar?

Dag Moe, dag Pa, neem er maar een voor mij. Op Uw gezondheid!

Dag lui, tot wederhoorens.

Vele groeten van Joost.

Joost Booij RADTEL.

Kandangan

Radiostation

←-- verder niets hoor!

Kandangan

Java N.O.I.

Brief vanuit Kandangan Radio d.d. 20 Dec. '39

Bovenschrift:

N.B. Ingesloten foto. Neg. Mogen niet uit huis. Volstrekt niet!!!!

Slechts 1 foto van elk laten maken niet weggeven

Lieve Ouders en Beste kinderen,

Bij den ingang van 1940 wensch ik U allen van harte voorspoed en goede gezondheid toe, onder welke omstandigheden U zich dan ook bevinden moogt.

Er is reeds eenigetijd verstreken sinds ik de laatste brief van Pa en Moe beantwoord heb, maar ik ben er van overtuigd dat U dat niet dadelijk als “geen zin” om te schrijven zult kwalificeeren. Integendeel, ik doe mijn best om allen op tijd een lettertje te sturen. Moeder schrijft elke week, dat heb ik gemerkt. Ook de anderen moet ik nog bedanken voor hun brieven, hoor.

Gisteren ontving ik weer een brief van Job en Jan. Ook van Jo en Henk en Cor en Arie reeds een brief ontvangen en van Jan Tuijtel*. Dien jongen zal ik nu toch ook nog eens schrijven. Momenteel weet ik niet wat ik met zijn foto's zal doen, want die familie is uit het hotel vertrokken. Gaarne zou ik daarom van U hebben dat U zich in verbinding stelt met fam. Tuijtel om een eventueel ander adres te verkrijgen. Onmogelijk kan ik dat zelf uitzoeken want de afstanden zijn hier zoo ontzettend groot, dat ik mij arm zou betalen aan auto's want lopen, al zou je 't willen is voor een fatsoenlijk mensch niet om te doen. Het zijn allemaal op z'n minst afstandjes in de stad van Rotterdam-Dordt of Barendrecht en dat in gloeiende hitte met wegen waarop je met het grootste gemak eitjes kunt bakken. Misschien wat voor Cor?

Van Jo Schop kreeg ik heden een brief waarin hij mij mededeelt dat de twee “ouwe heeren” het over ons gehad hebben. Nu zeg maar tegen Schop, pa, dat wij samen wel eens een toertje gaan maken in een auto. Als ik in Soerabaja kom, zoek ik hem wel eens op.

Sergt. Sprado zie ik nooit meer. Altijd is zijn huisje verlaten en dan weet ik wel waar hij zit, maar enfin, 'k zal maar zeggen dat is te ver voor mij. [full stop].

Cornelis Sprado 1914-1942

 Oorlogsslachtoffer

Is 27 jaar geworden

Geboren op 4 september 1914 te **Rotterdam**

Overleden op 19 januari 1942 te **Nabij Tarakan a/b
Japans oorlogsschip**

Rang	Sgt.Art.
Militair onderdeel	KNIL.

Cornelis Sprado is één van de 215 slachtoffers (artilleristen, genisten en infanteristen van het KNIL), die op gruwelijke wijze van het leven zijn beroofd op 19 januari 1942 aan boord van een Japans oorlogsschip nabij Tarakan. Zij worden herdacht op Monument Tarakan in Loenen (bron: www.tarakan.nl), dat op 19 januari 2012 werd onthuld.

Tinus Graafland heb ik nog heelemaal niet gezien.

De wacht van die tangsi (bew., vert.: kazerne) kent mij al en laat mij teroet (bew., vert.: almaar) door, want zij weet wel dat ik om de Rotterdammers kom. Maar 'k wil niet graag oversteken hoor. Ik ben een prins vergeleken met die jongens.

Tusschen twee haakjes volgende maand Jan. (einde) bestaat de kans dat ik naar Oedjoeng Radio (ook een landstation) wordt overgeplaatst met een korporaal-telegrafist. Gelieve al mijn brieven van nu af over Batavia te sturen. U weet het nietwaar? Het is altijd het best voor overplaatsingen. Ik geloof dat nu mijn slingerleven weer gaat beginnen. Bij de M vlieg je van de eene naar de andere plaats. Nu moeten wij daar weer de boel opknappen. Enfin, ik weet wel wanneer fini hoor. Dat heb ik vroeger al dikwijls gezegd.

Bij dezen feliciteer ik U ook nog met de verjaardag van Adri en ik hoop maar Moeder, dat U nog veel en lang plezier van haar mag hebben net als van zus Job.

Zoo U misschien al gehoord hebt, heb ik Rotterdam gehoord hoor met het voetballen. Jullie natuurlijk ook. En knalhard hier hoor van de RHOHI.

Beste allemaal. 'k Ga sluiten
Allemaal veel plezier,
Daaag.
Veel hartelijke groeten van
Uw liefhebbende zoon en broer Joost

Onderschrift:

SVP
Anderen mededeelen
Ook Job en Jan en J. Tuijtel:
BRIEVEN OVER BATAVIA

* Joost kende Jan Tuijtel uit Rotterdam. Deze Jan had als adres:
Brielschelaan 152, Rotterdam Z.

Onderstaande brief heeft Joost op zijn typemachine geschreven op de achterkant van Ontvangbewijs Telegram No. 92 en 93.

Hondewacht, Oedjoengradio 30 December, 1939.

Beste Ouders,

Als op de andere hondewachten zal ik de schrijfmachine maar weer eens te pakken nemen. Op de hondewacht is het niet druk en daaro schiet er allicht tijd over om een brief te schrijven naar huis.

Allereerst wensch ik U nog en zalig uiteinde en een ZALIG NIEUW JAAR toe. Ook hoop ik, dat de verjaardag van Adri er niet bij zal inschieten. Bakt U dit jaar weer oliebollen? Op het oogenblik zou ik er best een paar lusten, moeder. Maar overdag, is het niets gedaan hoor. Het is hier nu net twee uur 's-Nachts geweest en ik heb de ramen wijd opengezet, want ik hou wel van een beetje frische lucht. Alleen die beroerde muggen, die maar steeds op je handen en in je gezicht komen zitten, o, dat is toch zoo'n last. Enfin als jullie 's-Zomers in Holland een paar muggen bij elkaar zien dan is het al heel wat. Afgelopen muggenpraatje ...

N.B. Vanmiddag heb ik veertig gulden gestort voor thuis. U gelieve de ontvangst hiervan dadelijk te bevestigen. Zooals U op de rugzijde hebt kunnen lezen, kunt U zelf een bepaald bedrag te Uwen behoefte afhouden. Desnoods kunt U alles gebruiken. Doch gaarne zag ik, dat er een gedeelte op de spaarbank gezet werd, dus op mijn boekje. U wilt mij dan wel dadelijk schrijven wat er op gezet is eventueel. Het geld, dat op de spaarbank komt, is voor mijn U I T Z E T, (mooi hè?) of om nog een paar jaartjes naar school te gaan indien, nu ja

Ondertussen seint Kandangan dat er een Nieuwjaarskaart ontvangen is van Cor en Arie. Ik heb ze nog niet gezien, maar ik bedank Cor en Arie vast hoor en wensch ze apart nog eens een gelukkig nieuwjaar toe. Hoe is het met de plannen Cor?

Ook wil ik nog even zeggen, dat er nog geen brief van U ontvangen is moeder, zooals ik al gewoon was. Bent U boos, dat ik nog niet geschreven heb? U weet wel beter denk ik. Nu daar komt dan een brief moeder. Vandaag of morgen komt er nog wel eens een telefoontje ook als ik in een gekke bui ben. Koos van den Noordt* heeft een fiets gekocht. Een jofel karretje. Maar ik voel momenteel meer voor een motor. Wat heb je aan al dat getrap? Het is allemaal maar ik en nog eens ik, maar wil ik wat vertellen nu IK in Indie ben, dan moet het wel zoo. Koos is net van Menari op Madoera terug. Hoekstra is hem aflossen. Nu slaapt hij op dat bed naast mij. Nou we vertellen elkaar wel eens wat. Morgenochtend maak ik eerst mijn huiswerk en morgenavond gaan wij samen de stad in. Zijn meisje komt waarschijnlijk in het voorjaar naar Indie over, bij kennissen. Zij heeft toch geen ouders meer.

Nu heb ik al aan Rachel verteld dat ik chef van de wacht geworden ben op het verbindingsbureau van Kandanganradio, d.i. Oedjoengradio, dat pas een paar maanden bestaat.

Daar zit ik dan. Voorloopig is het vanmorgen goedgegaan. Maar ik ben altijd angstig voor onvoorziene dingen en ben dan bang dat de boel spaak loopt.

Maar voorloopig tele- of liever gezegd MOET ik de heele business bij elkaar telefoneeren als ik geen raad weet, heeft de majoor mij gezegd. He wat doet die schrijfmachine raar, nou weer een andere ruimte tusschen de regels.

Laat ik nu eens wat anders beginnen. Heeft U nog steeds last van reumatiek, moeder. Ik hoop voor U van niet. Hier in Indië word je toch

zoo gauw ziek. Het is zaak om hier heel dikwijls je handen te wasschen, want je zit dadelijk onder de zweren. Ik vooral. Trouwens dat weet U wel van vroeger. Daarom ik blijf liever overal af. Ik moet niets hebben van roestige stukjes ijzer of wat dies meer zij. Ik ben er gewoon benauwd van. Weet U welke zeep ik gebruik? Life B. Die is reusachtig voor een mensch. Ik heb het zelf ondervonden. Je wordt er zo blank van als wat. Waar hoor, ik ben nu net een meisje. U moet niet denken dat ik nu net een nikker ben, ja ik zal wel wat bruiner zijn dan vroeger, maar dat is er natuurlijk weer dadelijk af in Holland. Ik hoor niets meer uit Amerika. Ook heb ik Muller niet in de lucht gehad. Nu maar weer afwachten.

Vanmorgen is de majoor geld bij me wezen halen. Voor de bikkerij op Kandangan. Nu is het deze maand flink veel geweest. Toch heb nog 40 gulden kunnen overhouden, kunt U nagaan, dn heb ik deze maand gelukkig nog maar 25 gulden zakgeld. Ook moet ik natuurlijk mijn leeraar nog betalen. De maand December heb ik voldaan. Natuurlijk een kwitantie ontvangen. Ik let nu op kwitanties en handteekeningen, vooral op handteekeningen, gelet op die enorme knoer van een pennestreek, die in den Haag staat. Dat gebeurt mij geen tweede keer meer. Ik wil nog weleens mijn kras zetten, maar an op het Stadhuis. Ik ben blij dat ik nergens schuld heb staan, want het bonnensysteem is de pest voor een heeleboel jongens. Je wordt er haast wel toe gedwongen. Maar ik betaal steeds contant, want later komen ze toch om het geld en het wordt eigenlijk gedaan om de menschen tot klant houden. Maar ik laat mij niet lijmen.

Hoe gaat het met pa op post T. Is het erg druk geweest met de voetbalwedstrijd. Nu ik heb hem goed gehoord op Kandangan hoor. Ik dacht nog zoo, ja wie weet zit pa op het ogenblik een klein eindje verderop maar. Maar je kunt haast niet begrijpen wat een gewaarwording het is, als je die bekende stemmen duizenden kilometers ver weg hoort en vooral als alles geëndigd is. DAN voel je je weer zoo eenzaam en verlaten ...

DAN is het of je alles als in een droom gehoord hebt en denkt dat je daar nooit meer terug zult komen. Of het ergens op de maan is. En goedenmiddag, goedenacht.

Moeder laat Rachel maar dikwijls thuiskomen he. Dan ben ik tenminste nog een beetje gerust.

Nu pa en moe en allemaal in Holland, tot wederhoorens en welterusten jullie.

Daag Pa en MOE <- schrijft U Zondag weer?

DAAAAAAAAAAAgggggggg en veel peizier, prettige dagen.

P.S. Roep Leen eens op voor mij.

JOOST BOOIJ

SEINERSMAAT K.M.

Stbnr. 15673

MARINEPOSTKANTOOR SOERABAJA MKO.

BESTE BROEDER,

GEEF Q S L aan mijn adres.

* Jacobus v.d. Noordt was een collega van Joost bij Radio Holland.
Zijn adres luidde: Huijgensstraat 3 te Rotterdam.

Onderstaande brief vanuit Soerabaja is ook getypt door Joost.

Soerabaja, 10 Januari 1940

Fam. J. Booy
Jasmijnstraat 22a
Rotterdam Zuid

Beste vader en moeder en allemaal,

Daar ik nog steeds geen schrijven van U ontvangen heb (is intusschen ontvangen) op mijn nieuwe adres, zal ik maar dadelijk weer eens beginnen met een anderen brief. Ik vraag mij af of U mijn adres niet weet, terwijl ik toch zeker ben, dat ik het geschreven heb.

Nu dan, daar gaat hij weer. Eerst vraag ik of alles nog ok is thuis. Misschien heeft moeder om de een of andere reden niet kunnen schrijven, door drukte of iets anders. Het Indie-vliegtuig bracht gisteren geen post voor mij mede. Ook niet van Rachel, die anders niet gauw een postje overslaat. Is die nu misschien nu ook de kluts kwijt. Ja, ik kan het mij voorstellen, met al die veranderingen. Maar dat krijg je nu eenmaal bij de Marine. Als ik zelf ook maar niet op hol sla, enfin tegen dien tijd zal ik wel zorgen, dat ik er uit ben.

Vanwege de vele woordjes IK die altijd in mijn brieven voorkomen, laat ik die er nu in dezen brief maar verder uit. Ben vorige week bij het hoofd van de PTT geweest ter informatie voor job voor mij. Stuitte echter op moeilijkheden aangezien bij M. geëngageerd. Zal echter trachten iets voor mij te doen. Ook nog schrijven naar Hoofd PTT in Bandoeng, misschien zelf er wel heen.

Heb kennis gemaakt met Korp. Tel. van Radio-Holland die opgeroepen is voor de Navy. Die kerel zit er dik in. Heeft fijne wagen. Morgen gaan wij samen met zijn kar uit rijden. Dan laat ik mijn nieuwe fiets fijn thuis natuurlijk. Een auto rijdt sneller, dat moeten wij net hebben. Het is een reuze kar, zoo'n grijze Sedan waarin je heelemaal wegduikt in de kussens. Moet natuurlijk ook chauffeeren. Snapt U. Zal er een enorme snelheid in zetten. De vrouw van die Marconi woont in Batavia.

Aanstaanden Zondag ga eten bij den Heer Peters, op de Ketabang Boulevard. Ben uitgenoodigd. Dat is tenminste weer een meevaller, zodoende kom je tenminste in je kennissen ofschoon heelemaal niet van uitgaan houd. Ja houd zonder t, want je er IK bij lezen.

Ben op het oogenblik in het mil. Tehuis, waar mijn lessen geleerd heb. Vanmiddag weer naar de Heer Peters. Moet natuurlijk zorgen dat mijn boekje af is.

U zult wel denken, wat heb je een vrijen tijd. Waar haal je dien allemaal vandaan. Nu dat zit wel safe. Zooals de M. Nogal van een veranderingetje houdt, zoo heeft de M. Mijn wacht weer eens veranderd. Zodoende heb nu drie vrije dagen en a.s. Zondag en Maandag ook weer. Maar U moet niet denken dat ik dien tijd hier de beest uithang. Want gebruik al mijn vrijen tijd om voor Engelsch op te gaan.

“Wie aan zijn moeder steeds zal denken, zal nooit het breede pad opzwenken”. Dat staat hier in huis te lezen. Heb hier een fijne kamer, waar uren doorbreng. Van moeder tehuis ter beschikking gesteld. Dat is wel voor elkaar. Maar daarom heb ik ook een fiets gekocht. Om het stuk van de kazerne naar hier te loopen is geen doen voor een fatsoenlijk mensch zou Leen zeggen. Het is minstens anderhalf uur loopen. In vergelijk met Holland zijn dat er wel vijf, wat afmatting betreft in die hitte. Op het oogenblik zijn wij in den tijd, dat er nogal eens een “druppeltje” valt zoo in den avond. Als je in zoo’n bui geweest bent, ben je door en door. Van de week nog meegemaakt tenminste. Zou U zeggen waarom dan niet schuilen? Meestal niet. Als ik eenmaal op mijn ros zit moet het loopen ook. En eigenlijk geen zin om tusschen die inlanders te gaan staan. Hebt u dat siri (bew.: Sirih bestaat uit een mengsel van de betelnoot en kalk en wordt als een pruim gekauwd. Siri-kauwers hebben vuurrode tanden en lippen. De sappen worden uitgespuugd en lijken dan op bloedspatten) pruimen wel eens gezien? Dat is te vies om rond te loopen. Vind het maar onbehoorlijk gedoe. Al die vieze luchtjes als je tusschen die kerels staat, vooral de “dames”. Als je ’s-Avonds naar de kazerne teruggaat staan heele zwermen pub. Vr. Je “dag” na te roepen. Dan zijn er nog die lui, die daarop antwoorden. Als ik daar later nog eens wat meer van kon vertellen! Dat zijn eigenlijk geen onderwerpen om over te schrijven.

Het geheele dorp Kandangan was ziek. Dat kwam ik allemaal van den majoor te weten, want die was daar “toean dokter”. Wat je daar allemaal zag, nee het was soms te vies om aan te zien. Kinderen die daar in de kali zwommen met bijvoorbeeld vol, ja hoe zal ik het noemen, vol knobbels die paarden in Holland aan hun poten hebben. Die zwarte knobbels. Tot de kleinste kinderen toe. En dan zij ze nog zoo bang om naar het ziekenhuis te gaan. Ze moeten niets van een dokter hebben. Het zit heelemaal ingeworteld in de families. Maar het is ook geweldig

oppassen hoor, anders heb je zelf ook zoo wat te pakken. Je moet je hier goed wasschen. Minstens, minstens eenmaal per dag onder de douche. Van het geringste venijn dat je aan je handen hebt, kunnen de grootste ongelukken komen. Wat dat betreft, dat valt in Holland nogal mede. Wat mij betreft, geloof, dat als nog eens zooiets bij de hand zou hebben, dat in tijd van een wip onder de zweren zou zitten. Dat weet U nog wel van vroeger, moeder. Het is mij gelukkig nogal meegevallen. Op Kandangan stootte mijn hoofd, maar dadelijk moest mijn bol heelemaal in het verband, de majoor wilde dat dadelijk doen. Want de gevolgen zijn niet te overzijn als je met zooiets gaat knoeien. Kan niet begrijpen hoe sommige mannen met die vuile vrn. kunnen omgaan. Als je ziet of hoort wat daar allemaal van komt, dan sta je gewoon met je ooren te klepperen. Ik geloof dat dát alleen al mij van die dingen zou terughouden.

Zie dat het al tijd wordt om weer eens naar de kazerne terug te gaan om te eten. Misschien schrijf vanmiddag nog wel.

11 Januari 1940. Het is vroeg in den morgen. Het is pas 8 uur en nu zit ik al op een uur afstands van de kazerne. Kunt U nagaan wat een vlotte kerel.

Toen gisterenmiddag in de kazerne terug was vond ik drie brieven, van Rachel, van U en van de lui in Dirksland. Zoo dus Rachel en Adri zijn samen gegaan. Nou ik geloof wel dat Rachel ook Maleisch zal moeten gaan leeren, want er is groote kans dat ik hier nog een betrekking bij de PTT zal krijgen. Het beroerde is alleen, dat die oorlog nog niet voorbij is. Op het oogenblik bestaat die kans niet omdat de M. nu heelemaal geen telegrafisten weg laat gaan, maar ik ben vastbesloten om tot het einde toe vol te houden met verzoeken. Wat let mij. Zie mij alweer loopen in een fijn burgerpak. Vrouwen van Europeanen hebben hier een reuze leven, ze hoeven hier geen snars uit te voeren. In elk Europeesch huis is toch minstens wel een bediende. Mijn leeraar heeft er een stuk of zes. Komt natuurlijk omdat die werkkrachten zoo goedkoop zijn. De vrouw van mijnheer Peters zei dat gisteren nog zoo tegen mij dat die Europeesche dames als ze weer eenmaal in Holland komen, weer gauw terug willen. Dan is er weer veel meer werk aan den winkel, zie je. Het zou voor U ok wel wat zijn, moeder.

Moeder, van de week dacht ik dat Neeltje Baris (kennis uit Rotterdam, op dat moment 59 jaar) in de auto voorbijging. Ik zelf was op de fiets en aangezien ik ook nogal van een gangetje houd, was zij dus zoo voorbij, maar ik geloof al mijn dagen dat ze het geweest is.

Gisterenmiddag ben ik bij mijn leeraar geweest, maar toen het tijd was om op te stappen regende het zoo geweldig, dat ik maar meegegeten heb. Nu ik heb het reuze naar mijn zin gehad. Al vertel ik dat nu, een ander die nog nooit in een vreemd land is geweest voor een langen tijd, kan toch niet begrijpen, wat het zeggen wil als je eens goede kennissen hebt. Want U weet niet wat verschrikkelijk het is, om moederziel alleen in een stad rond te dwalen. Nu ik vind het weer eens reusachtig als ik bij burgers thuis ben.

Morgen komt Koos van den Noordt weer van Madoera terug. Die heeft ook een nieuwe fiets. U begrijpt dat we dan weer eens een rondje gaan maken. Soerabaja is zoo groot, je zou het eens moeten lopen.

Nu maar even stoppen tot morgen. So long, lui.

Hoofdstuk 3 – Joost op Borneo

De verdediging van Nederlands-Indië in de Buitengewesten was een verantwoordelijkheid van het KNIL. Mariniers werden voor bepaalde acties of perioden hieraan gedetacheerd.

Het Japanse leger dat in december 1941 het grote offensief begon (Joost was al weg van Borneo) was niet bijzonder modern uitgerust, maar wel geheel toegesneden op gevechten in Azië. De Japanners waren in het bezit van moderne landingsvaartuigen waarbij die van de geallieerden nog slechts in een ontwikkelingsstadium verkeerden.

De Japanse soldaat had ten doel de wens van Zijne Keizerlijke Majesteit de verzekering van vrede in het Verre Oosten en de bevrijding van Azië te bewerkstelligen. De Japanse operatie diende snel te verlopen om de

vijand de gelegenheid tot vernietiging van de hulpbronnen onmogelijk te maken en de aanvoer van versterkingen naar Java zoveel mogelijk tegen te gaan.

Op 9 april 1940 werd Joost geplaatst bij de Onderz. Dienst in Balikpapan, een oliehaven op Oost-Borneo. Deze afkorting staat waarschijnlijk voor Onderzoekingsdienst. In de periode dat Joost op Borneo was werden voorbereiding getroffen voor het verdedigen van de zich aldaar bevindende olieraffinaderijen en aanverwante bedrijven tegen de Japanners.

Om e.e.a. te illustreren volgt onderstaand een schetskaart van Balikpapan uit de Officiële mededelingen van het Kon. Nederlandsch Indische Leger - De strijd in Oost-Borneo in de maanden januari, februari en maart 1942 (1)

Balikpapan was een Marinesteunpunt. Aldaar bevond zich ook een radiostation. Voor haar verbindingen had de marine een keten van radiostations in de archipel opgezet. Deze stonden in verbinding met de Radio- en Verbindingsdienst van de Marine te Soerabaja. De plaatsing van Joost te Balikpapan duurde tot 18 september 1941. Met de afkorting Dd.m. wordt vermoedelijk het Departement der Marine, de ambtelijke organisatie van de marine in Nederlands-Indië, bedoeld. Misschien werd zijn plaatsing het Landstation Batavia.

Brief van 9 April 1940 vanaf het Oostervaarwater a.b. ss. Van Swoll (K.P.M.)

Beste Ouders,

Zit op het oogenblik op ss. Van Swoll een passagiersschip van de MIJ. K.P.M. Deze boot is vanmiddag 12 uur vertrokken met mijn persoontje en mijn heele mikmak aan boord.

Over enkele dagen hopen wij in Balikpapan (bew.: Balikpapan) aan te komen, alwaar ik een of ander radiostation over moet nemen. Mijn reisorder heb ik vanmorgen van den commandant ontvangen en daar zit ik dan. In de gauwigheid heb ik van alle vrienden en kennissen afscheid moeten nemen en het ging mij werkelijk niet van harte. Ook Koos, die Vrijdag a.s. thuis komt, ik bedoel in Soerabaja, zal wel opkijken dat zijn sobat (bew.,: vriend) een week varen verderop is gaan wonen. Ik zit hier alleen, deze reis is er geen verdere passagier "geen landsreiziger" aan boord. Bijzonderheden over deze reis hoop ik over enkele jaren nog eens met meer animo dan nu te kunnen vertellen. In de verte verdwijnt de kustlijn van Java al. Ondertusschen heb ik even een smoesje gemaakt met den hofmeester, die mij boven bij de sloepen een mooi plaatsje gegeven heeft.

Op het oogenblik komt er een verschrikkelijke lucht opzetten. Alweer zit ik niet op een oorlogsschip. Ik ben blij te kunnen mededeelen dat ik op mijn conduiteboekje heb gekregen o.a. zeer goed en leergierig. Dit heeft de adjudant v.d. commandant der Marine, die mijn onmiddellijke chef was op Oedjoeng geschreven.

Nu zijn dan alle jongens van R.H. over de geheele archipel verspreid ---- Daar ga ik nu ook ----- Java is disappearing. Its coast is like a ruler in the distance.

Het is hier allerlei volk aan boord. Arabieren, Javanen, Chinezen, Hollanders, Madoereezen en een waterchinees. Die laatste ben ik.

Maleisch gaat nu wel een beetje bij me maar toen een van die Arabieren mij daar iets vroeg, vroeg ik er maar gelijk overheen of hij Engelsch sprak "A little bit sir", he said. "OK" was my reply. Wij hebben daar een tijd geboomd.

Het eenige beroerde is dat ik deze maand Engelsch had moeten doen en dat nu in duigen valt. Nu enfin ik ben op het oogenblik zwaar in de televisie bezig, hetwelk geheel in het Engelsch geschreven is. Met scheikunde en Fransch schiet ik ook flink op en meetkunde idem --- In de verte een prauw met groote witte zeilen --- ik ga even over de reling hangen --- tot straks ---.

15 April 1940. Zoo ben ik dan op een heel hoog punt van Balikpapan geplaatst, een zeer hooge heuvel of berg, hoe zal ik het noemen. Hier heb ik een schitterend gezicht. Wat ik daar doe en wat voor verbindingen het station heeft, gaat U natuurlijk niets aan

Alleen kan ik U zeggen dat ik, ofschoon ik verreweg de jongste ben, de verantwoording over de geheele beweging heb, het optische en het radiografische verkeer. Voor het optische verkeer heb ik zes menschen gekregen en voor het radiotelegrafische 1 man.

Ik ben hier nu slechts een paar dagen, maar voel mij al weer "safe" hier. Ik heb alles weer bestudeerd, schema's verbindingen enz. hier op Borneo, want U begrijpt, dat het niet alleen om lettertjes tikken gaat, zooals de meeste menschen denken. Niemand heeft hier verstand van Radio, dus ik ben op alles aangewezen.

Ik heb twee officieren boven mij, die er de ballen verstand van hebben en die alles aan mij overlaten. Zodoende kan ik geen kwaad.

Alleen wil ik U er op wijzen, dat er een volk op de wereld is dat geweldig veel belang stelt in onze Post en waarom ik dan ook eigenlijk hier ben om het sein te geven ter waarschuwing van leger en vloot.

Onze post ligt zoo hoog en ligt te midden van bosch. 's Nachts moeten wij \pm 20 minuten klimmen eer wij het station bereikt hebben. Zie de fototjes. Wij zijn hier op de evenaar en 's middags is het heelemaal niets voor een "fatsoenlijk mensch" zou Leen zeggen. Dat duid ik maar liever aan met b.d.b.a.

De fototjes zijn van Rachel, die moeten ingeplakt worden.

Ondertusschen kan ik boven reusachtig prutsen met de radio, want ik heb een telefoniezender ook, dus net als thuis en een benzinemotor voor het opladen der accumulatoren der zenders. Deze hebben wij hoofdzakelijk noodig voor de generatoren welke de spanning van enkele volts tot een paar duizend Volt moeten opvoeren.

Morgen ga ik een nieuwe zender optuigen op het lichtschip dat 9 mijl buiten de kust ligt en hetwelk wij met de zeekijker amper kunnen waarnemen.

Gisterenavond ben ik voor mijn vriend Marissen uit Djember, op Java*, naar een ingenieur der B.P.M. geweest, een scheikundige, met wien ik al dadelijk goede vrienden was en mij uitnodigde om een paar keer in de week te komen. Wij doen samen scheikunde proeven ziet U, want al heb ik een heeleboel tijd gegeven aan Engelsch toch heb ik ook andere vakken gedaan, waaronder scheikunde. Hiermede ben ik dus al aardig op de hoogte. Vooral voor de televisie is dit van groot belang. De radio is nog mijn alles. Nu laat ik niet zeggen álles, want dan lieg ik, er is ook nog iets (of iemand?) anders, maar dat is dichterbij U in de buurt dan bij Borneo.

Ik woon in de Gouvernements Passangratan (pasangrahan: van regeringswege gebouwde herberg of onderdak voor reizigers en ambtenaren op inspectie in vroeger Ned.-Indië), een hotel, waarvoor de Marine mij 3½ gulden per dag extra geeft en f 0,50 per dag (waarvoor die f 0,50 weet ik niet, ik vermoed dat ze aan mijn neus gezien hebben dat ik graag snoep). Nu eerlijk gezegd, ik ga nooit weg, ga ik nog eens een keertje op stap, dan zit ik zoo in een auto om gauw op mijn bestemming te zijn.

Als ik 's avonds zoo de goenoeng op ga, die berg, denk ik wel eens zoo in mezelf "Nou moeten jullie mij eens zoo in de bosschen kunnen zien loopen". ---

Met een groote lantaarn gewapend en ook nog iets "anders" zoo de donkerte door --- Alleen bedacht op Japs, maar ik ben vast van plan om de eerste de beste die ik ontmoet in de heupzwaai te nemen en de diepte in te smijten. --- Pet op --- Nou ga ik weer te ver. Later hoor, later, daarover zeg in nu niets meer, anders mocht Moeder weer eens ongerust worden. ---

Aan den overkant van ons hotel, dat op palen in het water staat liggen krokodillen in het water.

Misschien ga ik met dien ingenieur de hort wel op met zijn motorboot. Dan gaan wij er eens kijken, dan zal ik meteen een paar opnamen daarvan maken.---

Geld naar Holland sturen doe ik voorloopig niet meer. Ik heb zelf een spaarbankboekje in Indie. Voor alle eventualiteiten. --- Weet niet of U reeds is verhuisd. --- Hoort U niet of U soms een tijdje niet van mij, dan is er nooit iets loos tenzij er natuurlijk een papier met een zwart randje thuis bezorgd wordt. Dus nooit veronderstellingen dit of veronderstellingen dat.

Ik ben benieuwd of ik nu hier weer een tijdje zit. --- Vanmorgen is er een oorlogsschip hier gekomen Genaamd Pietersen of Jansen Van onze Marine hoor, en daarop zit een telegrafist van Radio Holland, die in Indie voor de militie is ingepeperd. Hij heeft naar Booij gevraagd. Het lijkt wel of tegenwoordig iedereen mij ... en ik iedereen ken. ---

Of ik wel eens aan huis denk, ja. Toch kan ik alles niet meer zoo inbeelden, ja ik bedoel ik herinner het mij wel, maar tracht bij in te beelden, hoe een echte Zaterdagavond weer eens zou zijn in Rotterdam. Ik tracht mij voor te stellen, hoe ik weer in het burger zou zijn. Hoe ik weer eens zou wandelen zonder dat de menschen denken: daar gaat weer zoo'n sailor (z'éélor)) ---

Ze moeten mij niet hebben op zee. Ik ben zeker meer van het vaste land.

Alzoo nu ga ik weer stevig met scheikunde door hoor en met iemand die er zoo'n heel klein beetje sjoegen van heeft Zoo'n heel klein beetje maar ziet U.

Betalen Dat wil hij niet dat ik doe. Zijn vrouw is hier overleden en zijn kind is in Holland. Zijn groote huis is helemaal leeg ... [ir. B.C. Maas] d.w.z. er zijn geen menschen in behalve hij.

Menschen ik ga. Brieven van Jan Tuijtel, Herman en Rachel ontvangen.

Antwoord hetzij per kaart of brief, want ik kan het anders niet aanpennen en bovendien ... er is er één die ik te allen tijd voor laat gaan. You see? Wat beroerd dat ik nu net examen Engelsch had moeten doen. Enfin, ik

ga stevig door, dan maar weer andere dingen leren. Het loopt nooit weg wat je weet. Ik vind Balikpapan een akelige stad. Toen ik met de passagiersboot aankwam hier, werd ik door zwermen dragers aangevallen, die met elkaar om mijn bagage vochten. De een nam dit en de ander nam dat, het zweet brak me uit. Een kerel die met mijn kist liep, wilde niet dat ik er een tweede mannetje bij deed, snapt U waarom, anders moest hij het geld deelen. Maar hij botste tegen de bovenkant van de hut op en dat begon mij te vervelen. Zodoende heb ik in drift dien kerel zoo'n klap gegeven, dat het mij eigenlijk speet. Ik geloof wel dat hij sterretjes gezien heeft. Hij bleef tenminste eenigen tijd naast de koffer staan terwijl een ander hem kwam helpen. Ze vroegen mij een belachelijk bedrag aan draagloon. Maar ik zei doodgewoon dat ze geen cent kregen en deed of ik het geld weer in mijn zak stak. Toen namen zij het toch maar

Menschen ik ga wéér.
Fotootjes voor Rach, denk er aan

Rachel kan deze brief toch zeker ook wel lezen?

Daag hoor, Pa en Moe.

Het beste voor allemaal. In den eerste plaats Gerrit hè? Dag Gerrit, een goede gezondheid hoor. Maar kom maar niet naar de Oost. Want dan ga je zeer achteruit. Zoowel geestelijk als moreel.

Je broer Joost

Uw liefhebbende zoon Joost

Brieven van Moeder steeds op tijd ontvangen.
Waarom ik niet geschreven: uitleg later ..

Daag Allemaal.

Dáaag Rachel.
Volgende brief voor jou hoor, dag schat.

Plak je de fotootjes in?

* Joost had op Java een vriend, een tabaksplanter uit Djember, genaamd Jaap Marissen. Deze was al lang voor het uitbreken van de oorlog opgeroepen bij de Nederlandse Marine omdat hij in zijn jonge jaren

koopvaardijofficier was geweest. In die hoedanigheid moest hij ondermeer kruispeilingen verrichten van Japanse vlootbewegingen. Vlak vóór of tijdens de capitulatie van Nederlands-Indië aan Japan, kreeg hij opdracht om het in de buurt van Bandoeng gelegen militaire peilstation Rantja Ekkek op te blazen. Met een aantal andere collega's (was Joost hierbij?) heeft hij dat volbracht. Gelukkig dat de Japanners dat nooit te weten zijn gekomen, anders had hij het meteen niet overleefd. Later kwam hij als krijgsgevangene aan de Pakan Baroe spoorweg te werken op Sumatra.

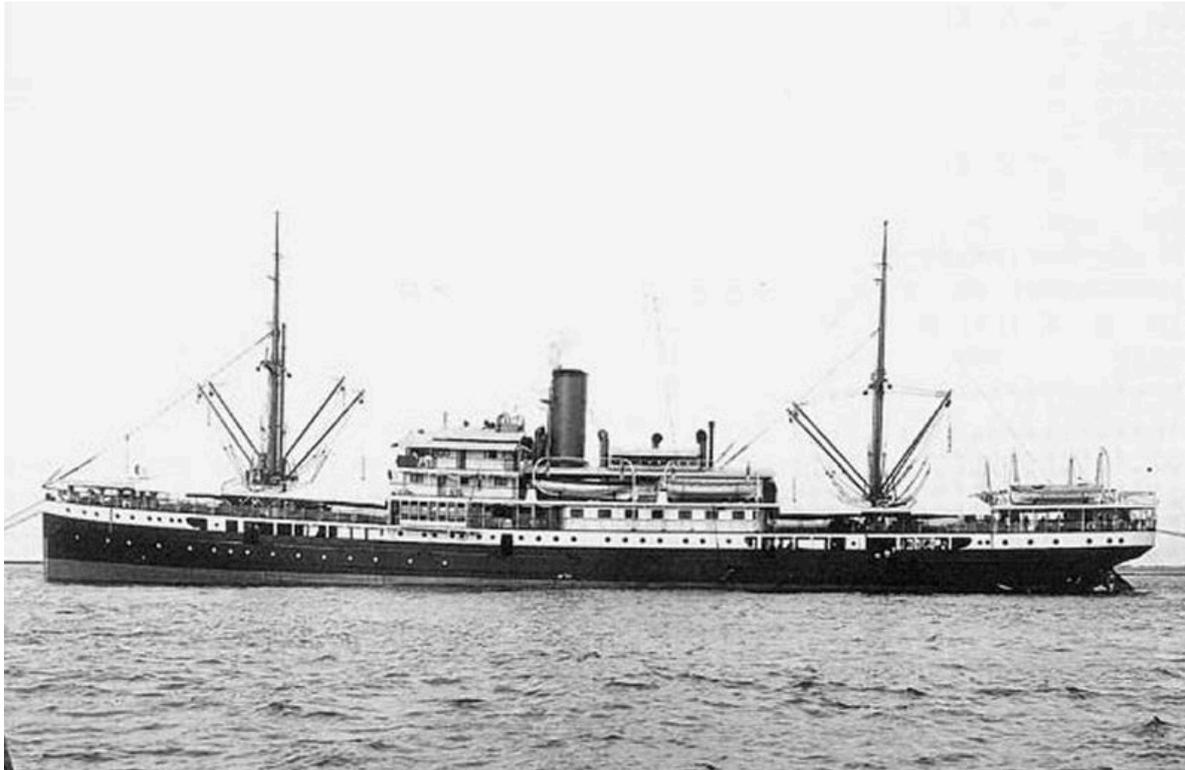
J. Booij
R. telegrafist K.M.
Stbno. 15673
Marine Postkantoor
Batavia Centrum
Soerabaja Oedjoeng

Only this address

Gisteren ontmoette ik hier een jongen uit de Kamperfoeliestraat. Die stond voor onze radio op wacht. Had je dat gezicht moeten zien! Ik zal ook wel raar gekeken hebben. Nou we schudden elkaar natuurlijk de hand, dat de stukken er af vlogen. Jan Tuijtel kent hem wel:

Het is “de witte” van de fietsenmaker, Jan op de hoek van de Kamperfoeliestraat, die in die glaszaak werkte. Ik heb nog gevraagd of hij nog steeds melk moest drinken tegen de loodwitvergiftiging.

Dag lui

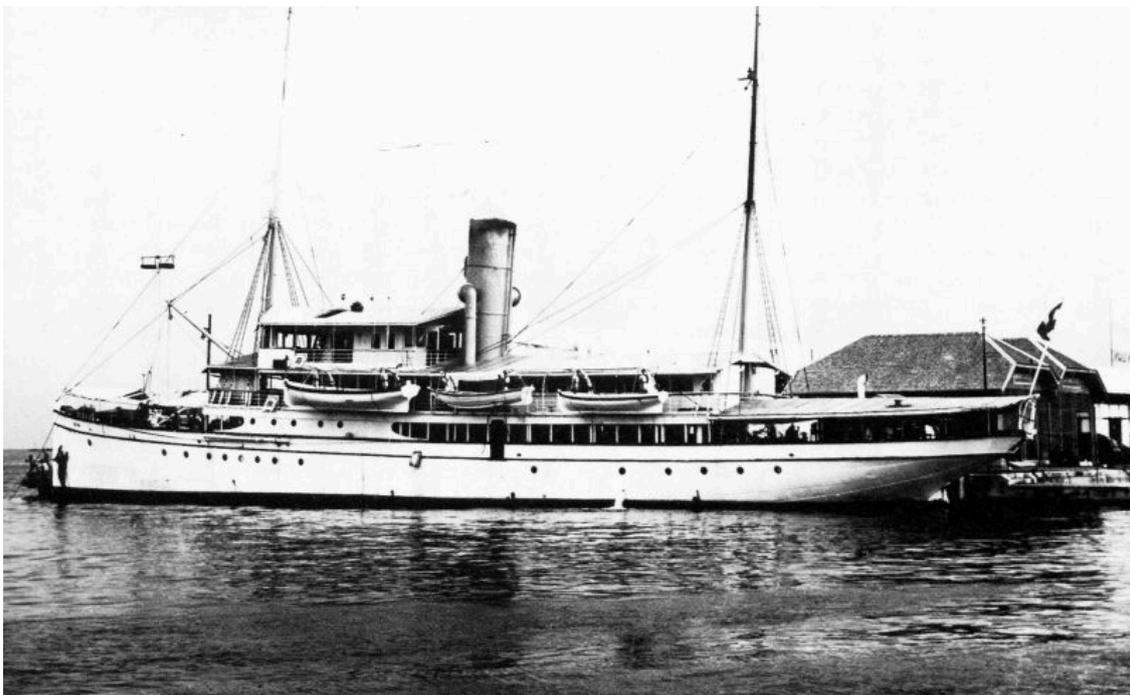
S.s. Van Swoll

Haven van Balikpapan, Borneo (april 1941)

Joost sprak in zijn brief over een lichtschip dat hij ging optuigen.
Onderzoek wijst uit dat hier waarschijnlijk gaat om het stoomschip Orion

dat op 1 augustus 1912 in de vaart kwam en vanaf de Eerste Wereldoorlog was ingedeeld bij de Dienst der Bebakening en Kustverlichting. Vanaf 1924 werd het schip ingezet als hydrografisch opnemingsvaartuig bij de Gouvernements Marine. Eind jaren '30 werd het schip buiten dienst gesteld en kwam wederom ter beschikking van de Dienst der Bebakening en Kustverlichting. Het schip werd verbouwd tot onbemand lichtschip en verankerd bij Balikpapan, Oost-Borneo. Omdat de Japanners in januari 1942 Balikpapan dreigden te veroveren, werden zoveel mogelijk vernielingen aan olie-installaties, militaire en maritieme objecten aangericht. Het lichtschip Orion, dat ook de Japanners van dienst zou zijn na de verovering werd daarom door de Nederlandse onderzeeboot Hr. Ms. K XVIII, op 22 januari 1942 met kanonvuur tot zinken gebracht.

s.s. Orion

Brief van 8 december 1940. De brief van drie bladzijden is zeer moeilijk te lezen omdat het papier zeer dun is, de brief vol vlekken zit en omdat de tekst lichtgroen is. Ik heb mij laten vertellen dat de oorzaak van de laatste twee oorzaken zou kunnen liggen in het feit dat de lading van schepen die in Nederland aankwamen gegast werd. Ik heb geprobeerd hem zo goed en kwaad als het ging uit te werken.

Het is trouwens de eerste brief aan de familie op het nieuwe adres in de Bonaventurastraat 99 te Rotterdam Z.

Erboven staat met potlood 538.

De 8- en 10 December jarigen gefeliciteerd hoor, dag pa, dag moe, nog vele jaren op Uw gezondheid!

Beste Ouders, broers en zusters,

Ben zeer verheugd over Uw in leven zijn. Gelukkig van Moeder bericht ontvangen op Sinterklaas. Laat ik U allen feliciteren maar ook mijzelf door zoo bevoorrecht te zijn. Dag Moe, dag Pa, wat een groot geluk voor ons, dat U beiden in leven zijt. Zijn allen bij elkaar? Ik wist wel dat een Moeder dadelijk merkt dat er één niet is. Moeder, hoe gelukkig zullen de kinderen zijn, ook de "grootte" bij de gedachte dat ze U nog bezitten, want niemand kan het van zoo'n moeder overnemen. Dag Pa, hoe gaat het met U, nog steeds aan het spoor? Fijn hoor dat U gezond bent. We zullen hier zeggen tot ziens hè? Schrijf ook eens een brief. Leen en Ans en de kleine Joost, zijn jullie aanwezig? Leen, jij moet mij ook eens schrijven. Dag beste Leen, dag Ans, tot ziens lui.

Jo en Henk, mag ik van jullie ook nog eens wat hooren? Ik wacht er op hoor!

Cor en Arie, Hoe gaat het met jullie? Fijn voor jelui hoor, dat heele stel van getrouwden en verloofden weer bij elkaar. Schrijf jelui?

Leen, Henk, Arie! Jullie waren zóó jô! Ik ben trotsch op jullie.

Lijntje en Gé, nou jô! Dit is leelijk in duigen geloopen met jullie hè? Ja, ja, ik heb aan jullie dag zitten denken. Misschien kun je het zonder trouwen ook nog best met elkaar vinden, hè? Schrijf je mij eens, wanneer het zoover is.*

Dag zus Addi, hoe maak je het tegenwoordig meisje. Ik heb al zoolang niets meer van je gehoord. Help je Moeder nog steeds in de huishouding? Prijs je gelukkig dat je dat nog kunt doen Addi. Niet getreurd Adri en doe met opgewektheid je werk. Ik hoop dat je..... bruiloft ook aanwezig kunt zijn, jô, misschien ben je dan nog wel trotsch op je broer in z'n pakean van constl (comt...) dit duurt niet lang meer. En ben je nog vriendin van Ali, met die rooden wangen; tenminste vroeger. Zoo ik van Ome Dries vernomen heb is Ali nog bij dezelfde menschen in betrekking. Goed hoor Ali, doe je best. Denk eraan dat je niet zoo flirt.

Dag Gerrit en Kees en Piet, wees flinke jongens hoor en houdt veel van je Moeder, want die houdt ook veel van jullie. Jullie zijn nog op kantoor hè? Ik ben al een heelen tijd chef van twee radiostations. En dát is ook goed. Ik heb op mij zelf leeren staan. Doe je best Pieter, dan word je een groot man. Knok je al net zoo goed als ik in de Jasmijn vroeger? Pas

maar op jô en blijf altijd goede vrienden, want met vechten gaat de wereld niet vooruit.

Dag allemaal, tot hoorens, vele groeten en vele goede wenschen

Joost

* Joost schrijft over de trouwdag van Lijntje en Gé. Het blijkt dat hun oorspronkelijke trouwdag door het bombardement van Rotterdam in duigen is gevallen. De trouwjurk die nog in een bruidszaak in de Hoogstraat lag, is daarbij gesneuveld. Zij zijn later alsnog op 29 mei 1940 in het huwelijk getreden.

Brief van Maart '41; geen plaatsaanduiding

Erboven staat met potlood 3565/3 (met een vinkje) en 3742/3

J. Booij
Bonaventurastraat 99a
Rotterdam Z.

Lieve Pa en Moe,

Brief d.d. 26-2-'41 ontvangen. Zeer blij allen gezond. Niet aan mij denken, daar genoeg. Leen zóó geweest, ik hier. Do not worry about me hoe is het met Piet? Blij om Adrie-Piet. Zorg eventueel voor Rachel; zal dankbaar zijn. Fam. Hoekstra groeten. Fam Tuijtel groeten. Brief Ans en Leen ontvangen, bedanken. Brief pa 2 dagen na verjaardag '41 ontvangen. Beste wenschen, hartelijk gefeliciteerd 40-jarig jubileum spoor, pa. Ja, Gerrit, Kees, Piet altijd beste boys geweest. Nieuws drukte familie ontvangen. Wat een uitbreiding. Hoop, indien eenigszins mogelijk allen afzonderlijk schrijven. Here everything ok. Denk aan 29 Augustus.

Uw liefhebbende zoon Joost

Ondertussen wordt er in Rotterdam in maart 1941 door de familie Booij driftig in het poëziealbum van Rachel geschreven. Eerst een rijmpje door de moeder van Joost en daarna volgen de broers en zusters Kees, Gerrit, Ali, Adri en Corry.

Lieve Rachel.

Wat is de wereld mooi,
Wanneer de bloementooi,
Van 's levenslentetijd,
Haar glans en geur verspreidt.
't Hoop dat gij blij geniet,
Van wat de jeugd u biedt,
En licht en zonneshijn,
Ruimschoots uw deel mag zijn.
Doch komen sombre dagen,
Storm wind en regenlagen,
Houdt moedig u en sterk.
Bedenk, door 't donker zwerk,
Van zorg en moeilijk heen,
Breekt steeds de zon weer heen!

Terherinnering aan
de Moeder van Joodt.

Rotterdam 11 Maart
1941.

Rachel,

Aan mijn pen ontlok ik, wat ik je zo zeggen kan.
Maar als ik 't je zo gezegd heb, denk je er niet meer aan.
Daarom schrijf ik mijn beste meid:
" Blijf immer vriend'lijk en goed!
Raak je goede humeur nooit kwijt!
Lach veel! Ontzettend veel! 't Moet!"
Mocht je deel' woorden vergeten zijn,
Sla het album dan open en lees!
De letters vertellen je dan in 't uur van verdriet
De mening van Groot's broertje

Kees

P'dam, 11 Maart 1941

Rotterdam, 12 Mei. 1941.

Rachel,

Als je later in je album niet,
vergeet dan niet,
dat er op een bladrij staat,
een versje van een goede maat.

Dat vreugd en konneschijn,
voor altijd je deel mag zijn.

Dat is mijn wens, gemeend,
al zijn de woorden ook geleend.

Lach om alles en vergeet het,
't heven is raar, iedereen weet het.

C. J. P. P. P.
C. J. P. P.

R' dam, 12 Maart 1941.

Lieve Rachel,

Weinig letters heb ik noodig,

Om U mijn wensch te zien,

Meer dan vijf is overbodig,

Dat zal ik U laten zien,

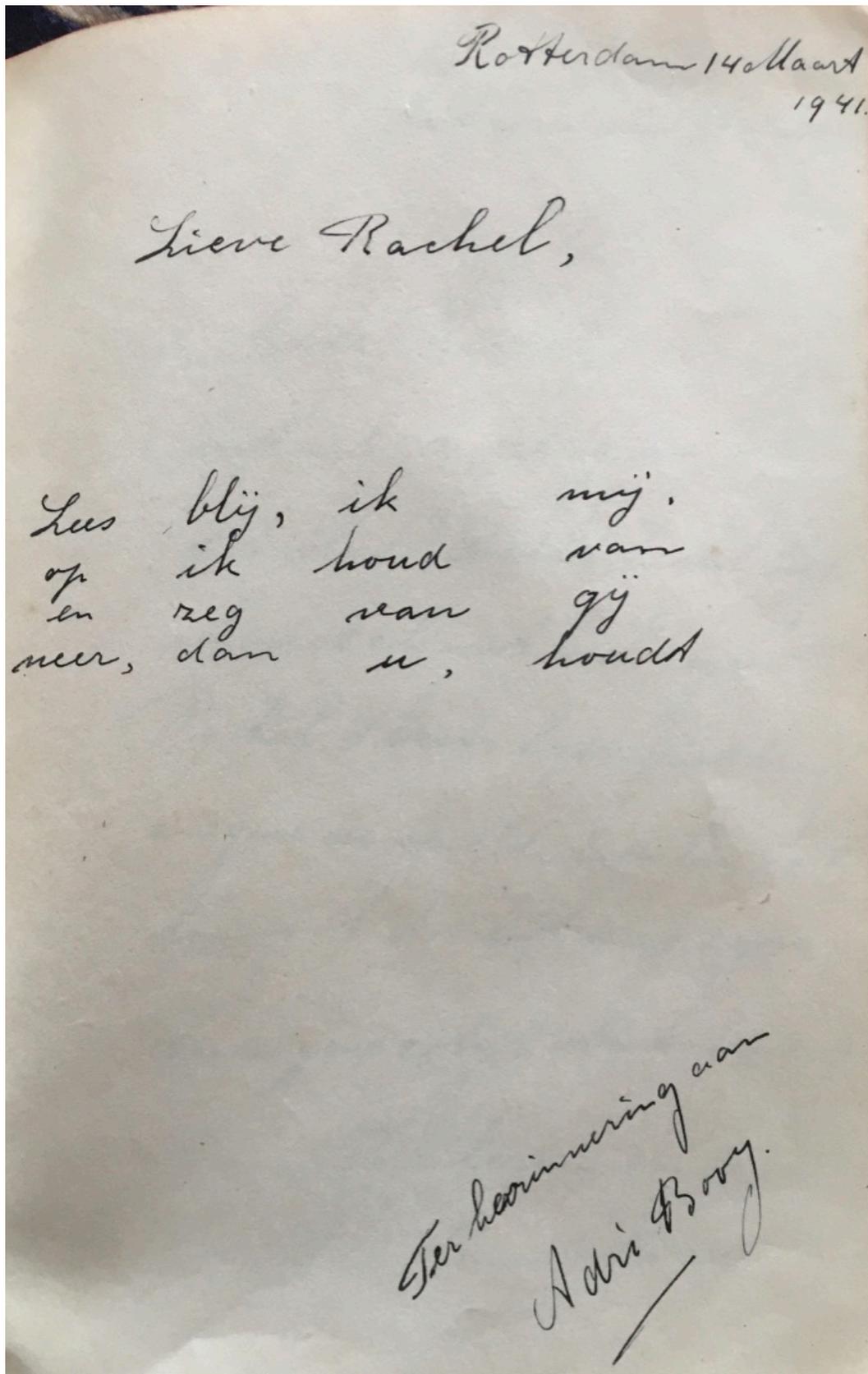
Het kleine woord „Geluk.“ alleen.

Is het enigst wat ik meen.

Ter heinnering aan

Ali Booy.

Adri schrijft enigszins cryptisch ...

Rosserdam 16 Maart 41

Beste Rachel,

Wat zal ik schrijven op
dit blad? Wacht Rachel lief!
ik weet al wat. Veel regen
Rachel, ik beste hoor! Gwat braaf
en goed de wereld door. En wat
dan ook Uw lot mag zijn!
Na regen volgt steeds zonneschijn

Ter herinnering aan
Carrie Booy.

De volgende brief moet in Soerabaja zijn geschreven, want op 18 september 1941 vertrok Joost van Borneo.

Brief van 30 September 1941; geen plaatsaanduiding.

Fam. J. Booij
Bonaventurastraat 99
Rotterdam Z

Beste Ouders,

Gisteren ontving ik op mijn vakantieadres Uw brief van 24-7-'41. Tegelijk met dien van Charlie*. Ik ben erg blij dat U het goed maakt. Dat ik niet veel geschreven heb is volkomen juist; dat ik niet gedacht heb is minder waar. Van Leen heb ik een brief ontvangen, van de zusters heb ik nog niets gezien, behalve van Lijntje en Jozien. Ja onze beste Pieter, ik zal voor hem wat meebrengen hoor. Of ik het vroeger fijn vond op school? Ik vind het nu nog reuze. Lange Henk heb ik daar ontmoet. Ben verscheidene keeren bij hem thuis geweest. Thans ben ik zoo ver van hem weg Want ik ben met vacantie gegaan en woon thans voor mijn werk in de plaats van Corrie's vriendin van vroeger. Daar woon ik in mijn eigen huis. Daarin kan no. 22a wel ronddraaien. Eigen huis, d.w.z. op kamers. Ik ben blij dat ik weer hier terug ben uit die stilte. 'k Heb een reuze uitzicht op straat en ik kan er wel eens de p in hebben wanneer ik weer eens een aardige snuit voorbij zie gaan. Dan denk ik dadelijk weer aan Charlie, die nu immers zoo alleen is.

Nee, moe, heimwee mag U niet hebben. Vat het maar luchtig op. Ik bekijk tegenwoordig alles van den zonnigen kant hoor. Immers "het leven is raar, iedereen weet het!" Want het is om maar plat te zijn een rotzooi in de wereld met die bleady war. Ja het zal thuis wel stil zijn nu alles weg is. Den brief van pa heb ik ontvangen hoor. Ja oom Janus en ik zijn beste vrienden. Jammer dat ik hem moest verlaten. Maar ik zeg maar zoo: "zoek de zon op! Dat is de beste remedie tegenwoordig." Ik vind het fijn dat jullie Charlie als een zus van ons beschouwt. Nou gaat het er om of Adri of ik het win(t).

Dus bij Leen en Ans, Jo en Henk gaat het alles goed. Hoe is het met de tortelduiven Cor en Arie?

Zoo Pa U bent nu al een behoorlijken tijd aan 't spoor. 41 jaar. Wat een tijd. But we still keep going strong is n't it?

Beste Ouders, thans neem ik afscheid van U en allemaal. Dag Pa, Dag Moe, tot ziens hoor en in gezondheid.

Dag allemaal. Do not worry about me. Laugh and forget!

Alles zal reg kom. I'm sure!

Jullie Joost

* of met Charlie in bovenstaande brief Rachel wordt bedoeld, weet ik niet zeker, maar het zou in theorie niet onmogelijk zijn.

De laatste brief die ik in de correspondentie aantrof is van 15 November 1941

Fam. J. Booij
Bonaventurastraat 99
Rotterdam Z

Jarige pa en moe!

Beste Ouders,

Na een wilde jacht, waarvan mijn twee vrienden en ik zoeven zijn teruggekeerd zal ik eerst eens een verjaarsbrief aan mijn Ouders schrijven. Pa en Moe dit ter inleiding, U ziet de opzet.

- Moe – Pa, Uw zoon wenscht U een lang en gelukkig leven toe en vraagt 's Heeren zegen voor U allen welzijn. Cheerio, hoor! Ofschoon het niet zoo leuk is al maar ouder te worden word ik gezien het jaartal steeds vroolijker. Moe, ondanks het kleine aantal brieven toch alles safe hè?

Komt Rach nog thuis? Ik heb momenteel een groot aantal leuke fotootjes van ons hier. Ik betreur het echter dat ik geen groot portret van Pa en Moe heb. Wat betreft Rachel en mij is alles gelukkig nog safe, wat mij een groote steun is. Echter is er hier mijn Koos iets treurigs meegedeeld moeten worden. Moe laat Rachel dikwijls komen en beschouw ze als U dochter ja? De gedachte aan zoo'n brief van Riek kan mij zoo dikwijls treurig stemmen.

Tot kijk allemaal. Dag Pa, dag Moe, dag allemaal.

Uw liefhebbende zoon Joost

En hiermee houdt de correspondentie die ik tot mijn beschikking heb jammer genoeg op en zijn wij Joost voor mijn gevoel hier kwijtgeraakt.

Deze foto van Joost in Indië mag niet ontbreken in mijn document. Waar deze is genomen is mij niet bekend.

Voor het verdere verhaal over Joost moeten wij ons beroepen op informatie uit openbare bronnen. Veel documenten zijn niet openbaar

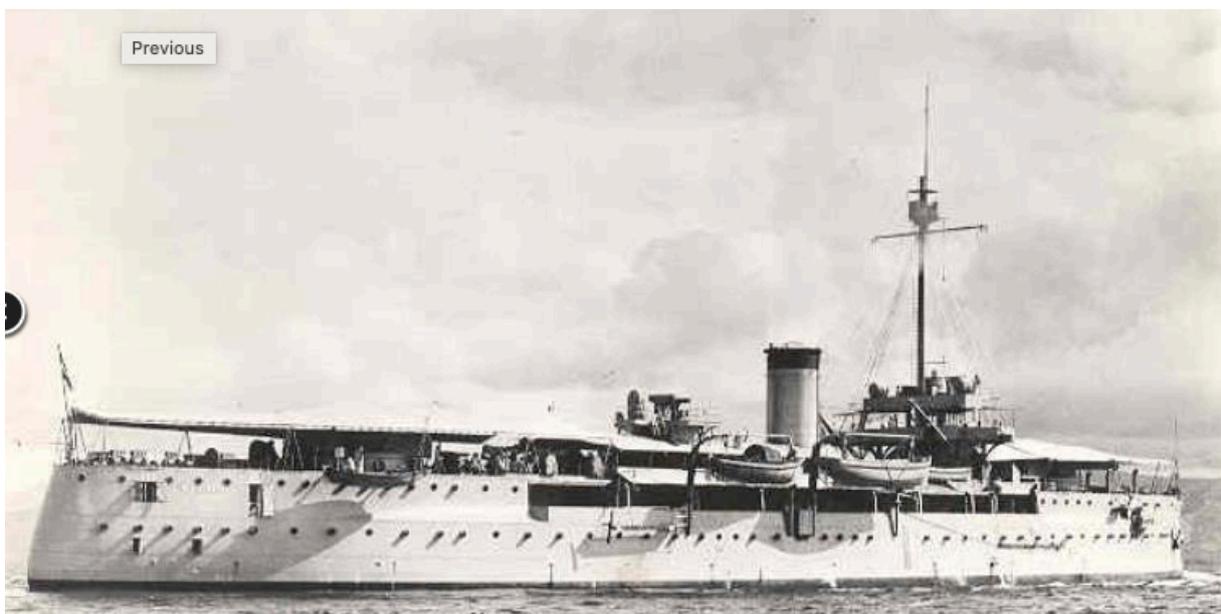
en/of liggen nog in archieven of anderszins op Java in Indonesië. Er is nog steeds niet bekend of deze documenten ooit toegankelijk worden gemaakt.

Medio december 1941 besloten de Nederlands Oost-Indische en Australische regeringen om Portugees Timor te bezetten om te voorkomen dat de Japanners dit neutrale gedeelte van Timor in zouden nemen om er een bruggenhoofd te vestigen.

Waarschijnlijk is Joost op 19 november 1941 vanuit Soerabaja met de Hr. Ms. Soerabaja naar Koepang gevaren. Niet alleen vanwege de bestemming zou hij aan boord kunnen zijn geweest, maar met dit schip zou een maand intensief contact moeten worden onderhouden. Een mogelijkheid is dat Joost de communicatie verzorgde tussen Detiger* en de commandant van de Hr. Ms. Soerabaja, kapitein-luitenant ter zee Johan Christiaan Cornelis die van 18 januari 1941 tot 18 februari 1942 kapitein was.

Op 15 december ankerde Hr. Ms. Soerabaja voor Koepang, de hoofdstad van het Nederlandse deel van Timor. 's Nachts scheepten zich 200 soldaten van het Koninklijk Nederlands Indische Leger (KNIL) en 200 manschappen van de Australian Imperial Force in op het Nederlandse oorlogsschip. De volgende morgen ging het oude schip op weg naar Dili, de hoofdstad van het Portugese deel van Timor.

Joost zal toen in Koepang gestationeerd zijn geraakt.

Hoofdstuk 4 – Joost op Timor

De Koninklijke Marine had op Timor een eigen zend- en ontvangstation, bemand met radiotelegrafisten, en op het eiland Semau een seinpost, allen onder leiding van luitenant Visscher*. Bij overleggen in geallieerd verband schoof indien nodig de Koninklijke Marine aan. De Koninklijke Marine werd in het Combined Defence Report Centre vertegenwoordigd door de Australian Naval Officer Lt A. Bridges.

Nortier vermeldt in zijn boek over de strijd op Timor een marineseinpost en een waarnemingspost op het eiland Semaoe ten westen van Timor. Verder kende Koepang vanaf eind januari 1941 een Onderzoekingsdienst. De commandant van Joost was waarschijnlijk de officier-havencommandant Koepang. Het lijkt erop dat korporaal-telegrafist A.S. Honsbeek zijn direct-leidinggevende was. De officier-havencommandant Koepang stond vervolgens weer operationeel onder de Territoriaal Commandant, luitenant-kolonel Detiger.

Hieronder volgt een gedeelte dat ik heb overgenomen uit Oorlog en Bersiap | Het verzet in Nederlands-Indië tegen de Japanse bezetter, deel 4 en meer specifiek het gedeelte over het verzet op Timor.

Tip: Houd bij het lezen van dit verhaal de sterfdag van Joost in gedachten.

Verzet op Timor

Het eiland Timor behoorde ten tijde van het Nederlandse en Portugese koloniale bewind tot de verder van het centrumeiland Java gelegen gebieden van de kolonie. Timor was zéker geen alledaags gespreksonderwerp. Maar het was toch hier en op Nieuw-Guinea dat het verzet tegen de Japanners het langst heeft geduurd. De guerilla op Timor is daarbij het enige verzet in de archipel geweest, waaraan door het Geallieerde Opperbevel (o.l.v. generaal Douglas MacArthur) een volwaardige plaats is gegeven in de oorlogsstrategie.

Op 20 februari 1942 landden 5000 Japanners bij de hoofdstad Dili, de hoofdstad van Portugees Timor en bij Koepang, de hoofdplaats van het Nederlands-Indische deel van het eiland. De verdediging bestond uit 500 man KNIL-troepen en Australische eenheden ter grootte van anderhalf bataljon infanterie (rond de 200 man), die zich deels op het Portugese deel bevonden. De Portugezen hadden namelijk amper militair personeel om het gebied te verdedigen. Op 23 februari 1942 viel Koepang in

handen van de vijand. De Australische troepen vielen uiteen in kleine groepjes die op de vlucht sloegen naar het berggebied zuidelijk van Dili. Ongeveer 125 KNIL'ers ontsnapten oostwaarts naar Atamboea (nu: Atambua), vlak bij de grens met het Portugese deel van het eiland en voegden zich bij de 100 man KNIL-troepen die daar al waren. Maar ook deze plaats moest worden opgegeven en werd op 1 maart bezet. De in de richting van Atamboea terugtrekkende KNIL'ers stonden onder bevel van territoriaal commandant luitenant-kolonel W.E.C. Detiger. Deze besloot zich op 4 maart 1942 met een deel van de troepen over te geven. De resterende troepen hadden zich teruggetrokken in de bossen en berggebieden om zich te hergroeperen en te beraden op nieuwe acties. Ze telden bij elkaar ongeveer 120 KNIL'ers en 200 Australiërs.

Onderstaand stukje heb ik toegezonden gekregen van Leo Bloemhard.

De KNIL-troepen in Dilly stonden in contact met de KNIL-troepen in Koepang. Er is enkele keren gevlogen van Penfui naar Dilly in de periode december/februari en vonden troepentransporten met schepen plaats tussen Koepang en Dilly. Dit moet begeleid zijn met radioverkeer.

Van Australische zijde hebben we de volgende gegevens: De sterkte van het KNIL in Nederlands Timor was, door de inzet van 6 brigades in Portugees Timor, geslonken naar 371 man. 188 man waren in het gebied van Koepang. De KNIL-troepen in het Koepang-gebied waren verantwoordelijk voor de verdediging van het strand tussen Koepang en Tenau. Hun commandant, tevens Territoriaal commandant was Lt. Detiger. De Australische troepen, met een sterkte van ongeveer 1150 man, waaronder het no.2 squadron van de R.A.A.F. en een batterij van de kustartillerie, waren gelegerd ten noord-oosten van Koepang en op het vliegveld Penfui.

De Japanse landing op 20 februari 1942 vond niet als verwacht plaats in de baai van Koepang, maar op de zuidkust bij de uitmonding van de Paha-rivier onder Koepang. Deze troepen trokken zonder weerstand door naar het vliegveld Penfui. Hierdoor werden de KNIL-troepen op het strand bij Koepang afgesneden van de Australische troepen. Op dezelfde en volgende dag landden paratroepen ten oosten van het vliegveld. Deze bonden de Australische troepen aan zich. De KNIL-troepen bij het strand kregen op 20 februari opdracht om hun hoofdkwartier te verplaatsen naar Tarus en posities te betrekken van Liliba tot Upura langs de weg naar Baun. Op 21 februari om 5:30 uur begon de tegenaanval op de Japanse stellingen. Maar omdat er niet genoeg fietsen waren, kwamen de KNIL-troepen te laat aan.

Op 23 februari gaven de Australische troepen zich bij Champlong over. Het restant van de KNIL-troepen (40 man) gaven zich op 4 maart bij Niki-Niki over. Ongeveer 200 Australische en 50 KNIL-militairen konden naar Atamboea ontkomen. Enz.

Een duidelijke uitleg over de slag om Timor kun je volgen op Youtube: Dutch East Indies Campaign | The Battle of Timor (1942)

(Radiostation te Koepang)

De van Ambon afkomstige M.T. (1920) heeft in de periode van maart 1942 tot september 1942 deelgenomen aan verzetsactiviteiten in de streek rond Koepang. Getuige S.S.* zat sinds oktober 1941 samen met M.T in dezelfde compagnie van het KNIL in de sector Namosain. Hun compagniescommandant was luitenant eerste klasse Van Ardenne en de commandant van hun brigade (peloton) was sergeant Harwick. M.T. en S.S. noemen beiden luitenant-kolonel (overste) Detiger als de territoriaal commandant van de bestuursregio Timor en Onderhoorigheden. Kapitein A.L. van Mastrigt was de commandant van de compagnie in de sector 3L Tenau. S.S. kende ook de vrouw van M.T. omdat zij zoals de gewoonte was bij haar man in de tangsi (kazerne) in Koepang woonde.

De twee ex-KNIL'ers verklaren dat zij op 20 februari 1942 als gevolg van de overrompelende Japanse aanval uit Koepang vluchtten, richting Bakonasi. De twee compagnieën stonden onder het bevel van kapitein Van Mastrigt. Ze hadden onderweg gehoord dat ze samen met Australische troepen, komende vanuit Koepang, verder moesten optrekken vanaf het dorp Tarus. Echter het ontbreken van een radio maakte contact onmogelijk en er heerste verwarring onder de soldaten.

Aangekomen in het dorp Penfui werd de troep beschoten. Door een Australische patrouille, zo bleek. De commandanten Van Mastrigt en Van Ardenne raakten daarbij gewond. Het voorval vond rond 1 uur 's nachts plaats. De twee officieren zijn weggebracht naar het hospitaal in Bakunase. De troepen vochten toen ongeveer een week lang in de buurt van Tarus. De compagnieën hadden zich toen in kleinere groepen opgesplitst. Sergeant Harwick was daar nog steeds bij, maar viel al snel uit wegens dysenterie. Hij gaf zijn soldaten bevel de wapens onklaar te maken en te verstoppen. S.S. bracht zijn sergeant naar een Ambonense onderwijzer in Hatoe. De onderofficier bezweek daar aan zijn ziekte. M.T. en S.S. zeggen dat rond die tijd met name de inheemse soldaten waren afgehaakt en hun gezinnen waren gaan zoeken. S.S. verklaart dat ook M.T. was vertrokken naar zijn vrouw. S.S. suggereerde daarmee een laffe houding. M.T. bevestigt zijn vertrek, maar zegt dat S.S. niet kon weten dat hij kort daarop in het verzet deelnam. Hoe minder mensen ervan wisten, hoe beter. S.S. raakte na verraad in gevangenschap in de periode maart 1942 tot 15 oktober 1942 bij de Kenpeitai in Koepang. De Japanners wilden weten waar het KNIL de wapens had verborgen. Ondanks zware folteringën sloeg S.S. niet door, waarna hij ten slotte op 15 oktober 1942 werd vrijgelaten. Hij ontmoette toen M.T. die zei hem te zoeken en vroeg of hij ook naar Kapan ging. S.S. antwoordde ontkennend omdat hij luitenant Van Ardenne in het hospitaal in Bakonasi wilde bezoeken. M.T. legde toen uit naar Kapan te gaan om verzet tegen de Japanners te gaan plegen. S.S. gaf te kennen niet mee te gaan maar overhandigde twee door hem verborgen karabijnen. S.S. weet niet of M.T. met zijn vrouw en anderen wapens heeft verzameld ten behoeve van verzetsactiviteiten. Wel was het hem bekend dat M.T. deel uitmaakte van een groep die illegaal actief was.

S.S. kreeg van luitenant Van Ardenne een brief mee die hij moest brengen naar de gepensioneerde KNIL-kapitein Van Agerbeek in Kapan. De inhoud van de brief werd niet bekendgemaakt. Kapitein Van Agerbeek bleek door de Japanners te zijn aangesteld als hoofd van de groententuin, die voorheen bedoeld was voor het KNIL-personeel. S.S. zag bij aankomst in die tuin M.T. en vijf andere ex-KNIL-militairen aan het werk. Hij vroeg aan Van Agerbeek of hij er ook kon werken; hij had dringend een inkomen nodig. Van Agerbeek reageerde terughoudend en zei dat er geen plek was. Ook belette hij S.S. contact te maken met M.T. en de anderen. De ex-kapitein adviseerde om verder te gaan met zijn koeriersactiviteiten. Van Agerbeek stuurde S.S. naar de kampong Liliane met als reden dat M.T. en de andere ex-KNIL'ers niet te vertrouwen waren en dat contact met hen moest worden vermeden. S.S. vermoedde toen terecht dat M.T. en de anderen in de illegaliteit actief waren. Zelf bleef hij koerierswerk verrichten voor Van Agerbeek in

augustus/september 1942. Op een dag waren Van Agerbeek en de andere ex-KNIL'ers spoorloos verdwenen. De dochter van Van Agerbeek vertelde dat ze gevlucht waren omdat de Menadonese boer Makaleu hen had verraden. Zij raadde S.S. aan ook te vluchten omdat de Menadonees hem had genoemd als intermediair tussen haar vader en de ook in het verzet opererende kapitein C.L.E.F. van Swieten. Achteraf werd bekend dat Makaleu als beloning voor bewezen diensten hoofd van de groententuin was geworden. S.S. kwam later te weten dat Van Agerbeek en een onbekend aantal anderen was onthoofd. Het hoofdhaar van de slachtoffers was door de Japanners in enveloppen aan hun nabestaanden gestuurd. S.S. heeft zich later aangegeven bij de Japanners omdat deze de druk op de bevolking opvoerden. Ze brandden dorpen plat om het verzet bloot te leggen en dreigden de inwoners met represailles. S.S. heeft het ondanks zware folteringen overleefd omdat het aan bewijzen van zijn deelname aan verzetsactiviteiten ontbrak. Later is bekend geworden dat dankzij het verzetswerk van de groep Van Agerbeek, de guerillastrijders informatie kregen zodat ze de positie van de vijand kenden en deze konden aanvallen. Ook is er veel informatie doorgeseind naar Australië, van waaruit enige droppings van goederen werden georganiseerd en een paar luchtaanvallen zijn uitgevoerd.

* Detiger wordt genoemd in een proces-verbaal van 25 juli 1946 opgemaakt door de Netherlands Force Intelligence Service (Nefis) Timor, waarin

** getuige S.S. (S. Saubaki) verklaart over de vermissing van Joost.

Onderstaand stukje vond ik bij toeval op de website van de Oorlogsgravenstichting toen ik zocht op de hieronder genoemde "Verstift". Hoewel dit niet de juiste Verstift betrof (het bleek zijn broer te zijn) trof ik een bijlage aan met de volgende tekst:

W27 15-03-1942/07-05-1942 Koepang.

Op 15 maart werden te Koepang op Timor geplaatste korporaal-telegrafist A.S. Honsbeek en seinersmaat J. Booy zonder aanwijsbare reden (vermoedelijk als represaille omdat zij het kortegolf-peilstation en de seinpost onbruikbaar hadden gemaakt) door de Japanners om het leven gebracht. Wellicht om dezelfde reden werd vervolgens op 1 april de matroos-telegrafist W.F.B. Verstift* ter dood gebracht.

* Zie in het volgende hoofdstuk in de tweede getuigenverklaring over de dood van Joost ook de naam Verstift weer opduiken.

ALLEN GEZOND OOK RACHEL
GEEN SLACHTOFFERS IN DE
FAMILIE. HARTELYKE
GROETEN VAN JE OUDERS,
ZUSTERS EN BROEDERS.

Op 3 december 1945 werd een meer persoonlijke poging gedaan Joost te bereiken. Uit de aantekeningen op onderstaande enveloppe kan opgemaakt worden dat deze naar verschillende Marine-onderdelen is gezonden.

J. Booy.
Binnenste straat 99^e
Rotterdam. Z.

per Luchtvaart.

PER LUCHTPOST
PAR AVION
P 37 AS 810 K/2

ROTTERDAM
24/12

~~14/12~~
~~15/12~~
14/12

Jan Jooit Booy

Radio Telegrafist.

Vernieuwde laatste standplaats.

Landstation - bygtavia

Aankomst 2 Sept. 1919 van

Amsterdam - S. Roelme. Reelisch.

Stamboek n.

K. v. Marine

K.O.F.

Sp. o.k.

p/a Marine Post

Mandje

ONBEKEND
RETOUR 25/12 1919
25/12 1919

Be

Centrum.

MRD.
22/12

Niet bekend MRD

MRD 29/12

M.L.D.

Onbekend by
M.L.D.

Kerkhof
5/28/11

Onbekend by 321 89de.

Mocht deze brief geopend worden door
onbekende, wies dan zoo gaed om te informeren
naar zijn adres. Joort. Booij

Vertrokken 2. Sept
van Amsterdam 1939
per S. S. Poeloe. Koebisch.

Radio Telegrafist

K. N. Marine

Stamboeknummer 15673

N. O. J.

202

Rotterdam 3 Dec 1945.

Lieve Joort.

Wij verkeeren in de grootte onrust
over je welzijn. Laat toch zoo spoedig mogelijk
iets van je hooren. Met ons gaat het best en
ook bij al je broers en zusters en Rachel.

Wij wonen nog altijd in de Bonaventurawijk
Rotterdam (Z) 99°

Je verlangende en liefh

Ouders
Zusters en Broers.

tot heden toe niet
eenig teken van leven
ontvangen.

Landstation Batavia.

Adressen van familieleden
van Joost Booy

geboren
21 juni 1919.
vermoedelijk
laatste adres
Radio Telegrafist

K. N. Marine

Stamboeken: 15673.

N. O. J.

J. Booy. Bonaventurastraat 99^a
Rotterdam. Z.

J. Brodzand Voorstraat 174
Dirksland.

L. C. Booy. Groene Zoom, 237
Tuindorp Vreewijk Rtdam. Z.

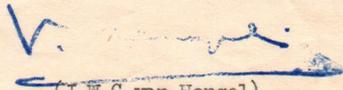
H. Carst. Araliastraat 28.
Hillegersberg.

A. J. C. Klingeld Walcherenstraat 101^c
Rtdam. Z.

G. v. Weenen. Wolfaertsvlocht. 291
Rtdam. Z.

En dan volgt naar aanleiding van een brief van vader Joost op 4 februari 1946 een brief van het Ministerie van Marine in Den Haag d.d. 29 maart 1946 met daarin de mededeling dat Joost voorkomt op een door de Commandant der Zeemacht in het Oosten opgestelde lijst van vermist Marine-personeel.

Er wordt nog bericht dat vader contact kan opnemen met korporaal-telegrafist Bernardus Johannes Franciscus Blok, die zich sinds 18 december 1945 weer in Nederland bevindt. Het adres wordt vermeld.

MINISTERIE VAN MARINE		Lange Voorhout 7 Tel. no.: 111880 Lange Vijverberg 8 „ „ 183880	
Telegr. - adres: Marine, Den Haag			
Men wordt verzocht bij het antwoord nauwkeurig het nummer en de dagteekening van den brief te vermelden.			
afdeeling: Personeel.			
class:		AAN den Heer J. Booy, Bonaventurastraat 99a, <u>ROTTERDAM-Z.-</u>	
uw kenmerk	uw brief van 4-2-46	ons nummer PD 196/250/445/46	's-Gravenhage 29 Maart 1946 den
onderwerp: Inlichtingen.			
bijlagen:			
<p>Naar aanleiding van Uw schrijven d.d. 4 Februari 1946 spijt het mij U te moeten mededeelen, dat de naam van Uw zoon den Seinersmaat Joost B o o y (15673) voorkomt op een door den Commandant der Zeemacht in het Oosten opgestelde lijst van vermist Marine-personeel.</p> <p>Teneinde U in de gelegenheid te stellen eventueel nadere inlichtingen omtrent het lot van Uw zoon te verkrijgen deel ik U mede, dat de korporaal-telegrafist Bernardus Johannes Franciscus B l o k (15674), die evenals Uw zoon op 5 October 1939 met het s.s. "Poeloe Roebia" te Batavia is aangekomen, zich sedert 18 December 1945 weer in Nederland bevindt en momenteel verblijf houdt in de Marine Kazerne te Rotterdam.</p> <p>Aan hem te richten correspondentie dient als volgt te worden geadresseerd:</p> <p>p/a Marine Commandant te Rotterdam. Zijn particuliere adres luidt: p/a G.J. Blok, Anthony Muysstraat 19a te Schiedam.</p> <p style="text-align: right;">De Minister van Marine, voor dezen, Het Hoofd der Afd. Personeel,</p> <p style="text-align: right;"> (J.W.G. van Hengel)</p>			
<small>43682 - '45 - K 1178</small>			

Pa Booij liet er geen gras over groeien en schreef gelijk een brief aan korporaal Blok. Op 4 april 1946 reageerde deze als volgt:

Beste Familie:

Vandaag mocht ik Uw brief ontvangen, waarvoor mijn dank. Ik heb daarin gelezen dat al 't geen U alreeds gedaan heb tot betrekking van Uw zoon Joost, ik echter moet U bij dezen mededeelen dat ik helaas niets omtrent 't lot van Uw zoon weet. Zoals U weet zijn we gezamenlijk naar den Oost vertrokken en zijn na een paar weken na onze aankomst aldaar uit elkander gegaan en zijn we 't onderlinge contact met elkaar kwijt geraakt. Na den oorlog sprak ik eveneens v/d Voort die nog op mijn belangstellende vragen, omtrent de overige alleen wist te vertellen dat Uw zoon in Timor op een radiopeilstation was geplaatst voor den oorlog. Van daarna, kon hij mij echter niets vertellen. Volgens mij heb U zich al tot alle instanties gericht om wat te weten te komen omtrent 't lot van Uw zoon. Ik wil U echter niet teleur stellen want 't is voorgevallen dat men van personen, die eertijds als vermist werden opgegeven, zich bij de betreffende hoofden hebben gemeld. 't Eenigste wat ik u kan wenschen is, houdt goede moed en met 't vertrouwen op de goede God komt 't misschien nog wel terecht. Hopende U eenige tevredenheid geschonken te hebben, teken ik

U Hoogachtend,

B.J.F. Blok
Korp. Telegr. 15674
Anth. Muysstraat 9a
Schiedam

Opnieuw wordt er gecorrespondeerd met het Ministerie van Marine in Den Haag. Bij de correspondentie zit een handgeschreven "afschrift"? van een brief van genoemd Ministerie aan de ouders van Joost.

Ministerie van Marine
Telegr: - Adres Marine, Den Haag

Lange Voorhout 7. Tel: 111880
Lange Vijverberg 8. " : 183880

Men wordt verzocht bij het antwoord nauwkeurig het nummer en de dagtekening van den brief te vermelden

Afd. Personeel
Class: -

Aan den Heer en Mevr. J. Booy
Bonaventurastraat 99A
Rotterdam Zuid

Uw kenmerk: |Uw brief van|Oms nummer |'s Gravenhage|29 Aug. 1946
P.D 196/630/6/46/

Onderwerp: Inlichtingen
Bijlagen 2

Naar aanleiding van uw verzoek om inlichtingen betreffende uw zoon den seinersmaat Joost Booy (15673) gericht aan den commandant der zeemacht in Ned. Indie, heb ik de eer u bijgaand te doen toekomen 2 afschriften van uw processen-verbaal ontvangen uit Ned. Indie waaruit blijkt, dat uw zoon zich in Apr 1942 aan de Japanners heeft overgegeven.

Sindsdien werd nimmer iets naders omtrent zijn lot vernomen. Ook komt uw zoon niet voor op de lijsten van uit Japansche krijgsgevangenschap bevrijd personeel der Koninklijke Marine.

In verband hiermede moet ernstig rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat uw zoon niet meer in leven is.

Min. Van Marine,
Voor dezen
De Vlagofficier Personeel,
(J.W.G.) van Hengel

Hieronder de in bovenstaande brief vermelde processen-verbaal.

Het eerste Proces-Verbaal is opgemaakt op 25 juli 1946.

Afschrift

VERTALING
PROCES-VERBAAL

NEFIS TIMOR.

No. 788/R.

Heden, Donderdag den 25en Juli 1946 verscheen voor mij:

S. SAUBAKI

Bestuursassistent van Koepang, tewerkgesteld op het Kantoor van de Nefis, een Nederlander genaamd:

ALBERTUS DE JONG

oud 48 jaar, geboren te Bangkalan (Madoera), thans verblijvende te Bakoenase tijdelijk werkzaam bij het Marine-Etablissement te Koepang, die mij de volgende bijzonderheden omtrent Joost Booy medegedeeld heeft:

“Op 19 Februari 1942 (evacuatie) bevond ik mij met Korporaal Hunsbeek (bew.: Honsbeek*) en diens echtgenoot te Djombang; in de Japansche tijd verbleven J. Booy, Verstift** en Höner samen in een huisje in kampong Oeleta.

Vervolgens werd het bevel door Overste Detiger uitgevaardigd, dat alle militairen zich in Baoen moesten verzamelen. Daarna volgde de order, dat ieder zijns weegs kon gaan, maar Verstift bleef in Baoen achter (inlichtingen te bekomen bij den Heer Overbeek).

Toen kwam iemand in opdracht van de Vorst van Koepang (17.4.42) ons berichten, dat wij ons aan den Jap moesten overgeven op straffe van gedood te zullen worden.

Ik kwam met de anderen overeen, dat ik en Höner het eerst zouden gaan, wanneer wij niet zouden terugkeeren, moesten de overblijvenden een goed heenkomen zoeken.

Wij (ik en Höner) werden ongeveer den 20en April 1942 per auto naar het interneeringskamp Oesapa gebracht. Op den 16en Mei 1942 werd ik zelf vrijgelaten en mocht naar huis gaan, omdat ik een vrouw en 2 kinderen had.

Toen ik thuis kwam, waren korporaal Hunsbeek en Joost Booy er niet meer. Volgens gerucht zouden deze beide heeren zich ook bij den Jap gemeld hebben.

Een maand later kreeg ik bericht van iemand uit Namsain, Frans Johannis genaamd, dat hij korporaal Hunsbeek in dienstkleeding in de kampong Noenhila had gezien.

Andere bijzonderheden zijn er niet.”

Aldus is dit proces-verbaal naar waarheid opgemaakt, en na herlezing en door den verantwoordelijke voor waar verklaard, door mij gesloten en geteekend door:

De Comparant,
(w.g.) A. de Jong.

De Verbalisant,
(w.g.) S. Saubaki.

* Dit betreft Arie Simon Honsbeek, die zoals de vermelding op de website van de Oorlogsgravenstichting duidelijk maakt, op dezelfde dag als Joost als overleden is beschouwd. Ook wordt de heer Honsbeek vermeld op de Erelijst van Gevallenen 1940-1945 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, folio 1580. Arie Simon is geboren op 15 oktober 1900 te Leiden en was van beroep groentehandelaar en daarna korporaal-telegrafist KM. Als onderscheiding heeft hij een bronzen en een zilveren medaille voor Langdurige, Eerlijke en Trouwe Dienst ontvangen. Hij is 41 jaar geworden.

Arie Simon Honsbeek 1900-1942

 Oorlogsslachtoffer

Is 41 jaar geworden

Geboren op 15 oktober 1900 te **Leiden**

Overleden op 15 maart 1942 te **Nabij Koepang**

Rang	Korpl.Telgr.
-------------	--------------

Militair onderdeel	KM.
---------------------------	-----

** Verstift staat voor Willem Frederik Benjamin Verstift, die destijds ook gemobiliseerd en ingelijfd is bij de Koninklijke Marine als telegrafist. Vermoedelijk als represaillemaatregel voor het onbruikbaar maken van een korte-golf peilsation en een seinpost is Willem op 1 april 1942 op Timor door de Jap terechtgesteld. (Deze informatie heb ik gevonden op de website van de oorlogsgravenstichting in een bijdrage van de kleinzoon van Adolphe Richard George Emile Verstift, oudere broer van W.F.B. Verstift.

Op 27 juli 1946 is een tweede proces-verbaal opgemaakt met de volgende tekst:

Afschrift

PROCES – VERBAAL

NEFIS TIMOR.

No. 793/R.

Heden, Zaterdag den 27en Juli 1946 verscheen ingevolge oproep voor mij:

S. SAUBAKI

Bestuursassistent van Koepang, tewerkgesteld op het Kantoor van de Nefis, een mannelijk persoon van Roti's afkomst genaamd:

FRANS JOHANNIS

oud 31 jaren, geboren en wonende te Namsain, van beroep Temoekoeng, die bij het onderzoek inzake Joost Booy het navolgende heeft verklaard:

“Ten tijde van de evacuatie in Februari 1942 toen de Japanners op Koepang landden, waren aanwezig 4 heeren van de Marine en 2 dames, zoomede 2 meisjes, t.w.

1. de Heer de Jong met echtgenoot en 2 dochters,
2. de Heer Hunsbeek en echtgenoot,
3. de Heer Höner,
4. de Heer Booy

In de voeding van deze 4 heeren, dames en kinderen heb ik tijdens hun verblijf in Oeleta gedurende $\pm 1\frac{1}{2}$ maand voorzien. Ongeveer na een maand verblijf gaven de heeren de Jong en Höner zich over aan de Japanners.

Ongeveer een week daarna gaven de heeren Hunsbeek en Booy zich eveneens aan de Japanners te Koepang over.

Toen midden Mei 1942 de Heer de Jong, uit het krijgsgevangenkamp ontslagen, weer thuis kwam, vroeg ik hem, of hij de heeren Hunsbeek en Booy gezien had in het interneeringskamp, maar de Heer de Jong zeide hem niet gezien te hebben.

Ongeveer drie dagen nadat de Heeren Hunsbeek en Booy zich bij de Japanners zouden melden, heb ik op weg naar Koepang genoemde 2 Heeren in de kampoeng Noenhila samen met een Japanner in een personenauto, rijdend in de richting van Tenau, gezien. Of beide heeren naar Koepang teruggekeerd zijn of niet, weet ik niet. Tot op heden heb ik geenerlei bericht meer van of over genoemde heeren ontvangen.”

Andere bijzonderheden zijn er niet.

Aldus is dit proces-verbaal naar waarheid opgemaakt en heeft comparant na voorhaalde voorlezing in zijn verklaring volhard en is dit proces-verbaal afgesloten en getekend door:

Den Comparant,
(w.g.) F. Johannis.

Den Verbalisant,
(w.g.) S. Saubaki.

Om een beeld te krijgen waar Joost zich ongeveer moet hebben opgehouden rond de tijd van zijn overlijden heb ik onderstaande kaart van Koepang en omgeving ingevoegd.

Er is nog een kaart bekend waarop gegevens van Joost staan vermeld. Waarschijnlijk is deze aangemaakt bij de officiële dienstbeëindiging op 1 November 1943. Op deze kaart staan de volgende gegevens vermeld:

PLAATSING		PLAATSING		PLAATSING		HOSPITAAL	
PLAATSING		PLAATSING		PLAATSING		NAAR	UIT
M. R. Oedy. 2-10-1939							
Dr. Houdanggoro 15-10-1939	13910						
Andere dokter							
Bakir Pohan 9-4-'40	5640						
tan. B. P. P. N. N. N. N. 18-9-'41.							
Q.D.M. 18-9-'41.							

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
 STB. NO. 15678
 NAAM P. B. O. J.
 in de maand maart '42
 by busch 72 Landt. 24-10-42
 20-10-42

Ter verduidelijking hieronder de belangrijkste data:
Op de voorkant:

Overl. In de maand maart '42
Nabij Koepang bij besch. v/d Landr. no. 1219/1949R dd. 24-10-49)

Op de achterkant:

M.K. Oedj. 2-10-1939
Ged. Kandangan 25-10-1939 199/).
Onderz. Dienst
Balik Papan 9-4-'40 (56/O.
tew. B'papan ingebr. 18-9-'41
Dd.m. 18-9-'41

Op 2 april 2019 heb ik een e-mail gestuurd naar het Nationaal Archief om na te vragen waar ik de beschikking van de Landrechter (Landraad) te Batavia moet zoeken. Deze is echter niet terug te vinden. De administratieve afhandeling in Indonesië was niet accuraat. Op 12 december 1949 was nog steeds geen overlijdensakte opgemaakt. Waarschijnlijk is uiteindelijk door een notaris een Kennisgeving van Vermoedelijk Overlijden opgemaakt.

Na een tip heb ik op 26 maart 2019 een e-mail gestuurd naar het Nationaal Archief om te kijken of Joost Booij voorkomt in de specifieke archieven van het Rode Kruis.

Op 20 november 2019 mocht ik het inderdaad bestaande Rode-Kruisdossier (NA: 00172076; Blok nr. I 28534, Inv. nr. 1820) gaan inzien in een speciale ruimte in het NA. De dossiers van het RK zijn nog niet geheel openbaar omdat zij nog niet gescreend zijn op personen die misschien nog in leven zouden kunnen zijn. Dit betekent dat je het dossier wel in mag zien en met potlood aantekeningen op een kladblok mag maken. Er mag dus niet worden gekopieerd of gefotografeerd.

Vader Booij heeft diverse pogingen bij het Rode Kruis gedaan, zowel mondeling als schriftelijk, om meer informatie omtrent zijn zoon te verkrijgen.

De Opsporingsdienst Overledenen (O.D.O.) aan de Poolweg 9 te Batavia-C is meerdere malen benaderd vanuit de RodeKruis-vestiging in het Pandergebouw aan de Vlamingstraat te Den Haag.

In het dossier bevindt zich een zeer emotionele brief van vader Booij d.d. 15 mei 1946 waarin hij vraagt een zoektocht te starten naar eventuele studieboeken, bankrekeninggegevens, een dagboek en/of enkele kleinigheden als herinnering in de achtergebleven chaos.

Op 1 april 1947 verzoekt vader Booij zorg te dragen voor het overmaken van spaargeld van de Postspaarbank te Batavia naar de Rijkspostspaarbank te Amsterdam op het daar aanwezige vooroorlogse boekje van Joost.

In een brief van 7 januari 1948 maakt vader Booij melding van het plaatsen van een advertentie omtrent het verkrijgen van inlichtingen in dagblad "Trouw".

Op 10 oktober 1949 werd door de O.D.O. medegedeeld dat de zaak werd voorgebracht bij de Landrechter te Batavia om een machtiging tot inschrijving van overlijden te verkrijgen. Op 8 november 1949 wordt namens vader Booij door het Bureau Mondelinge Inlichtingen van het Rode Kruis een rappèl verstuurd omdat nog steeds geen overlijdensakte is verstrekt. Zoals hieronder later zal blijken is een afschrift van de "Acte van Overlijden" in juli 1950 via R.I.S. Landrechter Djakarta, Burgerlijke Stand, in het bezit van de ouders van Joost gekomen. Een dergelijke akte werd door het Ministerie van Overzeese Gebiedsdelen uitgereikt. Hieruit bleek nogmaals duidelijk dat Kampong Oeleta te Koepang als laatste woonplaats van Joost is aangemerkt.

MINISTERIE VAN MARINE

Lenge Voorhout 7 Tel. no.: 111880
Lange Vijverberg 8 183880

Telegr.-adres: Marine, Den Haag

Men wordt verzocht bij het antwoord nauwkeurig het nummer en de dagteekening van den brief te vermelden.

afdeeling: **Personeel.**

class:

AAN den Heer J. Booy,
Bonaventurastraat 99a,
ROTTERDAM-Z.

uw kenmerk

uw brief van
11.4.47.

ons nummer
28758

onderwerp: **Inlichtingen.**

's-Gravenhage,
den 22 April

194 7

bijlagen:

VERKLARING.

De Minister van Marine verklaart, dat uit getuigenverklaringen is komen vast te staan, dat de seinersmaat Joost Booy (15673), geboren 21. 6.1919 te Rotterdam, zich half Maart 1942, onder bewaking van een Japanschen militair, in een auto op weg van Koepang naar Tenau bevond.

Nadien werd nimmer iets naders omtrent het lot van betrokkene vernomen, zoodat hij vanaf genoemden datum als vermist moet worden beschouwd.

De Minister van Marine,
voor dezen,

De Wnd. Vlagofficier Personeel,

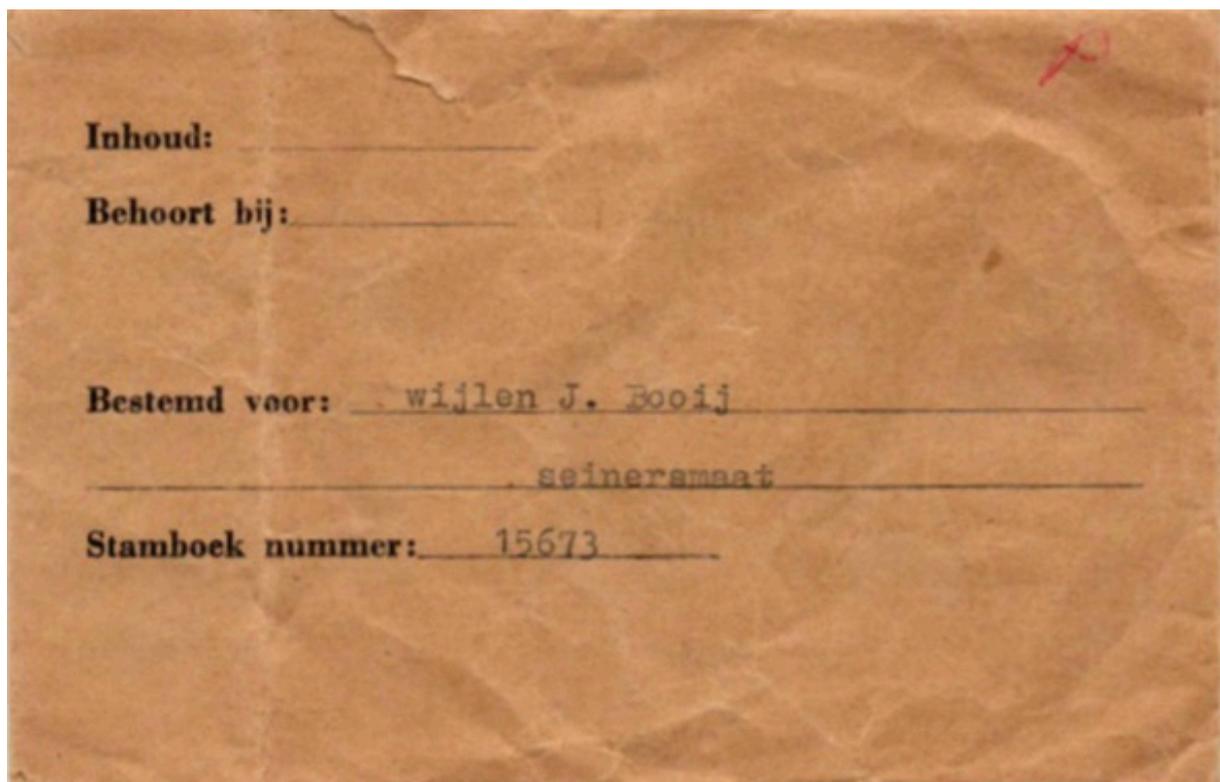
Bonaventurastr. 99a

(H.C.W. Moorman)

Wat zal dit vorenstaande de familie hebben aangegrepen! Natuurlijk waren zij al op het ergste voorbereid, maar hier stond het dan echt, zwart op wit.

Op 13 mei 1950 werd postuum aan wijlen seinersmaat J. Booij (15673) het oorlogsherinneringskruis met de gespen toegekend. Dit postuum eerbewijs is toegekend door de toenmalige Minister van Marine, Willem Frederik Schokking.

Wat hiervan resteert is de papieren toekenning en een klein bruin envelopje (A6) waarin de gespen hebben gezeten.

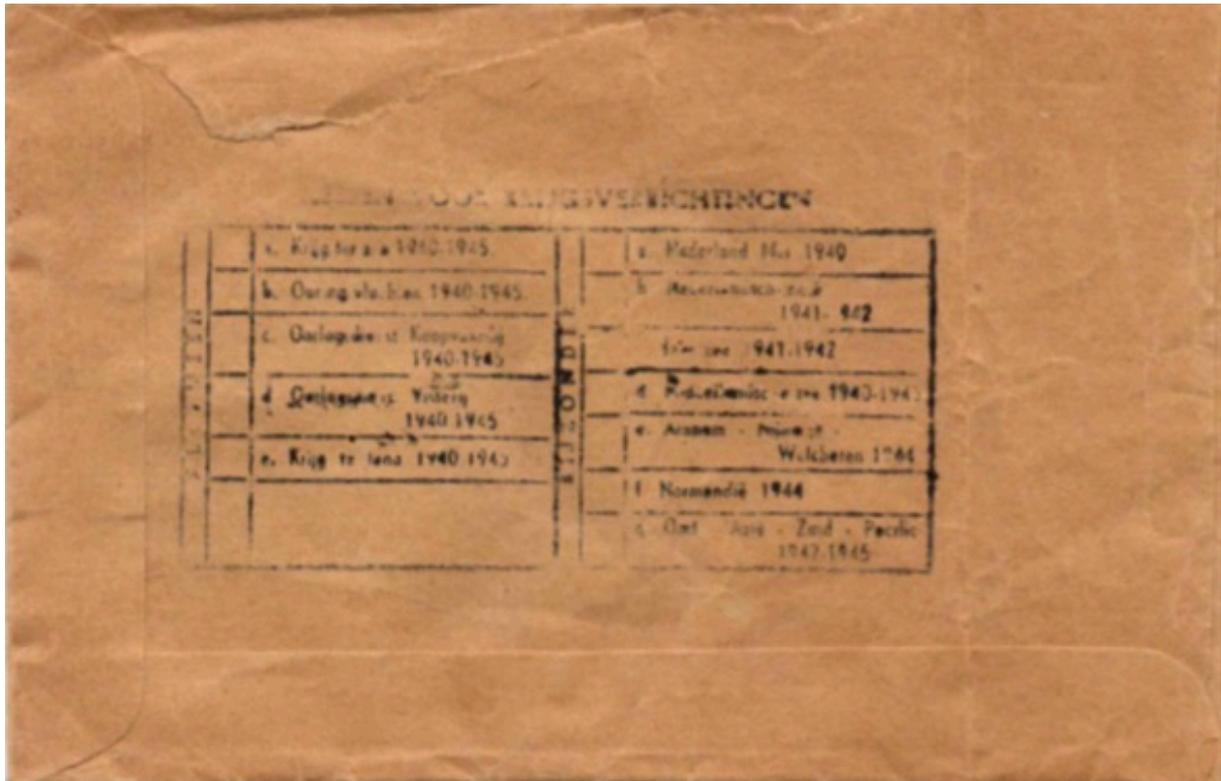
Inhoud: _____

Behoort bij: _____

Bestemd voor: wijlen J. Booij

seinersmaat

Stamboek nummer: 15673

In het hierboven afgebeelde zakje vond ik de pluk haar van Joost die in 1939 was afgeknipt en waarvan in Deel I een afbeelding is te vinden.

De uitvoering van 1948 met de aanduidingen van een, twee, drie en vier gespen (bovenstaand ereteken dient slechts als voorbeeld, omdat ik niet weet hoe het onderscheidingsteken van Joost er precies uit zag en ook weet ik niet waar dit is gebleven).

In de Wikipedia wordt over het Oorlogsherinneringskruis vermeld dat het in Nederland bij Koninklijk Besluit no. 6 van 16 maart 1944 werd ingesteld en dat het het oude Ereteken voor Belangrijke Krijgsbedrijven verving. Deze laatste onderscheiding werd voor bijzondere campagnes toegekend maar het Oorlogsherinneringskruis was een veel algemenere onderscheiding voor allen die in de oorlog tegen Duitsland, Japan en hun bondgenoten in de krijgsmacht of in de handelsvloot, vissersvloot of burgerluchtvaart hadden gediend.

Het Oorlogsherinneringskruis diende o.a. als beloning voor militairen, in dienst van het Koninkrijk der Nederlanden. Zij dienden in alle opzichten een goede plichtsbetrachting en goed gedrag te hebben getoond en vanaf 10 mei 1940 tot het einde van de oorlog ten minste zes maanden in hun functie dienst te hebben gedaan.

Aan het kruis waren vanaf de instelling een aantal gespen verbonden. Ook daarin was het kruis een navolging van het oude Ereteken voor Belangrijke Krijgsbedrijven. Het ging om vijf gespen voor "algemene krijgsverrichtingen" en vier gespen voor "bijzondere krijgsverrichtingen".

Uit een opsomming van diverse krijgsverrichtingen kan ik opmaken dat Joost postuum gespen voor bijzondere krijgsverrichtingen heeft gekregen omdat hij heeft gediend in Nederlandsch-Indië in 1941-1942.

NEDEKLANDMEI 1940 / JAVAZEE 1941-1942 / NEDERLANDSCH-INDIE 1941-1942 / MIDDELLANDSE ZEE 1940-1945

KRIG TER ZEE EN TELAND / OORLOGSVLUCHTEN / OORLOGSDIENST KOOPVAARDIJ EN VISSERIJ 1940-1945 / NORMANDIE 1944

DE MINISTER VAN MARINE;

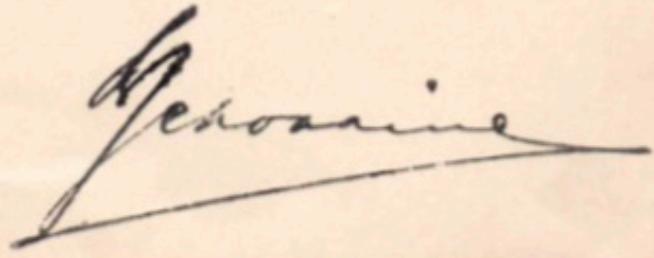
GELET OP HET KONINKLIJK BESLUIT VAN
6 JANUARI 1948, STAATSBLAD N° I 6;
KENT TOE POSTHUUM

AAN wijlen seinersmaat
J. BOOIJ
(15673)

HET OORLOGSHERINNERINGSKRUIS
MET DE GESPEN
-.-.-.-

'S-GRAVENHAGE, 13 Mei 1950.

DE MINISTER VOORNOEMD,

Na enige jaren werd op 1 maart 1961 door broer Leen nog een brief gezonden naar het Ministerie van Defensie te Den Haag om te bezien of van financiële vergoeding sprake kon zijn. De brief werd geschreven uit naam van moeder Jannetje; de tekst luidde als volgt:

Rotterdam, 1 maart 1961

Ministerie van Defensie,
DEN HAAG

Mijne Heren,

Betreft: Joost Booij (15673)
seinersmaat
geb. 21.6.1919
overleden maart 1942

Na aanvankelijk volgens een schriftelijke verklaring van vermissing van het Ministerie van Marine d.d. 22 april 1947 no. 28758 onder bewaking van een Japanse militair op Timor in een auto te zijn weggevoerd, verloor mijn broer voormeld in de vervulling van zijn vaderlandse plicht het leven.

Een afschrift van de "Acte van Overlijden" waaruit blijkt, dat mijn broer is omgekomen nabij Koepang kwam in juli 1950 via R.I.S. Landrechter Djakarta, Burgelijke Stand, in het bezit van mijn ouders.

Naar mijn moeder – mijn vader is inmiddels overleden – ter ore kwam, zou in verschillende gevallen smartegeld zijn uitbetaald.

Doel dezes is, U namens mijn moeder te verzoeken mij mede te delen, of naar de U ten dienste staande gegevens mijn broer de dood vond onder omstandigheden die een vergoeding als vorenbedoeld rechtvaardigen en zo ja, langs welke weg zij alsnog in het genot daarvan zou kunnen worden gesteld.

Uw antwoord zie ik gaarne tegemoet.

Hoogachtend,

Het antwoord van 6 maart 1961 luidde als volgt:

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE

MARINE

Afd.: Int. en Adm.

Lange Voorhout 7, tel. no. 182210

Telegramadres: Marine, Den Haag

Men wordt verzocht bij het antwoord datum en nummer van deze brief nauwkeurig te vermelden

Aan de heer L.C. Booij
Dortsestraatweg no. 586
R o t t e r d a m – 24 –

Uw brief van 1 maart 1961
Ons nummer: HIZ/B/NAL/B.388

's Gravenhage, 6 maart 1961

onderwerp: Uitkering bij overlijden (zgn. "Smartegeld".)
bijlagen: -----

In antwoord op Uw schrijven dd. 1 maart 1961, deel ik U mede, dat de uitkering bij overlijden (zgn. "smartegeld") alleen door de minister van defensie wordt toegekend aan weduwen van overleden militairen, die op het tijdstip van overlijden gehuwd waren.

DE HOOFDINTENDANT DER ZEEMACHT,
voor deze,
Het Hoofd van het Bureau HIZ/B,
sectie nalatenschappen,

(H.F. Engelbarts).

En hiermee is het dossier Joost bij Defensie gesloten.

Hieronder volgt nog een scan van het dossier van J. Booij dat ik via het Nederlands Instituut voor Militaire Historie te Den Haag vanuit de collectie Nalatenschappen Koninklijke Marine heb ontvangen. Het dossier bestaat uit een omslag met daarin een kaart met correspondentie betreffende de financiële afwikkeling met de nabestaanden.

Correspondentie:			
Aan:	Van:	Adres:	Onderwerp:
16-9-46		Vader	PD 196/630/8/46 mededeeling aan vader dat onderzoek naar zoon nog steeds gaande is.
25-2-49		Not.Mr.C.N.C.H.Mar- tens	aanb.4 afschr.betrekking hebbende op verm.v.J.Booij,verz. aan de hand v.dese gegevens a.v.o.op te maken
10-3-49		Centr.Test.Reg.Den Haag.	testament aanwezig ?
	12-3-49	idem	geen testament aanwezig
15-3-49		Not.Martens,Den Haag.	aanb.een schrijven v.h.Hfd.Centr.Test.Reg.,ave gaarne spoedig mogelijk van U tegemoet.
	23-4-49	idem	meded.inmiddels ave opgemaakt alsmede een volmacht aan erf- genamen ter tekening gezonden,vader bew.voerder over xxxx de overl.m.i.het tegoed kunne uitbet.aan vader.Gaarne ver- nemen of U hiermede accoord gaat.
4-5-49		idem	meded.onder overlegging v.ave aan bew.voerder v.d.boedel door mij zal worden afgedragen.alleen het saldo tegoed v.d. xxx nal.kan worden uitbet.sch.verg.niet. omdat nog niet vaststaat of overl.bij het tot zinken v.oorl.bodem of in ee krijgsgev.kamp is overl.hetgeen v.belang is op de grootte v.het uit te keren bedrag.
2-6-49		CZMO	aanb.4 afschriften betreff.overl.,verz.aan de hand v.d.geg. avo omaken,en mij 2 uittr.hierv.te willen doen toek.
	1-7-1949	CZMO	aanb.vr.lijst met verz.aan de fam.te zenden en daarna te rd
14-7-49		vader	aanb.vragenlijst (26551-7790)
10-7-49		CZMO	aanb.ingev.vragenl.verz.2 uittr.AVO.
	9/12/49	CZMO	aangifte van overlijden (Pb 54015-12804) Zie tevens H.328.
30/5/50		vader	verz.om volmacht.
	14/6/50	R.I.S. Den Haag	aanb.2 uittr.avo tnv J.Booy en D.A. de Wijn.met verz.dese tegen bet.ad f.6.-- per st.aan nabest.doorsenden.
23/6/50		idem	avo retour ivm met de kosten dat het niet tlv de K.M.kunnen komen.
060361	010361	broer	verzoek of moeder overledene in aanmerking komt voor smarte- neen;bepalingen gelden alleen voor gehwden. geld.
130361	120361	moeder	vraag en antwoord alsvooren.

Uit de eerste kaart kan opgemaakt worden dat de ouders van Joost recht hadden op een schadevergoeding van f 803,50. Hierop werd nog f 1,00 voor de bewindvoering afgetrokken. Op 2 juni 1950 is een ontvangstbevestiging ontvangen.

Op de tweede kaart staan de volgende gegevens vermeld:

Aan:	Adres:	Onderwerp:
16-9-46	Vader	PD 196/630/8/46 mededeeling aan vader dat onderzoek naar zoon nog steeds gaande is.
25-2-49	Not. Mr. C.N.C.H. Martens	Aanb.4 afschr.betrekking hebbende op verm. V. J. Booij, verz. aan de hand v. deze gegevens a.v.o. op te maken
10-3-49	Centr. Test. Reg. Den Haag	Testament aanwezig?
12-3-49	Idem	Geen testament aanwezig

Aan:	Adres:	Onderwerp:
15-3-49	Not. Martens Den Haag	Aanb. Een schrijven v.h. Hfd. Centr. Test. Reg., avo gaarne zo spoedig mogelijk van u tegemoet
23-4-49	Idem	Meded. inmiddels avo opgemaakt alsmede een volmacht aan erfgenamen ter tekening gezonden, vader bew. voerder over de overl. m.i. het tegoed kunnen uitbet. aan vader. Gaarne vernemen of U hiermede accoord gaat.
4-5-49	Idem	Meded. onder overlegging van avo aan bew. voerder v.d. boedel door mij zal worden afgedragen. alleen het saldo tegoed v.d. nal. kan worden uitbet. sch.verg. niet omdat nog niet vaststaat of overl. bij het tot zinken v. oorl.bodem of in een krijgsgev.kamp is overl. hetgeen v. belang is op de grootte v. het uit te keren bedrag.
2-6-49	CZMO	Aanb. 4 afshriften betreff. overl., verz. aan de hand v.d. geg. avo opmaken en mij 2 uittr. Hherv. te willen doen toek.
1-7-49	CZMO	Aanb.vr.lijst met verz. aan fam. te zenden en daarna te ref.
14-7-49	Vader	Aanb. Vragenlijst (26551-7790)
18-7-49	CZMO	Aanb. ingev. vragenl. verz. 2 uittr. AVO.
9-12-49	CZMO	Aangifte van overlijden (Pb 54015-12804) Zie tevens H.328.
30-5-50	Vader	verz. om volmacht.
14-6-50	R.I.S. Den Haag	Aanb. 2 uittr. Avo tnv J. Booy en D.A. de Wijn. met verz. deze tegen bet. ad f 6,-- per st. aan nabest. doorzenden.
23-6-50	Idem	Avo retour ivm de kosten dat het niet tlv de K.M. kunnen komen
01-3-61	Broer	Verzoek of moeder overledene in aanmerking komt voor smartegeld
6-3-61	Idem	Neen; bepalingen gelden alleen voor gehuwden.
13-3-61	Moeder	Vraag en antwoord alsvoren.

Tot nu toe ben ik niet in het bezit van een Akte van Overlijden (AVO).

Erelijst

ERELIJST VAN GEVALLENEN 1940 - 1945	
<p>Bootsma Johannes 's Gravenhage 7 - 11 - 1919 Off. Zeevaarder Duitsland 2 - 4 - 1945</p> <p>Booy Hendrik Bertus Maggelang Stoker Malakka 8 - 11 - 1944</p> <p>Booy Joost Rotterdam 21 - 06 - 1919 Seiner Indonesië 8 - 11 - 1942</p> <p>Boreel P. R. Matroos Indonesië 8 - 11 - 1942</p> <p>Borg Jan Slechteren Bootsman 13 - 11 - 1942</p> <p>Born Dirk Hendrik Jacob Utrecht 27 - 08 - 1918 Vliegtuigschutter België 9 - 11 - 1945</p>	<p>Borsch Maarten Amsterdam 14 - 11 - 1908 Zee-officier Australië 3 - 11 - 1942</p> <p>Borst E. A. W. Telegrafist Indonesië 8 - 11 - 1942</p> <p>Borst Jacob Masseluis Matroos 25 - 11 - 1881</p> <p>Borst Jan Cornelis Oud-Kerspel Geschootemaker 1 - 11 - 1942</p> <p>Bos Abraham Franciscus Surabaya 19 - 11 - 1909 Machinist 15 - 11 - 1942</p> <p>Bos Andreas Franciscus Amsterdam 17 - 11 - 1918 Timmerman 13 - 11 - 1942</p>

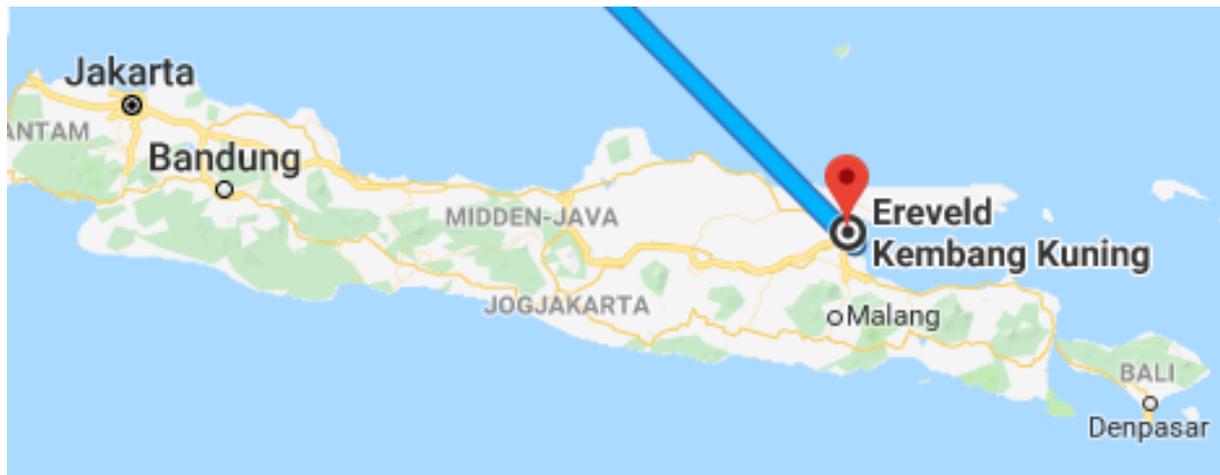
Joost Booy

geboorteplaats	Rotterdam
geboortedatum	21 - 06 - 1919
plaats van overlijden	Kupang (Timor)
datum van overlijden	15 - 03 - 1942
beroep	Seiner
groep	Koninklijke Marine
pagina	1506

<> blader download

Op ereveld Kembang Kuning in Surabaya zijn burgerslachtoffers van de kampen op Oost-Java begraven, alsmede militairen van de Koninklijke Landmacht, het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL) en de Koninklijke Marine. In totaal liggen hier meer dan 5.000 slachtoffers begraven.

Kembang Kuning wordt ook wel het Marine-ereveld genoemd. Dit is niet zo vreemd, want de centrale plaats op dit ereveld wordt ingenomen door het Karel Doorman-monument. Dit monument herinnert aan de Slag in de Javazee op 27 februari 1942. Daarbij ging schout-bij-nacht Karel Doorman met zijn geallieerde eskader ten onder. Het betekende het einde van een heroïsche poging de Japanners de doorgang naar Java te beletten. Van de slachtoffers die vielen bij deze slag, werd slecht een enkeling hier begraven. 915 marinemannen vonden een zeemansgraf. Hun namen staan op 15 bronzen platen op de achterzijde van het monument en zijn ook terug te vinden in de Gedenkboeken van de Oorlogsgravenstichting.

Wat overblijft zijn de herinneringen, foto's, correspondentie, eervolle vermeldingen en inmiddels ook beschrijvingen van de situatie waarin hij in Nederlands-Indië verkeerde.

Het was heel fijn zijn verhaal op te kunnen tekenen. Ook het praten met mensen heeft een enorme bijdrage geleverd aan mijn belevingen tijdens het schrijven.

Het samenstellen van dit document zorgde soms voor kippenvel omdat ik zo verschrikkelijk dicht bij hem kwam dat ik het gevoel had hem bijna te kunnen zien en aanraken.

Herdenken is ook praten met de familie. Het was voor de vader en moeder en broers en zusters verschrikkelijk moeilijk. Het onderwerp was óf te gevoelig of het betreffende familielid kon zich weinig tot niets meer herinneren. Door de "vondst" bij mijn oom Piet in 2018 werd de geschiedenis van Joost bespreekbaar.

Ik merk dat het mijn familieleden raakt dat deze geschiedenis is opgetekend. Het plaatje is (bijna) compleet.

Op 9 december 2018 heb ik in Dordrecht (Dubbeldam) een fijn gesprek gehad met mijn oom Gerrit. Ik heb hem de "unplugged" versie van mijn verslag per e-mail toegezonden en hij zou het alvast gaan lezen. Veel informatie kon hij mij niet meer geven. Zijn lange-termijngeheugen liet hem op 93-jarige leeftijd wat in de steek. Toch zag ik dat het hem raakte over zijn broer Joost te spreken. Hij had ook nog wel een andere kijk op zijn grote broer. Deze scheen niet zo gemakkelijk in de omgang geweest te zijn. Of dit waar is zullen wij nooit meer achterhalen. Oom Ger beschreef zijn grote broer als een pestkop, waarvan zijn tweelingbroer Kees en hij behoorlijk last hadden.

Uit de brieven van Joost bespeur ik een zekere emotie v.w.b. de verhouding tot zijn ouders. Hij is zeer liefdevol richting zijn moeder, maar wat minder t.o.v. zijn vader. Lagen de verhoudingen complex? Was er een strijd tussen vader en zoon? Was de keuze van Joost om naar Indië te gaan ook een poging tot vluchten uit het ouderlijk huis?

Mijn zoektocht heeft zich niet beperkt tot Joost. Door het lezen van de correspondentie werd ik steeds nieuwsgieriger naar Rachel. Hoe was haar verkerings- en verlovingsstijd geweest. Hoe heeft zij het vertrek van Joost kunnen verwerken. Natuurlijk was ik benieuwd of de correspondentie tussen haar en Joost nog bewaard is gebleven en ook of er nog foto's zouden zijn, zeker de foto's die Joost haar heeft toegezonden na zijn vertrek naar Indië.

Daarom heb ik in december 2018 contact opgenomen met het NPO5 radioprogramma "Adres onbekend". Zij zijn een zoektocht gestart naar familieleden van Rachel en op 7 januari 2019 ben ik via hen in contact gekomen met Lenie Schot, een schoonzuster van Rachel. Zij is getrouwd met broer Piet. Zij vertelde dat Rachel nooit meer een relatie heeft gehad na de vermissing c.q. het overlijden van haar verloofde Joost en dat zij haar hele leven bij haar ouders heeft gewoond. De twee schoonzussen hebben nog negen jaar lang samengewerkt bij Biscuitbakkerij Maasstad. Nooit is Joost nog ter sprake gekomen. Of dit kwam, zoals vroeger veel gebeurde, het leed is weggestopt of dat daarvoor een andere reden is geweest zal niet meer boven water komen. Op 6 april 2019 hebben wij Piet en Lenie Schot bezocht in Hendrik Ido Ambacht. Jammer dat Piet dementerend is en zich niet goed meer in het gesprek kon mengen. Wel was zichtbaar dat hij van het bezoek genoot.

Zoals duidelijk is, zitten er nog hiaten in het verhaal en ontbreken nog belangrijke documenten. Hieraan wordt door mij gewerkt.

Inmiddels is ook de familie aan het denken geslagen. Wat hebben zij meegekregen van “oom Joost” en “tante Rachel”?

Piet van Weenen (van Gerard van Weenen en tante Len) had nog twee foto's waar volgens zijn vader oom Joost op staat (deze zijn eerder in het document verwerkt).

Mijn nicht Jeanet van Kees en Mien Booij herinnerde zich een bezoek van tante Rachel aan Stellendam in 1965, bij welke gelegenheid zij een keramieken schaalpje cadeau kreeg, dat nog steeds in haar bezit is.

Joost leeft (al lang) niet meer, maar zo zal onze herinnering levend blijven.

Francis den Heijer-van der Sluis